

**STUDIU ISTORIC DE FUNDAMENTARE PENTRU
PLANUL URBANISTIC ZONAL –"MODERNIZAREA
TRANSPORTULUI ÎN MUNICIPIUL HUNEDOARA,
PRIN INVESTIȚII ÎN TRANSPORTUL PUBLIC
ECOLOGIC – CORIDORUL DE VEST"**

INTRODUCERE

Date de recunoaștere a documentației

Denumirea lucrării

Studiu Istoric de fundamentare pentru:

PUZ Plan Urbanistic Zonal –"Modernizarea transportului în municipiul Hunedoara, prin investiții în transportul public ecologic – Coridorul de Vest."

Beneficiar

Primăria Municipiului Hunedoara

Proiectant General

SC FIP CONSULTING SRL

Elaborator Studiu Istoric

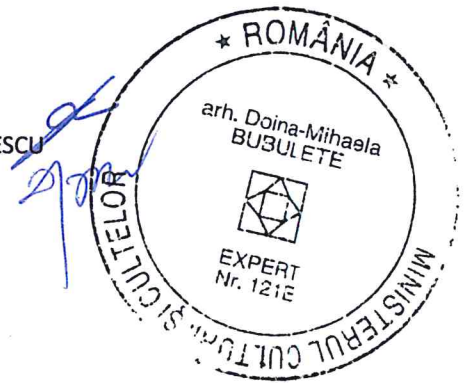
PLAN A URBAN DESIGN SRL

Elaborator parte scrisă/parte desenată: urb. Cristina-Andreea PAVELESCU

Coordonator: Arh. Doina-Mihaela BUBULETE – Expert atestat MCC

Data Elaborării

APRILIE 2021

CUPRINS

2.	INTRODUCERE	4
2.1	Obiectul lucrării	4
2.1.1	Metode de cercetare	4
2.2	Surse de documentare.....	4
3.	STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII	6
3.1	Context internațional, național, regional	6
3.2	Obiectivul lucrării	6
3.3	Cadrul geografic.....	9
3.4	Istoricul teritoriului analizat. Evoluție	11
3.5	Analiza dezvoltării teritoriului administrativ.....	11
3.6	Elemente demografice și socio-economice	13
3.7	Evoluția ocupațiilor populației; ocupații tradiționale persistente.....	14
3.8	Evoluția zonei analizate	16
3.8.2	Zona de la baza castelului	34
3.8.3	Strada Libertății.....	43
3.9	Tipologia țesutului studiat.....	46
3.9.1	Tramă stradală. Parcelar	46
3.9.2	Analiza ocupării terenurilor	51
3.9.3	Arhitectura. Analiza fondului construit. Materiale, culori, tehnici de construire. Configurarea spațială a gospodăriilor. Parcelarul	52
3.9.4	Planul casei. Aliniere pentru zonele de locuințe	52
3.9.5	Forma în plan a clădirilor	53
3.9.6	Spațiul public.....	54
4.	IDENTIFICAREA VALORILOR DE PATRIMONIU CONSTRUIT	56
4.1	Identificarea construcțiilor valoroase	56
4.2	Concluzii analiza elementelor arhitecturale valoroase	63
5.	CONCLUZII REFERITOARE LA ELEMENTELE CARE NECESITĂ PROTECȚIE ȘI LA NATURA ACESTORA	64
5.1	Concluzii ale analizei	64
5.2	Reglementări de utilizare și ocupare a terenurilor și de protejare a valorilor specifice ale fondului construit, promovate prin RLU.....	64
5.2.1	Reguli generale	64
5.2.2	Măsuri pentru gestionarea administrativă a patrimoniului arhitectural	64
5.2.3	Structura morfologică zonei analizate	64
5.2.4	Protecția patrimoniului.....	65
5.2.5	Indicatori urbanistici.....	67
5.2.6	Alinierea clădirilor	67
5.2.7	Conservarea zonei cu potențial arheologic.....	68
5.2.8	Posibilități de intervenție în Piața Libertății – recomandări generale	68
5.2.9	Aspect exterior, materiale de construcție, culori	69
6.	Bibliografie.....	70
6.1	Publicații	70
6.2	Documente de arhivă- planuri	70
6.3	Ilustrații/ fotografii.....	70

1. INTRODUCERE

1.1 Obiectul lucrării

Prezentul studiu istoric se elaborează în sprijinul *fundamentării concepției generale de dezvoltare a zonei analizate și reglementate prin PUZ Plan Urbanistic Zonal – proiect "Modernizarea transportului în municipiul Hunedoara, prin investiții în transportul public ecologic – Coridorul de Vest."*, aflată la baza realizării prioritare a Planului Urbanistic Zonal și a Regulamentului Local de Urbanism aferent. Scopul său principal este identificarea componentelor patrimoniului material și imaterial de maximă reprezentativitate al zonei pentru a formula recomandări privind conservarea identității sale cultural-istorice, arhitecturale și urbanistice.

Obiectivele întocmirii studiului istoric sunt:

- Analiza evoluției istorice a zonei analizate care urmează a fi reglementată prin PUZ, dedicată atât zonei propriu-zise, cât și relațiilor dintre aceasta și restului localității, pentru înțelegerea trăsăturilor sale complexe.
- Identificarea, evidențierea și inventarierea elementelor valoroase din punct de vedere istoric, arheologic, peisagistic, urbanistic, arhitectural și memorial-simbolic de pe teritoriul studiat;
- Propunerea măsurilor și reglementărilor de conservare, protejare și punere în valoare a componentelor patrimoniului, identificate în zona centrală, raportate la valorile identitare ale teritoriului unității administrative, precum și, propunerea și delimitarea, după caz, a altor zone cu regim de protejare reglementată (inclusiv stabilirea conexiunilor dintre acestea).

Analiza multicriterială efectuată cu ocazia acestui studiu relevă aspecte ce pot fundamenta strategic și operațional viitorul Plan Urbanistic Zonal *proiect "Modernizarea transportului în municipiul Hunedoara, prin investiții în transportul public ecologic – Coridorul de Vest."*, conducând la definirea realistă a situației existente și apoi, a unor prescripții recomandabile pentru regulamentul PUZ și apte de preluare în regulamentul aferent unui nou PUG. În acest sens, reperarea valorilor patrimoniale (monumente clasate sau situri arheologice, precum și obiective cu simplă valoare ambientală, peisaje naturale/culturale) are în vedere necesitatea utilizării acestora în interes public, ca repere identitare și stimulente ale unei abordări logice a dezvoltării.

1.1.1 Metode de cercetare

Sub aspect metodic, studiul urmărește pe de o parte, evidențierea unei cronologii de fapte și/sau evenimente și pe de altă parte, pune în evidență selectiv, aspecte generatoare de evoluție/modernizare a arealului central. Se urmărește suprapunerea de informații din evidențe concrete (structuri morfologice, trăsături funcționale, transformări geografice, dar și de statut administrativ, mișcarea populației, relaționări teritoriale explicitate prin documente, etc.). Metoda suprapunerilor de informații, supuse concomitent și altor analize sectoriale generează concluzii ce pot conduce spre determinarea celor mai semnificative trăsături ale logicii de ocupare și utilizare a terenurilor și susțin o viziune constructivă de protejare și valorificare a patrimoniului.

Studiul pornește de la referiri la întregul teritoriu al unității administrativ-teritoriale Hunedoara, pentru aspectele ce țin de istorie și evoluție, evenimente istorice, intrând în detaliu în cazul analizei morfologice, a identificării elementelor valoroase arhitecturale, de peisaj zonale, recomandările fiind de asemenea realizate strict pentru documentația PUZ. A fost folosită, pentru orientare și reprezentare, baza topografică actualizată cu ocazia realizării PUZ, pusă la dispoziție de către elaboratorii acestuia.

1.2 Surse de documentare

Pentru elaborarea studiului sunt utilizate diverse surse documentare, iconografice, cartografice, etc. enumerate în Bibliografia selectivă atașată, toate adăugate la cercetare pe teren, cu realizare de documentare fotografice. Cercetarea generală include monografiile, articolele, studiile, acte din arhive, examinându-se comparativ hărți și planuri istorice din fonduri documentare sau din surse web (cele din urmă fiind utilizate îndeosebi în cazurile arhivelor

inaccesibile). Pentru etape/perioade incerte din punct de vedere al bazei documentare se recurge și la interpretări de date complementare.

Din punct de vedere al regimului juridic pentru inventarierea obiectivelor protejate sunt cercetate prioritar: Lista Monumentelor Istorice 2015 și Repertoriul Arheologic Național (RAN):

Concluziile și recomandările finale urmăresc scara problemelor pe care trebuie să le abordeze viitorul Plan Urbanistic Zonal "Modernizarea transportului în municipiul Hunedoara, prin investiții în transportul public ecologic – Coridorul de Vest.", sugerând măsuri ce pot fi preluate pentru operaționalizare și în Regulamentul Local de Urbanism aferent PUZ.

2. STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII

2.1 Context internațional, național, regional

Orașul Hunedoara este amplasat în partea centrală a județului Hunedoara, la 220–270 m altitudine, pe valea Cernei, la 19 km de municipiul Deva. Este alcătuit din localitățile componente: Hunedoara (reședința) și Răcăștia, și din satele Boș, Groș, Hășdat și Peștișu Mare.

Conform Planului Urbanistic General al Municipiului Hunedoara, toată zona de studiu este cuprinsă în cadrul UTR 3.

Funcțiunile propuse:

- Lm - locuințe P+1
- Lî - locuințe P+2-P+4
- ISco - spații comerciale, alimentație publică
- ISps - prestări servicii

Indicatori urbanistici maximi admisibili:

- POT = 40%
- CUT = 1,2

În zona de studiu există și un spațiu verde public important, aflat în relație directă cu râul Cerna – Parcul Libertății.

Conform PUG Municipiul Hunedoara aprobat prin HCL nr. 91/1999, în UTR 3 sunt permise lucrări complementare edificării fondului construit: îmbunătățire și modernizare a tramei stradale a localității, precum și de amenajare a intersecțiilor existente și propuse. Realizarea unui Plan Urbanistic Zonal este necesară pentru detalierea modificării aduse profilelor stradale existente, precum și datorită situării zonei reglementate în zona protejată cu valoare arhitecturală și în zona de protecție a monumentelor istorice Castelul Corvinilor și Ansamblul Urban Piața Libertății.

2.2 Obiectivul lucrării

Obiectivul complex de investiții propus constă în: amenajarea unui traseu semi-pietonal de acces către Castel, construire stații de autobuz, amenajare piste de biciclete de-a lungul coridorului Vest delimitat prin Planul de Mobilitate Urbană Durabilă în cadrul municipiului Hunedoara, fiind necesară realizarea unei documentații Plan Urbanistic Zonal pentru zona B-dul Libertății, parcul Libertății, str. Maior Stângă Mircea Ioan și str. Castelului.

Prin această intervenție se asigură implementarea unor măsuri din cadrul PMUD Municipiul Hunedoara, cea mai importantă fiind intervenției M20a - Pietonizarea în zona centrală – axa primărie – parc Libertății – Castel.

În cadrul Planului Urbanistic Zonal se propune reglementarea:

- Străzii Castelului, de la intersecția cu Strada Constantin Bârsan până la intersecția cu Strada 9 Mai.
- Străzii 9 Mai, în segmentul cuprins între Str. Castelului și Str. Stângă Mircea Ioan.
- Strada Stângă Mircea Ioan, pe toată lungimea acesteia (Str. 9 Mai – B-dul Libertății).
- Parcului Libertății și a Străzii Constantin Bârsan (segmentul situat către latura nordică a parcului).
- Bulevardului Libertății, de la capătul său sudic (intersecția cu Str. Aurel Vlaicu) la zona Pieței Iancu de Hunedoara.

Planul Urbanistic Zona va reglementa profilele propuse pentru Coridorul Vest, între Castel și zona Piața Iancu de Hunedoara – B-dul Libertății. Pentru restul zonei de studiu, Planul Urbanistic Zonal va cuprinde reglementări cu caracter orientativ privind posibilitatea de modificare a regimului de construire, în vederea adaptării acestuia la noul caracter propus pentru circulațiile reglementate.

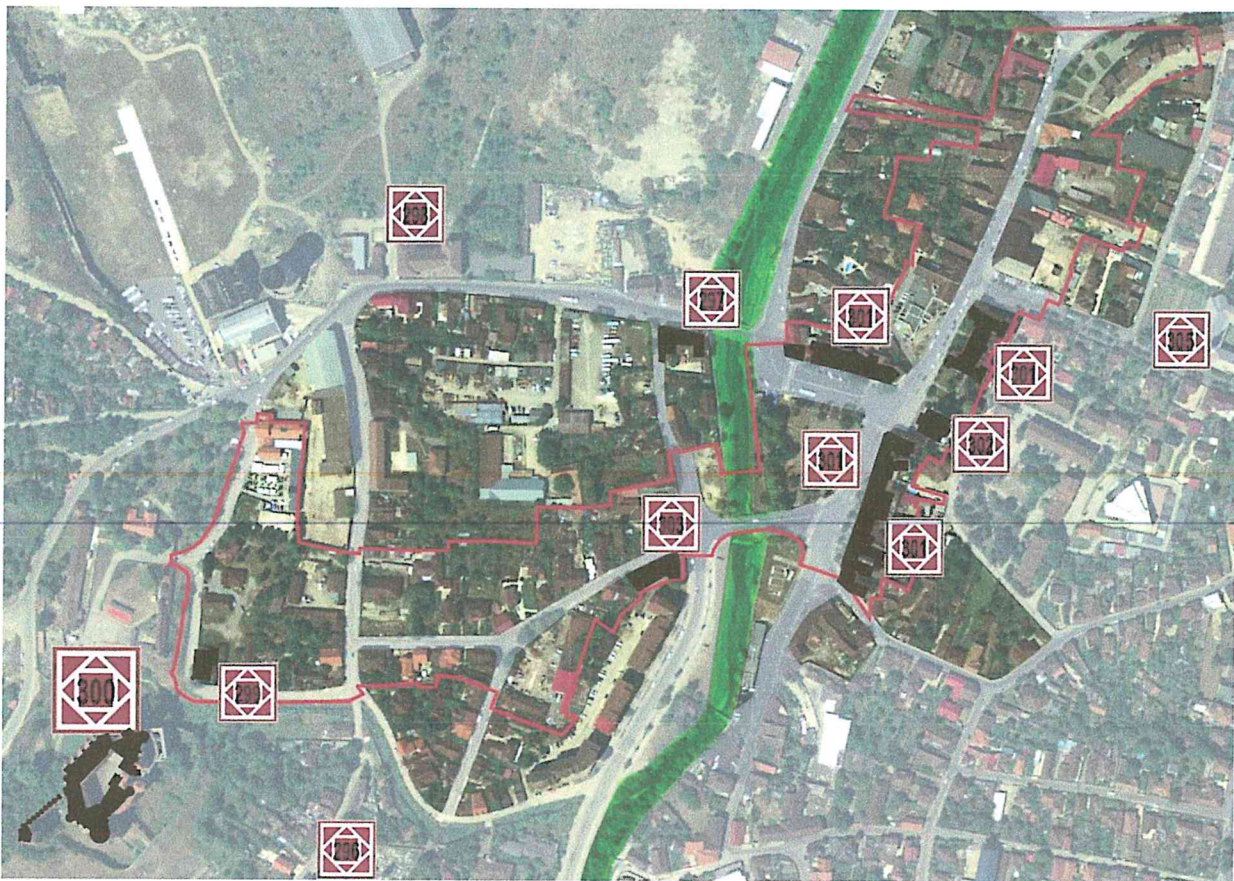
În vederea unei analize concludente a situației existente, zona de studiu a fost extinsă față de acest teritoriu reglementat prin PUZ, pentru a include loturile cu deschidere la sectoarele din Coridorul Vest ce fac obiectul documentației. Astfel, zona de studiu are următoarele limite:

- La nord: Zona industrială aflată la est de poarta de intrare în castel, limita posterioară a parcelelor de pe frontul nordic al Str. Maior Stângă Mircea Ioan, respectiv al străzii Constantin Bârsan și Piața Iancu de Hunedoara – B-dul Libertății.

- La est: limita posterioară a parcelelor de pe frontul estic al B-dului Libertății, până la intersecția cu str. Maior Stângă Mircea Ioan și str. Aurel Vlaicu.
- La sud: podul peste Râul Cerna (str. Maior Stângă Mircea Ioan), limitele posterioare ale parcelelor de pe frontul sudic al străzii respective și limita de nord a incintei Castelului.
- La vest: str. Castelului, Râul Cerna și limita posterioară a parcelelor de pe frontul vestic al B-dului Libertății (până la Piața Iancu de Hunedoara).

Zona de studiu este caracterizată de eterogenitate funcțională și morfologică. Astfel, se succed următoarele zone caracteristice:

- O zonă industrială, parțial reconvertită în zonă de servicii către vest (str. Castelului).
- Locuințe individuale (P – P+M, cu acoperire în mansardă și amplasare, în general, pe aliniament) de-a lungul străzii Maior Stângă Mircea Ioan.
- O zonă industrială pe frontul sudic al străzii Maior Stângă Mircea Ioan, între Str. Mihai Eminescu și râul Cerna.
- Un spațiu verde neamenajat, de-a lungul râului Cerna.
- Un areal cu caracteristici de zonă centrală istorică, front continuu (case înșiruite) și amplasare pe aliniament a clădirilor cu regim de înălțime P+1 (Ansamblul Piața Libertății).
- La nord de Catedrala Sfinții Împărați Constantin și Elena, zona este una mixtată, cu instituții publice (Primăria Municipiului Hunedoara), hoteluri, alimentație publică, mici spații comerciale și locuințe individuale. Regimul de înălțime este P-P+1, iar clădirile sunt amplasate, în general, pe aliniament.
- Spre nord, zona de studiu cuprinde primul tronson al blocurilor P+8 de pe Bulevardul Libertății.

Figură 1 Identificarea monumentelor din zona analizată

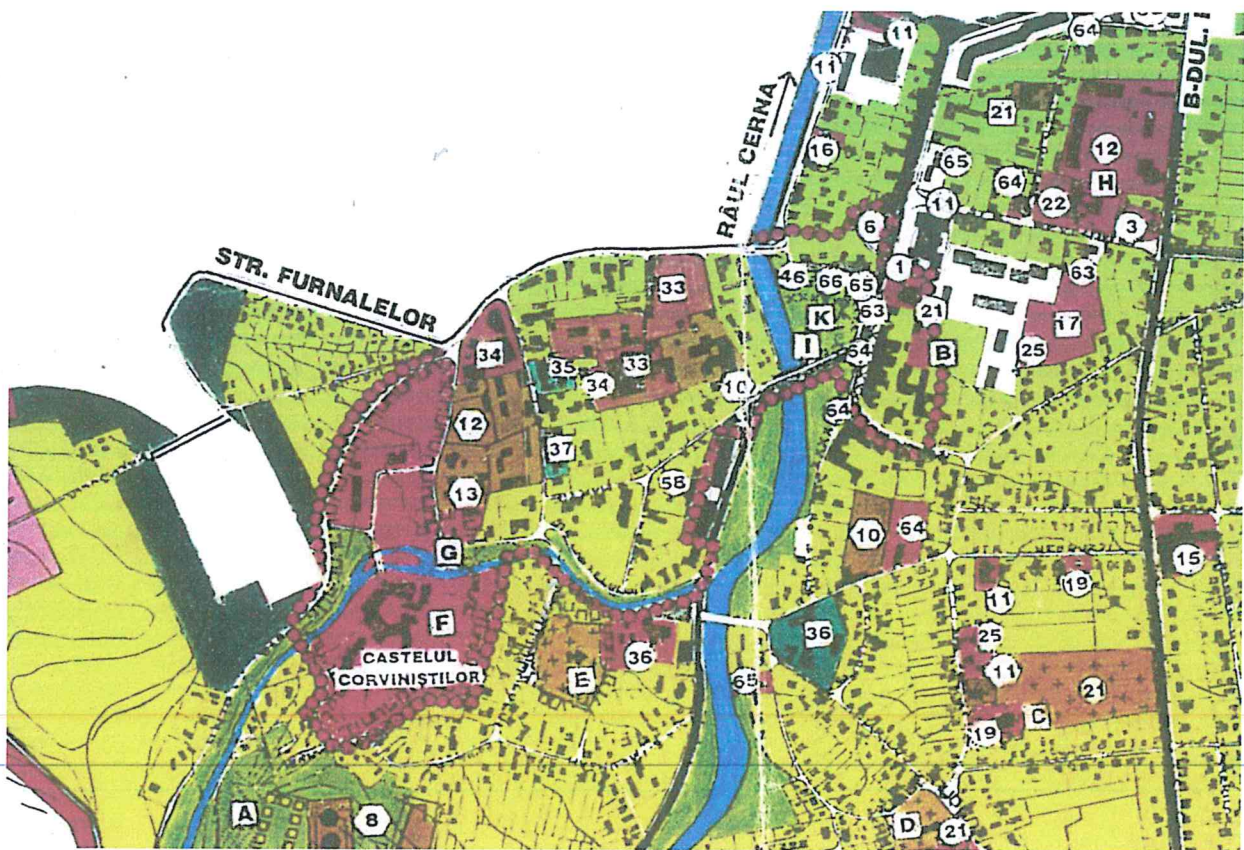
În zona de studiu se află următoarele monumente istorice, conform Listei Monumentelor istorice din anul 2015:

- 299 / HD-II-m-B-03343, Clădire, azi sediul Ocolului Silvic, str. Castelului 22, sec. XIX, mun. Hunedoara
- 301 / HD-II-a-B-03340, Ansamblul urban "Piața Libertății", Piața Libertății 18, 1934-1939, mun. Hunedoara

- 302 / HD-II-m-B-03345, Catedrala "Sf. Împărați Constantin și Elena", Piața Libertății 18, 1934-1939, mun. Hunedoara
- 303 / HD-II-m-B-03346, Casă, Piața Libertății 28, 1812 [probabil 1912, având în vedere arhitectura și fotografiile de epocă mun. Hunedoara

De asemenea, aria de studiu se află în zona de protecție a următoarelor monumente istorice:

- 297 / HD-II-m-B-03341, Casă, str. Bursan Constantin 1, înc. Sec. XX, mun. Hunedoara
- 298 / HD-II-m-B-03342, Administrația Uzinelor de Fier, str. Bursan Constantin 8, 1906, mun. Hunedoara
- 300 / HD-II-m-A-03344, Castelul Corvinilor, azi muzeu, str. Curtea Corvineștilor 1-3, sec. XIV, extins 1440-1453, transformat 1618-1620, mun. Hunedoara (monument de importanță națională).
- 305 / HD-II-m-B-03349, Clădire, str. Revoluției 5, 1910, mun. Hunedoara
- 296- Biserica Reformată

Figură 2 PUG Hunedoara, UTR 3

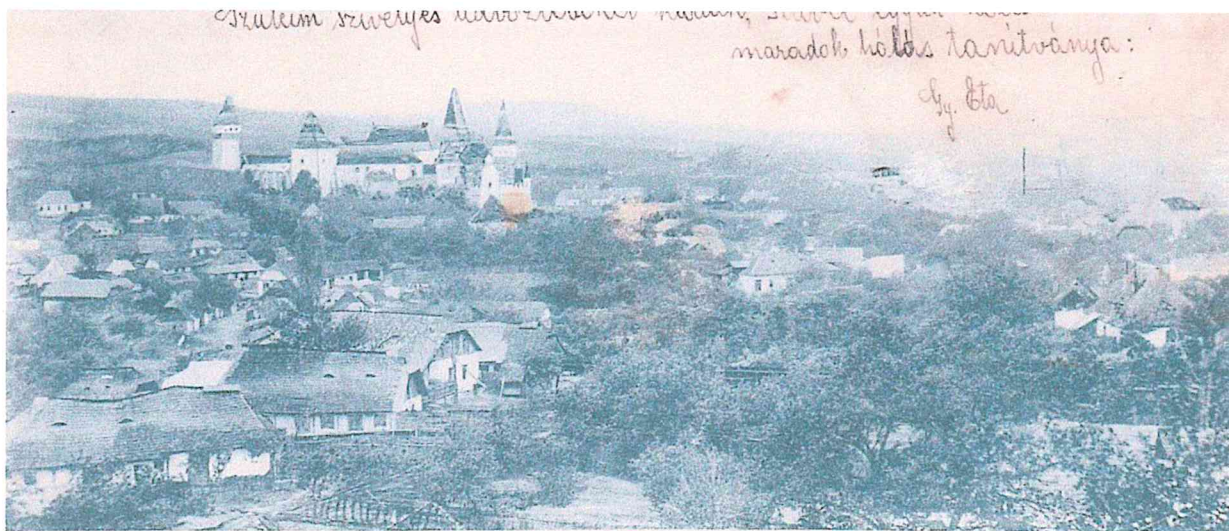
Zona de protecție a Castelului Corvinilor este cea delimitată în figura de mai sus, extras din PUG, cuprinzând terenul pe care se află în prezent Castelul, ansamblul și Muzeul de Arheologie, Istorie și Etnografie Hunedoara.

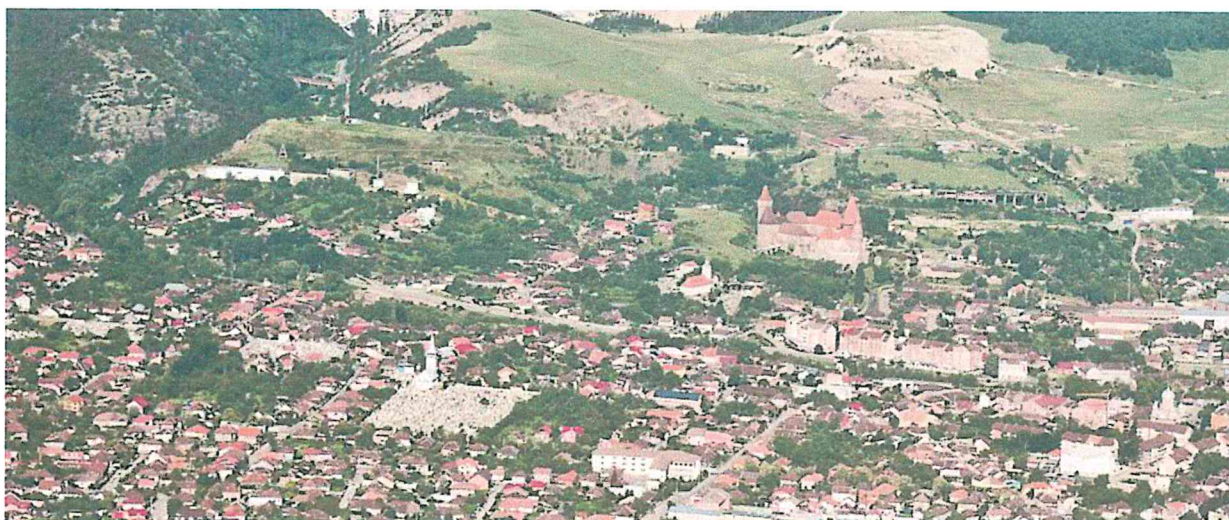
Se remarcă vechimea fondului construit din zonă, cu o mare parte din clădiri construite la sfârșitul secolului XIX și în prima jumătate a secolului XX.

Un studiu de delimitare și inventariere a ansamblurilor de arhitectură, realizat de Institutul de Proiectare Hunedoara în anul 1991, delimitează ansamblul pieței ca format din Clădirile din Piața Libertății nr. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21 și de pe Strada Cernei nr. 1, 15, 16, Strada Constantin Bursan nr. 8, Strada Petru Groza nr. 8, 8A. Acestea au fost analizate ca făcând parte din fronturile de est, nord și vest ale Pieței Libertății.

2.3 Cadrul geografic

Peisajul natural din zona analizată a suferit modificări de-a lungul timpului. Această evoluție se poate observa comparând poze vechi, de arhivă ale castelului. Dacă în secolele XIII-XIX, peisajul era dominat de râul Cerna, cu un traseu sinuos și de vegetația bogată a teritoriului, odată cu antropizarea zonei, peisajul s-a transformat, ajungând să fie dominat, în secolul XIX de cele două elemente construite reprezentative: Castelul Corvinilor și Uzina de Fier. Acest peisaj emblematic a fost modificat, din cauza dezafectării zonei industriale.

Relieful Municipiului Hunedoara este unul preponderent de deal, respectiv de Depresiunea Hațeg Orăștie. Municipiul face parte, din punct de vedere geografic, din Dealurile de Vest ale României. În mod particular, la scară mai mare a teritoriului, zona este marcată de prezența câtorva râuri, precum și a ariilor naturale protejate Parcul Natural Țara Hațegului- Geoparcul Dinosaurilor, Parcul Natural Grădiștea Muncelului în partea de sud, Munții Poiana Ruscă în parte de vest, Cheile Glodului și Cheile Cibului în partea de nord, toate constituind elemente favorizante pentru dezvoltarea de așezări umane. Astfel, teritoriul este populat cu localități într-un mod specific zonelor de depresiune, la distanțe medii între ele, de-a lungul principalelor drumuri și cursuri de apă, , resursă importantă în trecut, ce a dictat forma așezărilor și a tendințele de dezvoltare.

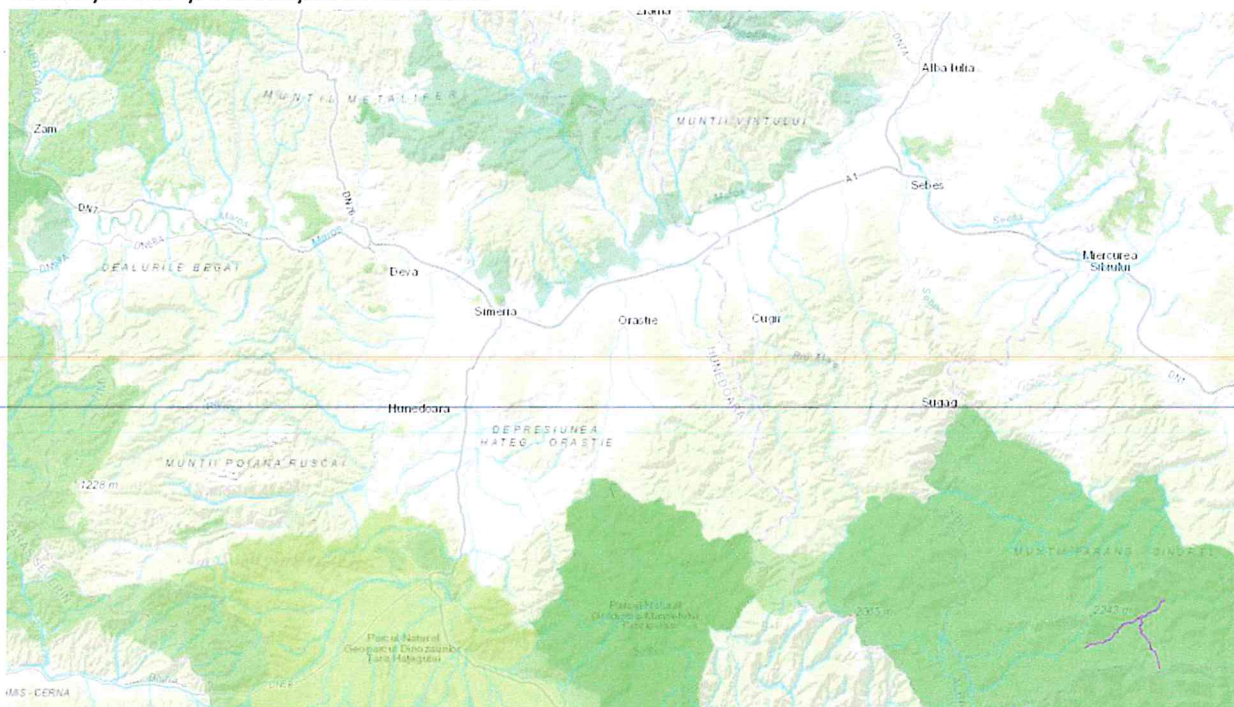

Figura 3 Sursa: Arcgis.com- Râurile României

2.4 Istoricul teritoriului analizat. Evoluție

Poziția centrală a zonei analizate este în strânsă legătură cu evoluția timpurie a orașului Hunedoara, întrucât primele așezări și extinderile acestora s-au concentrat în jurul a 2 nuclee (confirmate atât de descoperiri arheologice, cât și de mărturii cartografice și fotografice vechi): Castelul Huniarzilor și zona castelului și zona pieței Libertății.

În general, prima atestare documentară a unei localități nu dă vechimea reală a ei, fiind mai degrabă un indicator al momentului în care localitatea intră în sfera de interese a unei cancelarii organizate. Pentru Hunedoara, prima atestare documentară a fost realizată de către cancelaria maghiară, printr-un document din 1265, unde amintește de Hunedoara (în forma maghiarizată de Hungnod), menționându-se un Arhidiaconus de Hungnod. Arhidiaconul de Hunedoara era un reprezentant local al Bisericii Catolice, având în subordine mai multe parohii, printre care și parohia Hunedoarei și Devei (conform registrului de dijme papale din 1332). Această așezare a fost aleasă pentru potențialul ei economic (minereurile de fier) și aici se afla un nucleu al rezistenței populației băștinașe, române și ortodoxe. Comitatul Hunedoara a fost atestat pentru prima oară în 1276 (posibil acesta să fi fost anul când comitatul a luat ființă).¹

La sfârșitul secolului XII, Hunedoara nu era încă un oraș, întrucât nu existau în acea perioadă orașe în Transilvania, ci numai elemente de viață urbană, prin care se deosebeau de așezările rurale. În această perioadă, din punct de vedere al organizării pe categorii a populației, începe o diferențiere în rândul cnezilor români, o parte din ei intrând în rândul micii nobilimi (clasă diferită de mica nobilime ungurească, prin privilegiile de care se bucurau - primirea de moșii pe bază de participarea la armată pe durată nedeterminată și merite pe câmpul de luptă, în timp ce nobilimea maghiară era chemată doar în caz de război). În această perioadă de început a feudalismului se continuă funcția ecleziascică a arhidiaconului catolic din Hunedoara, conform unui document din 1 noiembrie 1307, emis de Capitulul din Alba Iulia, care amintește de Magistru Ilie, ce îndeplinea funcția respectivă Există și o parohie catolică a Hunedoarei, conform registrului de dijme papale din 1332.²

La 1364 este menționat pentru prima oară un castelan de Hunedoara.

În secolul XIV-lea, cetatea Hunedoarei a trecut în proprietate feudală, ca tendințelor de întărire a clasei nobiliare în dauna puterii regale.

Element istoric aparte și de foarte important pentru oraș, Castelul Huniarzilor este și unul dintre cele mai vechi așezăminte nobiliare/domnești ale țării. Prima atestare a castelului datează din anul 1443 și apare într-un document semnat chiar de lăncu de Hunedoara, care a fost păstrat până în prezent. Voicu (tatăl lui lăncu de Hunedoara) primește în anul 1409 de la regele Sigismund domeniul regal al Hunedoarei, ca o răsplata pentru „strălucitele sale merite”. Acest mic teritoriu este doar primul dintre cele care vor intra în anii următori în posesia familiei.

În timpul lui lăncu Corvin, Hunedoara are o dezvoltare importantă, devenind târg (oppidum), iar cetatea se transformă în castel. În perioada imediat următoare este dăruită mănăstirea ortodoxă Sfântul Neculai a Hunedoarei, ca urmare a presiunilor de convertire la catolicism a populației românești. Aceasta este însă recondiționată.

După preluarea puterii de către Georg de Hohenzollern, țărănimea iobagă este exploatată, fapt ce a dus la războiul țărănesc din 1514, condus de Gheorghe Doja. Înfrânți, răsculații fug de pe moșii.

Ca urmare a presiunilor dintre țărănime și nobili, izbucnește răscoala din 1784, înăbușită către trupe imperiale, venite în ajutorul nobilimii. Cu acest episod, castelul își încetează funcțiile sale medievale, pentru care fusese construit și, din reședință și adăpost pentru nobilime, e transformat de austrieci în sediul unei unități administrative și depozit de fierărie. Această răscoală a marcat și trecerea de la feudalism la capitalism, ca urmare a tensiunilor dintre cele două pături sociale, dar și a tendințelor prezente la nivel internațional de dezvoltare a forțelor de producție. Industria începe să capete un rol din ce în ce mai important, iar pe lângă iobagi, începe să se folosească munca salariată, care se generalizează în secolul al XIX-lea. În 1781 Curtea din Viena instituționalizează folosirea forței de muncă libere în locul țărănilor iobagi.

Secolul al XVII-lea marchează trecerea de la feudalism la capitalism. Se trece în Hunedoara, de la folosirea muncii iobage în minierul feros, la folosirea muncii salariate. Această transformare duce la apariția proletariatului.

2.5 Analiza dezvoltării teritoriului administrativ

○ Obștile sătești din Secolele XI-XIV

În perioada daco-romană, modelul de organizare a populației de pe teritoriul Hunedoarei era în obști sătești, ce se caracterizau prin folosirea în comun a pământului și prin proprietatea tuturor membrilor obștii asupra roadelor. În timp, forma obștilor se modifică, proprietățile nu mai sunt deținute la comun, încep să apară proprietăți private, în

¹Neculai Chirica, Viorel Răceanu- "Sub cerul purpuriu al Hunedoarei"- IP Cluj, Hunedoara 1976

²Neculai Chirica, Viorel Răceanu- "Sub cerul purpuriu al Hunedoarei"- IP Cluj, Hunedoara 1976

special deținute de membrii mai importanți ai obștii, comune fiind doar pădurile, apele, pășunile. Aceste obști, ce aveau funcțiuni administrative, juridice, militare, se mențin timp de 6 secole de la părăsirea administrației romane, până la începerea orânduirii feudale. Încep să se formeze adunări de obști cu conducere militară comună, conduse de un grup restrâns de membri, ce aveau în fruntea lor un jude (jupân, cneaz). Aceste uniuni au stat la baza districtelor.

Astfel, apare localitatea Hunedoara, pornind de la obștile sătești înființate pe acest teritoriu.

- **Epoca voievodatelor**

După cucerirea Transilvaniei, regatul feudal maghiar trece la organizarea administrativă, păstrând însă sistemul voievodatelor conduse de voievod. În cadrul voievodatelor funcționau comitatele, cel al Hunedoarei fiind atestat în anul 1276. Din comitatul Hunedoarei făceau parte districtele Hațeg, Hunedoara, Deva, Dobra și Strei, iar din 1876 se adaugă și 2/3 din Țara Zărandului, precum și Scaunul Orăștiei.

După înfrângerea lui Litovoi, coroana maghiară concentrează forța administrativ-teritorială și jurisdicțională din această zonă în jurul cetăților regale (Hunedoara, Deva, Hațeg), înglobând districtele românești în comitatul Hunedoarei. Aceste districte continuau, în noile condiții, cnezatele și voievodatele din așa zisele țări de margine, în care autoritatea ocupantă nu se putea exercita pe deplin, iar populația românească păstra o puternică autonomie administrativă și judecătorească.

- **1934-1928 Perioada interbelică- organizarea administrativă în județe și plase³**

În perioada cuprinsă între Marea Unire (1 decembrie 1918) până la votarea Legii pentru unificarea administrativă (14 iunie 1925), pe teritoriul României au funcționat 4 regimuri administrative. Cele patru decupaje administrative prezentau caracteristici proprii, inducând la nivelul întregii țări dezechilibre pronunțate, atât ca mărime teritorială, cât și ca valori demografice.

În 1918 se preia organizarea din vechiul regat, fiind înființat Județul Hunedoara, împărțit la 1936 în 12 plăși, cu 5 comune urbane: Deva, Petroșani, Hunedoara, Hațeg și Brad și 414 comune rurale.

Județele au fost grupate în circumscripții administrative (1926-1929), cu rol executiv, fără personalitate juridică, fiind conduse de inspectori generali administrativi. Așezările umane erau clasificate în 3 categorii: comune rurale, comune urbane (declarată ca atare prin lege și înțelese ca așezări rurale evoluat, având un stadiu tranzitoriu între sat și oraș) și orașe (distingându-se și în cadrul acestora, 2 categorii: reședințe și nereședințe de județ). Cele mai mari, care erau reședințe de județe (atât ca populație, cât și ca importanță economico-socială) și care se constituiau în centre polarizatoare de nivel macro teritorial, au fost declarate municipii.

Guvernul țărănist condus de Iuliu Maniu (10 nov. 1928 - 7 iun. 1930), a promulgat la **3 august 1929** Legea pentru organizarea administrațiilor locale care reînnoia ideea regiunilor istorice, organizând teritoriul țării în 7 directorate ministeriale, denumite după orașele alese ca centre administrative: București, Cernăuți, Chișinău, Cluj, Craiova, Iași și Timișoara. Delimitarea, parțial suprapusă provinciilor istorice, ținea seamă atât de criteriul etnic, cât și de relațiile tradiționale stabilite la nivelul sistemului urban.

- **1923-1930 – Modificări teritoriale ale județelor**

În anul 1923, pe teritoriul României erau 74 de județe, cele mai multe fiind în Vechiul Regat (34 județe), în Transilvania (22 județe), Bucovina și Basarabia (fiecare cu câte nouă județe). Cea mai importantă lege care a vizat structura administrativ-teritorială a României Mari a fost Legea nr. 95 privind unificarea administrativă (14 iunie 1925). În anul 1930, structura administrativ teritorială a României era formată din nouă provincii, 71 județe, 322 plăși, 172 orașe și 15.201 sate. Revine astfel "plasa" ca subdiviziune administrativă a județului, aceasta fiind formată din comune conduse de pretori.

- **1938- Subordonarea județelor față de ținuturi**

În conformitate cu reforma administrativă și constituțională din anul 1938 (inițiată de regele Carol al II-lea), cele 71 de foste județe au fost subordonate ținuturilor. Organizarea teritoriului în ținuturi a fost de inspirație fascistă, fiind urmărită ștergerea particularităților istorice regionale. În anul 1948, noua Constituție stipula că Republica Populară Română, deținea un teritoriu, subdivizat din punct de vedere administrativ, în comune, plăși, județe și regiuni.

³ Radu Săgeată- Organizarea Administrativ-Teritorială a României iEvoluție. Propuneri de optimizare, București 2013

○ **1950- Renunțarea la județe și organizarea în regiuni, raioane orașe și comune**

La 7 septembrie 1950, prin Legea nr.5 au fost desființate cele 58 de județe (ca și cele 424 plăși și 6.276 de comune rurale și urbane), fiind înlocuite cu 28 de regiuni (compuse din 177 de raioane, 148 de orașe și 4.052 de comune).

În anul 1948, noua Constituție stipula că Republica Populară Română, stat unitar, independent și suveran, deținea un teritoriu subdivizat din punct de vedere administrativ, în comune, plăși, județe și regiuni.

În anul 1950, o nouă reformă teritorială are loc, în acest sens fiind promulgată Legea nr. 5 privind subdivizarea economico-administrativă a teritoriului Republicii Populare Române. Cu această ocazie se renunță la județe și la plăși, în favoarea regiunilor (28) și raioanelor (177), sub-divizate pe comune (4052) și orașe (dintre care 8 erau cu subordonare centrală și 140 cu subordonare regională). Delimitarea regiunilor a avut la bază modelul sovietic al oblast-urilor, scopul declarat fiind dezvoltarea economică.

Raioanele reprezentau noile structuri teritorial administrative de sorginte rusească. Numărul de 28 regiuni a fost considerat prea mare și s-a susținut reducerea acestora la 18. După 1950, au apărut două noi Decrete de lege care au continuat reducerea numărului de regiuni (Decretul nr. 331/1952 și Decretul nr. 12/1956).

Ca urmare a raionării, ia ființă Regiunea Hunedoara, în cadrul căreia, Hunedoara era inițial raion, devenind ulterior oraș regional.

○ **1950-1968- Modificări teritoriale ale regiunilor**

La 19 septembrie 1952, prin Decretul 331 a fost modificată Legea nr. 5/1950 astfel încât, prin comasare, numărul de regiuni a fost redus la 18: Arad, Bacău, Baia Mare, Bârlad, București, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Hunedoara, Iași, Oradea, Pitești, Ploiești, Stalin, Suceava, Timișoara și, pentru prima dată după unire, o entitate administrativă creată pe criterii etnice: Regiunea Autonomă Maghiară. La 10 ianuarie 1956, prin Decretul 12 a fost modificată din nou Legea nr. 5/1950 desființându-se regiunile Arad și Bârlad. La 24 decembrie 1960, prin Legea nr. 3 s-au făcut redistribuirii de teritorii și redenumiri de regiuni. Entitatea administrativă maghiară a fost redenumită Regiunea Mureș-Autonomă Maghiară modificându-i-se, totodată, și teritoriul. În final numărul regiunilor s-a redus la 16.

○ **1968- revenirea la împărțirea pe județe**

La 16 februarie 1968, prin Legea nr. 2 privind reorganizarea administrativ-teritorială a teritoriului Republicii Socialiste România s-a revenit la împărțirea țării pe județe și s-au stabilit județul, orașul și comuna, drept unități administrativ teritoriale de bază. Rezultatul final, substanțial diferit de situația tradițională, anterioară anului 1950, a cuprins 39 județe, municipiul București, 236 orașe, dintre care 47 de municipii și 2706 comune având în componență 13 149 sate. Astfel, sunt desființate regiunile și înființate 39 județe, conduse de consilii populare județene. Orașele cu importanță economică au fost declarate municipii, fiind conduse de consiliile populare, considerate organele puterii de stat. Reînființarea județelor nu a însemnat, însă, revenirea la configurația administrativă anterioară anului 1950. Un număr de 19 județe nu s-au mai regăsit în acest peisaj regional, iar altora li s-au schimbat denumirile.

Hunedoara devine Municipiu, în cadrul Județului Hunedoara.

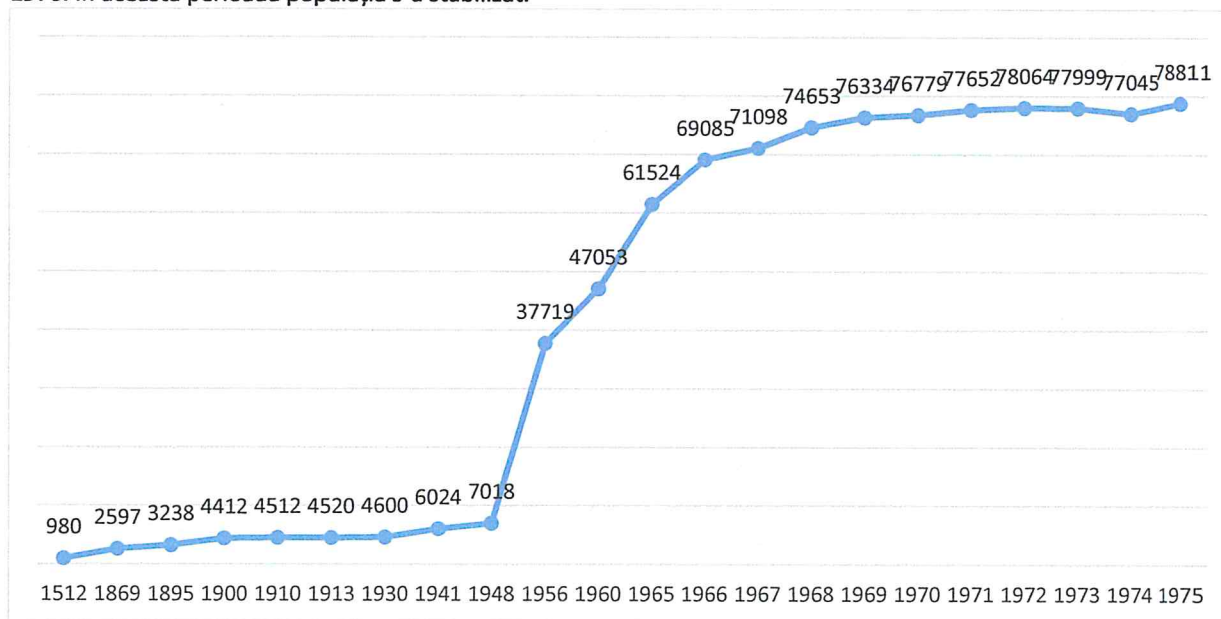
○ **1981- reorganizarea teritorială a unor județe**

Ultima reformă administrativ teritorială din perioada socialistă a avut loc în anul 1981, prin semnarea Decretului nr. 15 din 23 ianuarie 1981, care urmărea îmbunătățirea organizării administrative a teritoriului Republicii Socialiste Romania și nu a avut repercusiuni asupra teritoriului analizat.

2.6 Elemente demografice și socio-economice

Evoluția demografică a Hunedoarei nu se poate estima decât începând cu anul 1512, când „Registrul de socoteli a Domeniului Hunedoarei” menționa aproximativ 980 de locuitori. Astfel, pe timpul lui Iancu de Hunedoara, datorită faptului că la adăpostul Castelului, bine întărit, târgul Hunedoarei a putut să se dezvolte, devenind un loc de concentrare al meșteșugarilor din părțile Hunedoarei, populația a crescut. O altă creștere a avut loc odată cu începerea industrializării, ajungând în 1869 la 2597 de locuitori și în 1900 la 4.412 locuitori. Creșterea între anii 1895- 1913 este corelată cu extinderea topitoriilor de fier din jurul Hunedoarei, a lucrărilor de construire a Uzinelor de Fier și a dării în exploatare a primului furnal. Cea mai accentuată creștere a avut loc în perioada 1948- 1956, când populația a crescut

de la 7.018 locuitori la 37.719, o mărire de 5 ori a populației. Apoi, creșteri semnificative au avut loc și în următorii ani, corelate cu politicile de industrializare și de urbanizare ale partidului comunist, ajungând la 69-78.000 în perioada 1966-1976. În această perioadă populația s-a stabilizat.

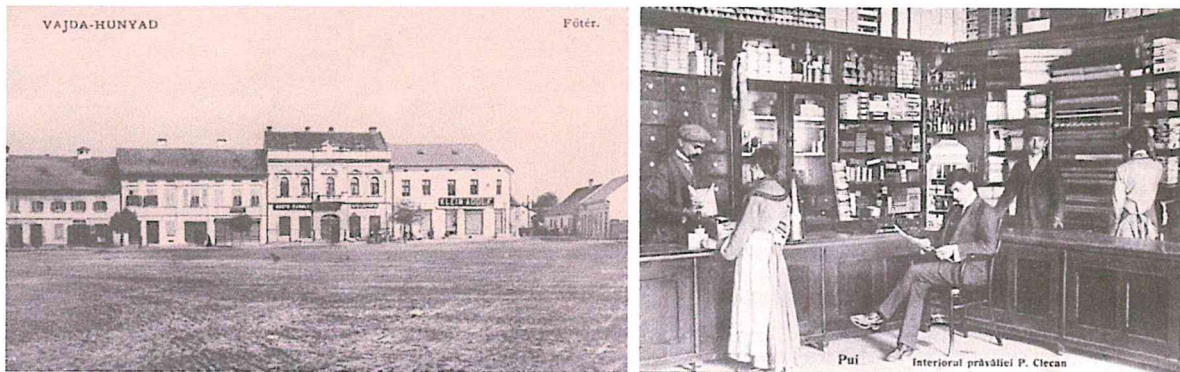
Se poate observa din graficul de mai sus și din analiza istorică o corelare între anii de creștere bruscă a populației și planurile de sistematizare ce au apărut în 1948, 1956, etc.

În cadrul orașului Hunedoara se remarcă în prezent tendințe demografice specifice multor orașe foste industriale din România, de depopulare și îmbătrânire demografică, fenomen accentuat în Hunedoara pe fondul puternicei dependențe economice de o singură sursă, cea a combinatului industrial. Acestea sunt cauzate de lipsa oportunităților în ceea ce privește locurile de muncă și de calitatea scăzută a vieții. Componentele calității vieții ce nu corespund așteptărilor populației, în special a populației tinere sunt: dotările publice (de educație, sănătate, cultură, sport, petrecerea timpului liber) și accesul la acestea, calitatea spațiului public și a fondului construit, mobilitatea în teritoriu.

2.7 Evoluția ocupațiilor populației. Ocupații tradiționale persistente

Pe timpul lui Iancu de Hunedoara, datorită faptului că la adăpostul Castelului bine întărit, târgul Hunedoarei a putut să se dezvolte, devenind un loc de concentrare al meșteșugarilor din părțile Hunedoarei, populația a crescut și zona s-a dezvoltat din punct de vedere economic. În momentul feudalizării Europei, s-a constatat trecerea la noua lume medievală, cu structurile ei sociale. Un rol important în dezvoltarea meșteșugurilor din Transilvania l-au avut coloniștii străini, unii dintre aceștia fiind meșteșugari. Breslele au cunoscut o dezvoltare importantă în Hunedoara, fiind atestate în secolul al XV-lea. Prima breaslă menționată în Hunedoara este cea a cojocarilor, apărută în anul 1619. Alte bresle prezente în Hunedoara erau: breasla țesătorilor, breasla tăbăcarilor, breasla cizmarilor.

Pe fondul dezvoltării economice, se intensifică activitatea economică și apar casele cu prăvălii la parter și locuința negustorului la etaj, cum sunt cele din Piața Libertății. Piața Libertății devine și nod comercial, aici având loc o serie de târguri, lunare și săptămânale.

Figură 4 1900-1915 Casele negustorești din Piața Libertății și Interiorul unei prăvălii la începutul secolului al XX-lea

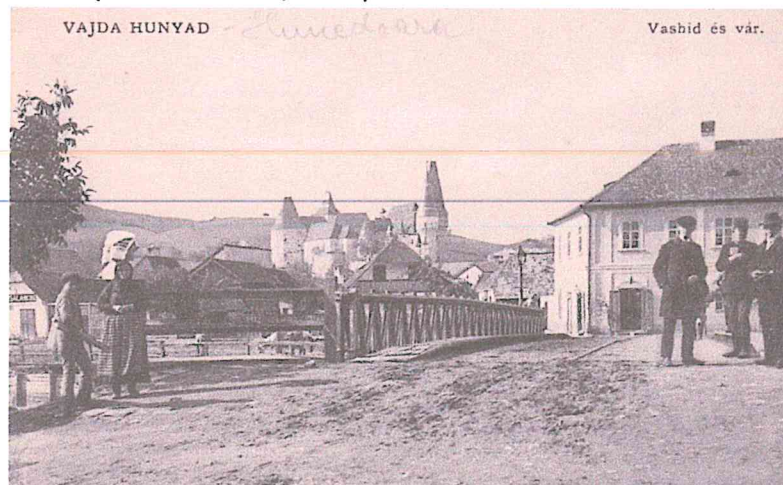
În Imperiul austro-ungar a început procesul de industrializare mai târziu decât în alte state capitaliste, procesul fiind întârziat de încercările nobilimii de a menține relațiile feudale.⁴

În trecut viața țăranilor muncitori români și maghiari, din zonele rurale din jurul castelului, era plină de greutate și griji: majoritatea nu aveau pământ, iar cei ce dețineau pământ (gospodării cu 25 parcele ce însumau 2-3 ha), nu dispuneau de mijloace moderne de lucrat pământul. După instaurarea regimului comunist, țăranii au fost împroprietăriți și au fost organizați în 4 gospodării agricole colective (ocupând 84% din terenul agricol).⁵

În 1951 a fost înființată în Hunedoara, Cooperația Meșteșugărească, cu 27 membri, cu o singură secție, de reparat încălțăminte ce a crescut în 1954 la 130, iar în 1960 a ajuns la 316 membri și 49 de secții.

Înainte de 1944 existau 6 măcelării, 4 brutării, 21 prăvălii mixte, 6 magazine de manufactură, o prăvălie de fierărie, 2 de încălțăminte, 24 de cârciumi, proprietăți private. Rolul acestora a fost completat și preluat de stat, după anul 1944, cu 47 unități alimentare, 50 unități industriale, 30 unități de alimentație publică.

Lucrările de construcție ale Uzinei de fier au început în anul 1882, fiind construite în prima etapă 2 furnale, ajungându-se până în anul 1902 la 5 furnale. Piatra de var era adusă dintr-o carieră aflată în apropierea Castelului Corvineștilor, pe o cale ferată îngustă. Pentru transportului produsului extras, s-a construit o cale ferată normală Hunedoara-Simeria, finanțată de Uzinele de Fier. Creșterea activității s-a accentuat în jurul anului 1914, în contextul necesității asigurării materiei pentru armament, la începutul Primului război mondial.

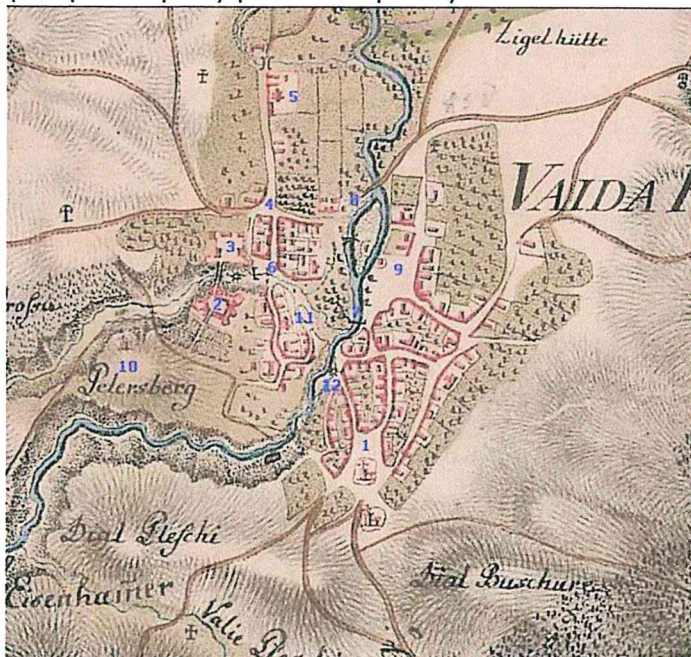
Figură 5 Fotografie de la începutul secolului al XIX-lea, figurând clasele de atunci: țăranii ocupați cu munca pământului și clasa nobilă

⁴Studiu Monografic referitor la așezarea și dezvoltarea economică a orașului Hunedoara, 1961, Arhivele Naționale ale Județului Hunedoara, Fond Primăria Orașului Hunedoara, Dosar nr. 19/1961

⁵Studiu Monografic referitor la așezarea și dezvoltarea economică a orașului Hunedoara, 1961, Arhivele Naționale ale Județului Hunedoara, Fond Primăria Orașului Hunedoara, Dosar nr. 19/1961

2.8 Evoluția zonei analizate

Cea mai veche mărturie cartografică a orașului Hunedoara este reprezentată de harta din jurul anului 1770 (1769- 1772). Aici sunt trasate principalele elemente de atunci ale orașului, enumerate mai jos, care reprezentau principalele reperi și puncte de importanță.⁶

Figură 6 Hartă a Hunedoarei din jurul anului 1770

1. Vechea intrare în oraș dinspre Călan (strada Rotarilor de astăzi). Acest punct important este marcat și de două biserici, amplasate compozițional la linia de intersecție a străzilor din partea de sud, ce converg spre spațiul central.
2. Castelul Corvinilor (sub podul de acces spre castel se afla o moară)
3. Curtea exterioară a castelului
4. Intersecția străzilor de astăzi Castelului cu Furnalelor
5. Fosta Mănăstire franciscană: Mănăstirea franciscană Zarda își încheie existența odată cu extinderea Uzinelor de fier ale Hunedoarei, la sfârșitul secolului al XIX-lea, însă Ordinul Franciscan și-a continuat activitatea în Hunedoara, într-o altă mănăstire.
6. Podul peste Zlaști de la intersecția străzilor Liliacului cu Castelului
7. Puntea de la tăbăcărie
8. Podul peste Cerna din Piața Libertății, pod ce în prezent este pietonal. Podul de lemn a fost peste Cerna la aproximativ 100m mai jos de vărsarea Zlaștiului. Peste pod se putea trece din direcția castelului către „Rotarilor”, „Popa Șapca”, vechea creșă și grădiniță (devenită de la sfârșitul anilor '80, școală de șoferi). În spate se afla fosta „moară de apă”.

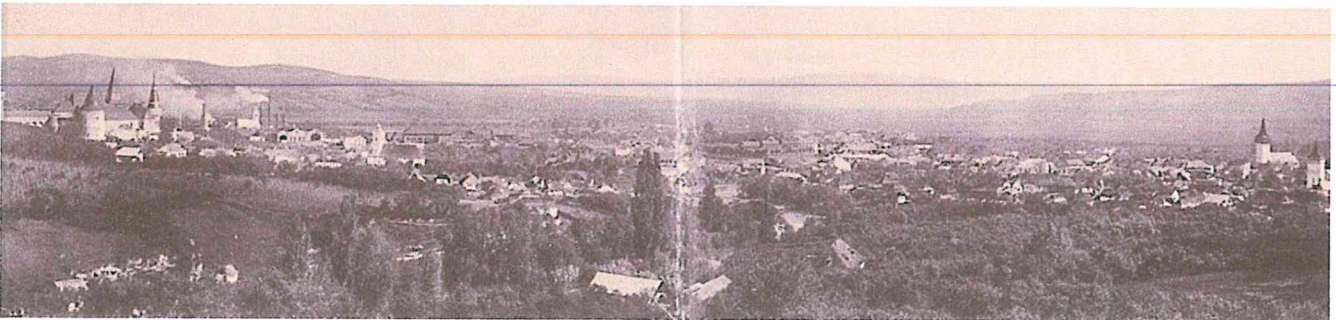

⁶ <https://fotohd.wordpress.com/tag/harta-veche-hunedoara/>

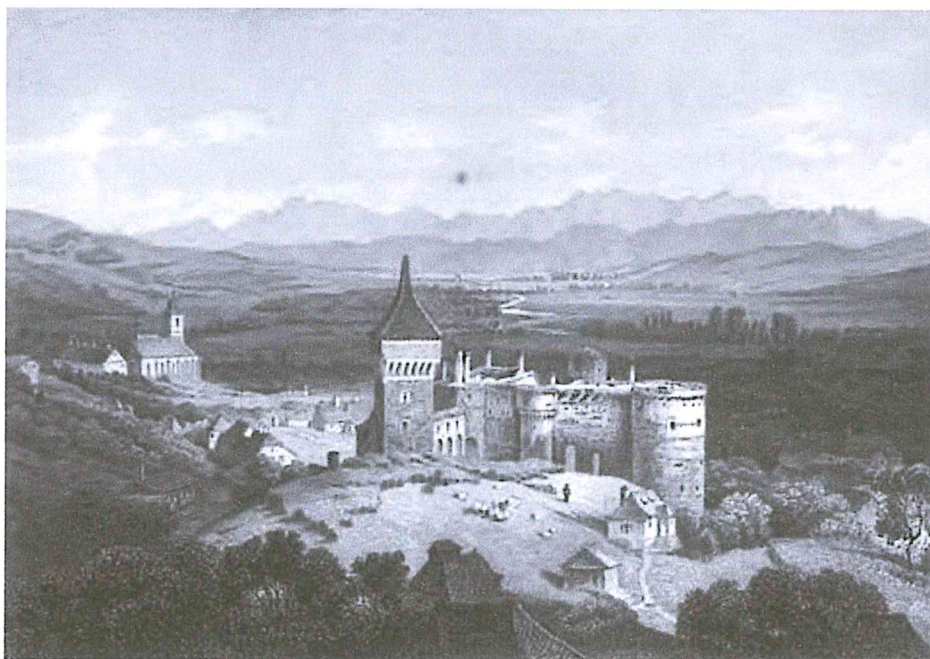
9. Piața Libertății, ce și-a păstrat locația și forma aproximativă până în prezent
10. Dealul Sânpetru din spatele Castelului, locul multor descoperiri arheologice din cele mai vechi timpuri. Pe deal se vede o bisericuță.
11. Biserica de lângă Castel
12. Moara din centrul vechi. Se afla pe un braț mic al Cernei, în spatele podului din imaginea de mai sus.

Din punct de vedere a evoluției teritoriului municipiului și zonei analizate, se remarcă următoarele:

- Evoluția teritoriului pe care se află acum Orașul Hunedoara este strâns legată de Castelul Huniarzilor. Acesta apare în numeroase reprezentări grafice vechi, în diferitele lui forme, rezultate după cele 5 incendii. Era amplasat la drumul principal ce făcea legătura cu capitala, pe o vastă moșie, înconjurat de spațiu verde. Acestuia i s-a acordat o atenție deosebită, fiind un monument de mare importanță națională. Zona din jurul castelului a reprezentat vatra localității, spațiu urban cu un rol important în memoria colectivă a comunității. Mare parte a zonelor de locuințe au gravitat în jurul acestuia.
- Zonele de locuit ale țăranilor în schimb, s-au dezvoltat la baza acestuia, în partea de est și sud, având drept condiționări de dezvoltare, terenul accidentat.
- A avut loc o sistematizare a râului Cerna, ce în prezent are alt curs față de anul 1770.
- Străzile ce făceau parte din vechea trama stradală au fost modernizate, iar traseul lor a fost, pe alocuri sistematizat, căpătând o structură mai puțin organică față de cea veche. Forma și direcția lor însă, au rămas neschimbate în mare parte. Străzile care s-au menținut sunt: Strada Pomilor, Strada Toamnei, Strada Budai Deleanu, Strada Castelului (cu un traseu ușor modificat).
- A fost construit un apeduct al orașului, în jurul anului 1883 cu scopul de a transfera apă de la Barajul Zlaști către uzina de fier din Hunedoara. Ulterior acesta s-a folosit pentru transportarea materiei prime spre combinat, pe calea ferată.
- Din harta de mai sus se observă că parcelele de locuit dispuneau de grădini generoase care în timp, s-au diminuat sau au dispărut prin reparcelare, pentru a face loc dezvoltării. Grădinile caselor s-au restrâns, iar spațiul verde s-a diminuat. A existat astfel, o tendință evidentă de îndeșire a țesutului în timp. Parcelele vechi, mai generoase ca dimensiuni au fost împărțite ducând la o creștere a densității locuirii, pe măsură ce orașul Hunedoara a început să se dezvolte și a devenit o așezare importantă în teritoriu și pe măsură ce populația acesteia a crescut, în special în cele 3 momente de cotitură din punct de vedere al evoluției demografice: la construirea Uzinelor de Fier, după cel de-al doilea război mondial și în perioada industrializării forțate din perioada comunistă.

Fotografia de mai sus (realizată probabil de pe dealul Sânpetru) reprezintă o vedere panoramică a orașului Hunedoara, de la sfârșitul secolului XVIII-începutul secolului XIX. Se observă câteva elemente importante ale orașului, ce se remarcă și ca dominante verticale și de masă - Castelul Corvinilor, cele 2 biserici de la intrarea în oraș (în partea de sud), Uzinele de Fier. În centru imaginii, în plan mai îndepărtat, se observă piața Libertății și clădirile ce o alcătuiesc. Fondul construit ce se întinde între aceste obiective este uniform, format din clădiri modeste, de mici dimensiuni și grădini generoase. Locuințele de la poalele castelului sunt de factură rurală.

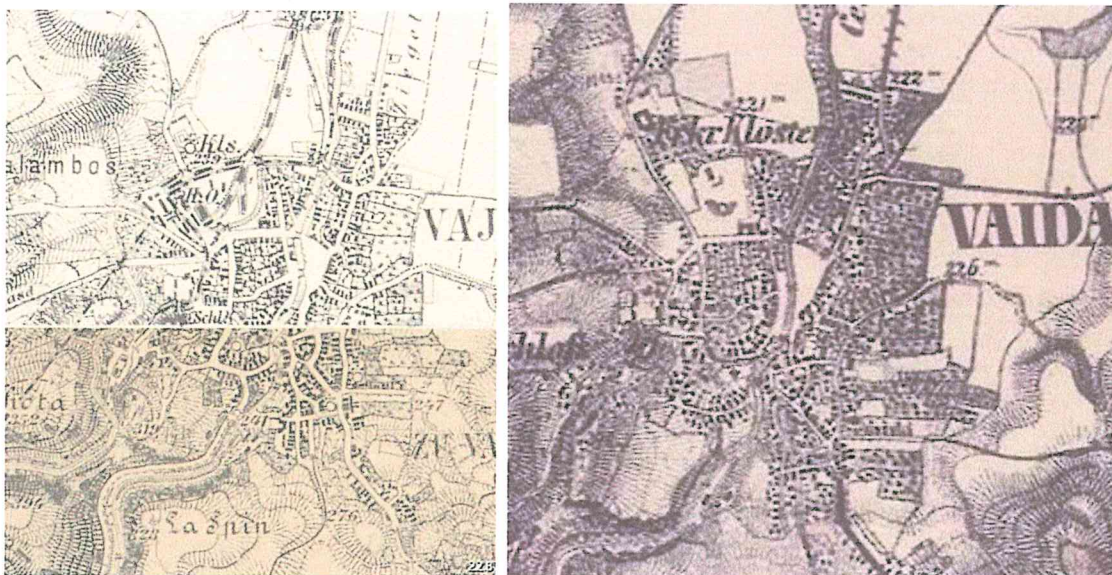

Figură 7 Vedere din centrul vechi spre actualul combinat

În fotografia de mai sus, în plan îndepărtat, pe deal, se vede biserica fostei mănăstiri franciscane, pe teritoriul căreia s-a construit mai apoi combinatul. Sunt ilustrate castelul și peisajul înconjurător, înainte de construcția orașului Hunedoara. Se vede în spatele Castelului zona inundabilă a râului Cerna, cu buclele largi pe care râul le făcea, înainte de sistematizarea acestuia. În stânga castelului se pot observa câteva case de-a lungul pârâului Zlaști, iar în plan secund biserica mănăstirii călugărilor franciscani. Pentru amplasarea uzinei s-a afectat gradina respectivei mănăstiri pe o suprafață de 20ha. În această imagine, amplasarea de azi a localității se percepe în dreapta spate, la intrarea drumului de la Hașdat în Hunedoara.

Începând cu sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, apar mai multe surse cartografice și documentare fotografice. Se poate astfel urmări evoluția în timp a teritoriului și a elementelor sale structurante: trama stradală, parcelarul, arhitectura.

Sursele cartografice sunt reprezentate de hărți din anii 1886, 1931, 1940, 1943, 1953. Urmărind acestea, în corelare cu fotografiile de epocă din vremurile respective, putem avea o imagine a evoluției zonei analizate, a vechimii anumitor clădiri, a evoluției străzilor și a lucrărilor de modernizare a infrastructurii realizate.

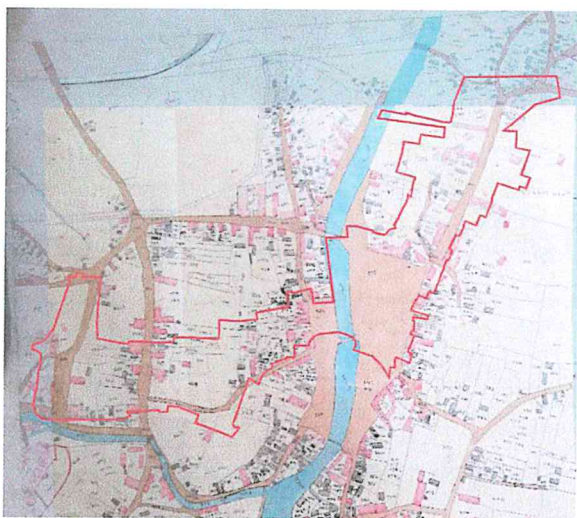
Figură 8 A doua și a treia ridicare topografică austriacă 1787-1867, 1869- 1887

A doua și a treia ridicare austriacă, din 1869- 1887 relevă e dezvoltare și extindere considerabilă a teritoriului, față de anul 1770. Trama stradală începe să capete forma din prezent, târgul începe să se densifice, clădirile luând locul grădinilor. Târgul se extinde în partea de sud și de nord.

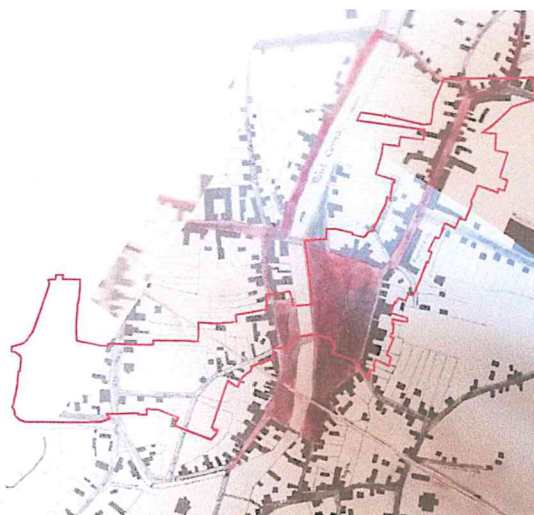
De-a lungul veacurilor, târgul a crescut ca întindere. În absența mărturiilor cartografice, respectiv nesiguranța de identificare pe care o produc mărturiile scrise și călătoriile de epocă, se pot cu greu stabili etapele de amplificare a teritoriului, de la acest nucleu format în jurul castelului și al pieței centrale, până la orașul reprezentat cartografic în jurul anului 1770, prin harta josefină.

În secolul al XIX-lea, orașul avea ca nuclee de bază parohiile. Procesul evolutiv a continuat în mod similar până în secolul XIX, după următorul model: creștea numărului locuitorilor atrași aici de activitatea comercială intensă. Odată cu creșterea numerică a locuitorilor se dezvoltă teritoriul, fiind construite noi cartiere și biserici (după cum se vede pe hartă extinderea și apariția acestora).

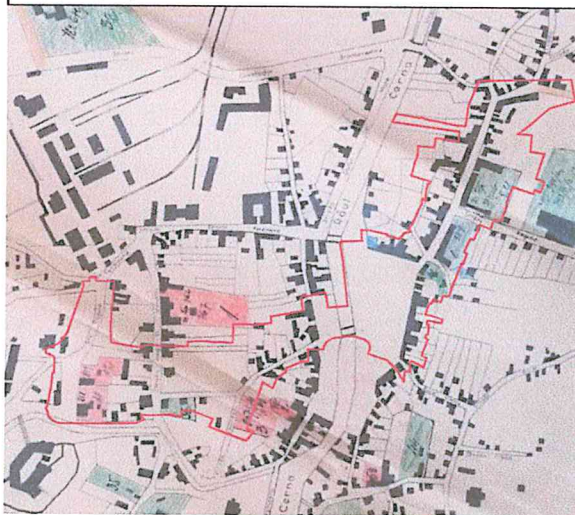
Indiferent de amploare, orașul a avut, ca orice așezare, la început o zonă cu rol de nucleu central- spațiu care îi concentrează interesele și îl reprezintă, nucleu care s-a menținut în timp, chiar după creșterea populației și extinderea teritoriului și care se vede foarte bine conturat în planurile de mai sus.

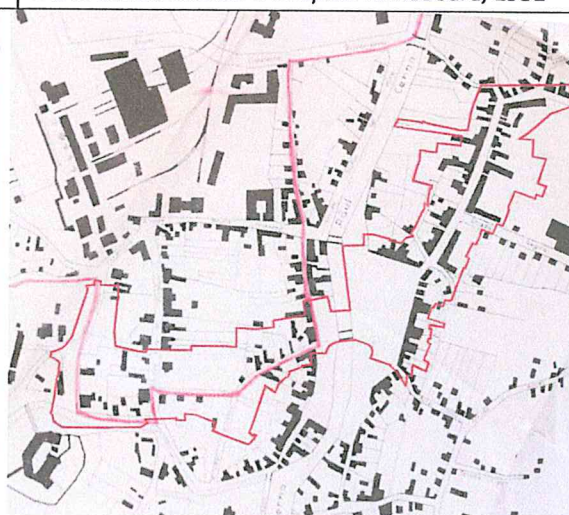
Plan Cadastral 1886

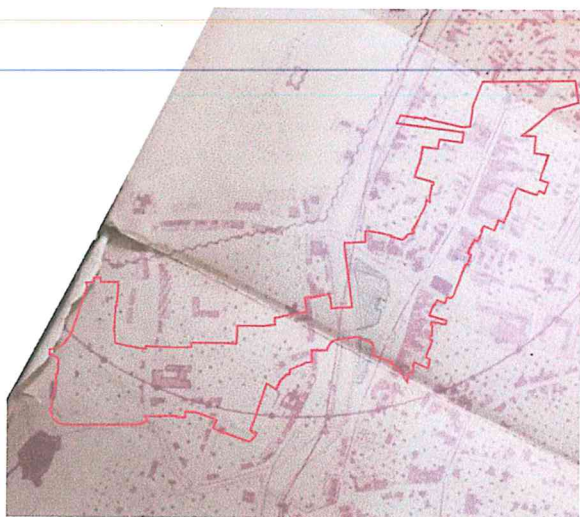
Harta administrativă a Orașului Hunedoara, 1931

Harta administrativă a Orașului Hunedoara, 1940

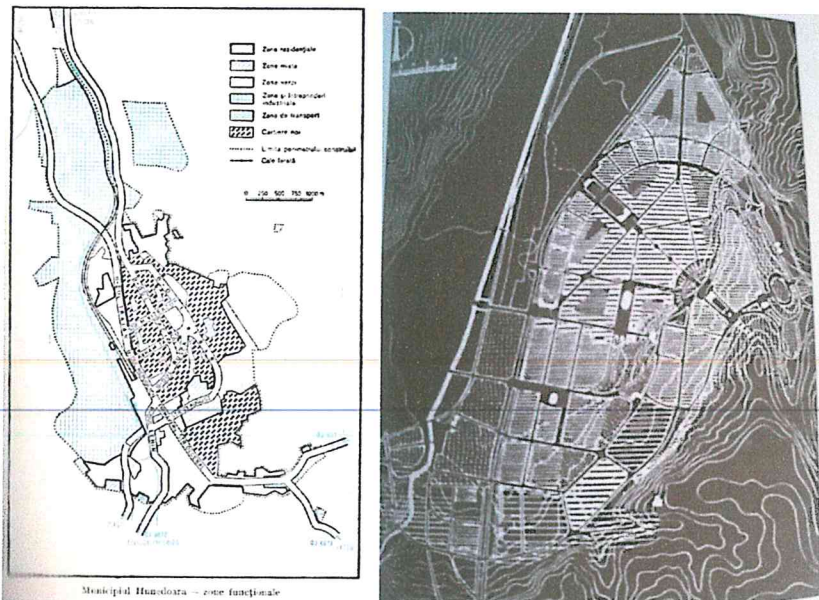
Harta administrativă a Orașului Hunedoara, 1943

Plan de sistematizare al Orașului Hunedoara, 1956

Urmărind planurile de mai sus, se pot observa o serie de elemente cu privire la evoluția în timp a zonei:

- Trama stradală s-a menținut aproape în întregime, existând doar proiecte de modernizarea străzilor și corectare a traseului lor pe anumite porțiuni. Aceasta a dus la menținerea unor profile înguste de străzi în zona veche a orașului, fiind dificil de modernizat. Străzi noi trasate sunt: Strada Mihai Eminescu, Strada Cloșca.
- O parte însemnată din clădirile construite s-au menținut, cele realizate din materiale mai trainice, ce reprezentau de obicei construcții publice, case de negustori, sau locuințe ale unor oameni înstăriți sau cu funcții importante.
- Castelul din Hunedoara a adăpostit o întreagă pleiadă de latifundiați cu moșii întinse și numeroase sate de țărani pe care îi stăpâneau. În secolul al XV-lea, de domeniul cetății Hunedoara aparțineau 32 mii de jugăre de moșii și 43 de sate de țărani.⁷
- Planul de la 1940 cuprinde și descrieri ale proprietăților, după regimul juridic (cu albastru fiind marcate proprietățile comunei, cu portocaliu proprietățile ținutului, cu roșu proprietățile statului, iar cu verde proprietățile Bisericii. Putem avea astfel o idee despre vechimea principalelor obiective de utilitate publică din zonă și de evoluția juridică a anumitor terenuri.
- Evoluția economică și demografică a Orașului Hunedoara s-a datorat Uzinelor de Fier ale Statului și a Combinatului Siderurgic Hunedoara, ce s-a dezvoltat pe scheletul acestora, după anul 1948. Uzinele de fier au fost înființate în anul 1882-1884, când se construiesc aici 3 furnale. Aici s-a găsit cea și mai veche exploatare a fierului din țară, bazată pe minereurile de la Ghelar, pe pădurile care ofereau materia primă necesară fabricării mangalului și pe cantitatea de apă ce le putea pune la dispoziție Cerna, împreună cu afluenții ei. În anul 1919 Uzinele au fost preluate de Statul Român.
- "Orașul vechi al Hunedoarei, situat în jurul Uzinelor, tăiat de râul Cerna, și care adăpostește încă unități administrative, sediile organizațiilor de partid și de masă, unități comerciale etc., își păstrează în general, sub raportul edilitar, fizionomia de acum câteva decenii"⁸

Figură 9 Harta zonelor funcționale de la 1980, Plan de sistematizare anul 1956

Planul de sistematizare de la 1956 a avut ca obiect o nouă extindere a zonelor de locuințe. Fuseseră deja construite cartierele Orașul Tineretului, Orașu Muncitoresc. Ca mărturie a atitudinii de atunci față de zona centrului vechi, planul de sistematizare anterior propusese demolarea tuturor clădirilor din centrul vechi, cu excepția Castelului Corvineștilor, a Primăriei și a Catedralei. Din fericire acest plan nu a fost dus la îndeplinire, demolarea unui volum atât de ridicat de clădiri fiind considerată nerealistă, căci situația locativă în oraș era și așa foarte dificilă. În schimb a fost pornit un program de plantare de copaci și realizare de spații verzi.

⁷ Regiunea Hunedoara, Ghid turistic- Octavian Floca, 1957

⁸ Regiunea Hunedoara, Ghid turistic- Octavian Floca, 1957

Următorul plan de sistematizare urbană, cel din 1960, are o atitudine similară. Acesta propune:

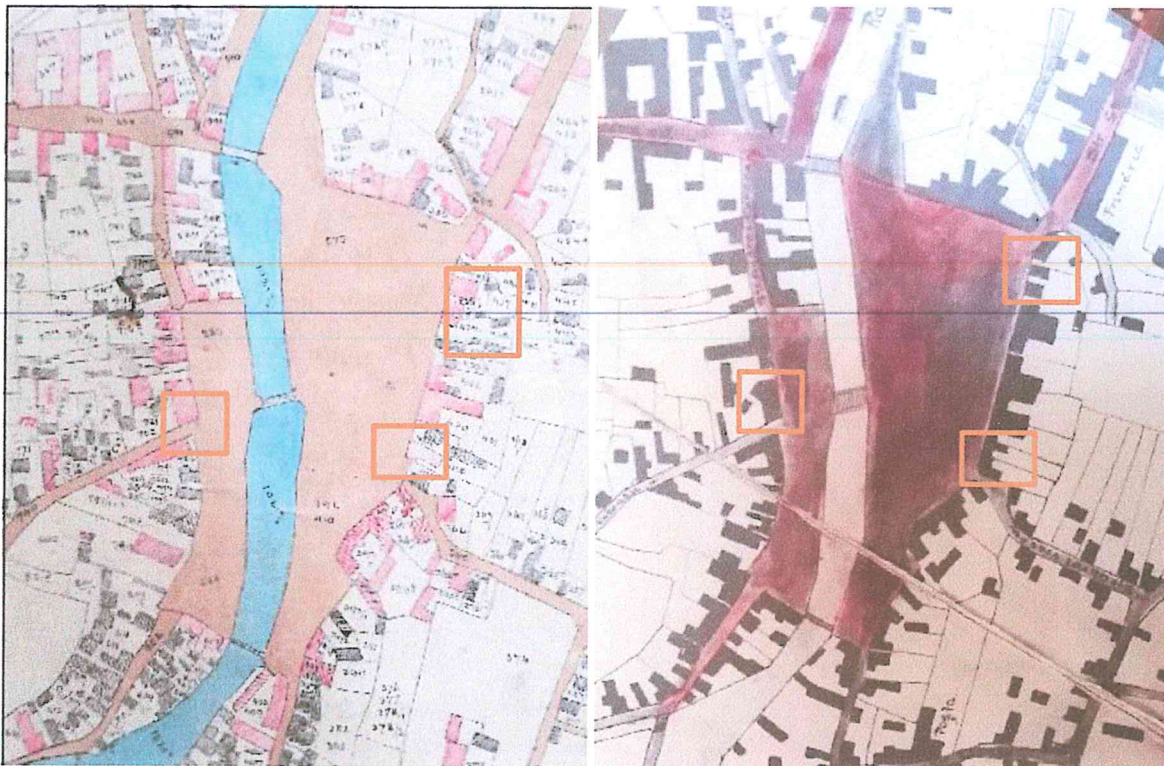
- Demolarea zonei dintre râul Cerna și Strada Libertății, considerate insalubre (majoritatea erau construite în perioada interbelică și adăposteau un număr mare de locuitori) și înlocuirea ei cu o centură verde, între Combinat și cartierele de locuințe
- Lipsa de intervenții în zona orașului vechi, ce ar fi dus la degradarea și demolarea ei în câțiva ani
- Protejarea zonei Castelului prin demolarea locuințelor din jurul lui.

Din fericire nici acest plan, care ar fi dus la dispariția totală a centrului vechi, nu a fost pus în aplicare. Exista și un proiect pentru un nou centru civic. Toate aceste demersuri pun în evidență abordarea față de zona istorică din perioada comunistă și pot reprezenta o explicație pentru intervențiile nereușite din acea perioadă și lipsa de interes pentru dezvoltarea sau modernizarea ei.

2.8.1.1 Piața Libertății

Specific așezărilor medievale, în vecinătatea Castelului s-a așezat piața comercială, piață care ulterior va primi numele de Piața Hunyadi Janos. Conform tradiției medievale europene se constituie astfel "inima" așezării, marcată de o piață cu rol de centru al schimburilor comerciale și loc public. Topografic, aceasta a fost amplasată pe malul stâng al râului Cerna, râu care pe atunci avea un traseu meandrat cu o formă în plan diferită față de astăzi. O parte considerabilă a vieții publice s-a mutat în piață, ceea ce i-a imprimat o semnificație civică, menținându-se în același timp o parte a relațiilor ce leagă în mod natural piețele de clădirile ce le mărginesc. S-a creat astfel, o relație fundamentală între piață și clădirile ce o mărgineau. Între timp însă aceste relații s-au schimbat, în prezent piața servind scopului circulației auto și staționării autovehiculelor, iar relațiile dintre piață și clădiri au dispărut.

S-a profilat în jurul pieței ca dominantă, funcțiunea comercială. Terenurile astfel au fost împărțite, probabil, rezultând parcelarul din jurul pieței, ce s-a menținut până astăzi. Prezența caselor-prăvălii a determinat o anumită structurare a teritoriului, negustorii și meșterii dorind să rămână în vadul comercial. Aceasta a dus la creșterea valorii terenurilor și construcțiilor comerciale, ducând la un grad de ocupare mai intens decât n alte părți ale orașului.

Figură 10 Comparatie Planuri 1886, 1931, cu marcarea clădirilor din frontul pieței ce nu s-au păstrat

Analizând planurile de la 1886, 1931, 1943, 1949, comparativ cu evoluția ulterioară a zonei pieței, se pot observa o serie de caracteristici ca urmare a evoluției în timp ale zonei analizate, astfel:

Piața Libertății a reprezentat, încă din secolul al XIX-lea, un element urbanistic și social important. Aceasta prezenta o formă trapezoidală (formă întâlnită și la piețe din Italia precum Campidoglio, ce au fost proiectate astfel pentru a accentua percepția spațiului și lungimea, ascuțită în partea de sud, și deschisă în partea de nord, într-un front continuu de clădiri. Fațadele opuse nu erau paralele, fiind percepute de pe frontul opus în perspectivă. O particularitate a pieței din Hunedoara (pe care o întâlnim la altă scară de exemplu în Turin-Vittorio) o reprezintă faptul că piața se continua peste râul Cerna. Continuitatea pieței a fost posibilă datorită lății mici a râului Cerna, care permitea pieței să fie percepută ca un întreg.

Mare parte din clădirile ce formau frontul pieței între 1886 și începutul secolului al XX-lea au dăinuit până astăzi.

2.8.1.1.1.1 Rolul social al pieței

În timpul lui Iancu Corvin, Hunedoara are o dezvoltare importantă, devenind târg (oppidum), iar cetatea se transformă în castel. La adăpostul Castelului, negustorii și țăranii beneficiind de scutiri de dări, târgul Hunedoarei a putut să se dezvolte, devenind un loc de concentrare al meșteșugarilor din părțile Hunedoarei. Încă de atunci piața Libertății a căpătat un rol central în dezvoltarea comerțului, aici fiind organizate o serie de târguri. El a căpătat de asemenea, în timp, și valențe sociale și politice, aici având loc principalele adunări și evenimente din viața orașului.

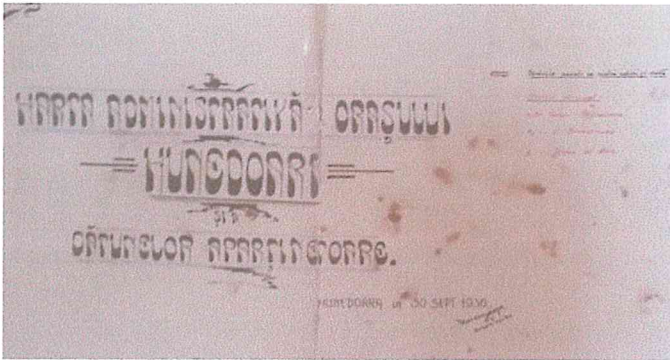

Figură 11 Alegerile din 5.12.1905, (fotografie din arhiva D-lui arheolog Sorin Tincu)

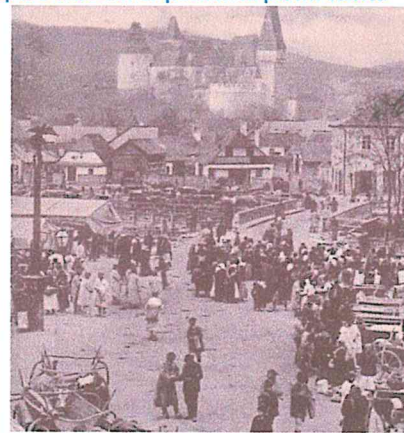
Dezvoltarea datorată industriei fierului și a negoțului s-a tradus și în tratarea în timp a spațiului pieței. Aceasta cunoaște o serie de proiecte de modernizare și înfrumusețare:

- pavarea cu piatră cubică și spartă (în jurul anului 1931). Ca urmare a creșterii economice a orașului Hunedoara, se realizează câteva proiecte de modernizare: sistematizarea râului Cerna, pavarea pieței și a principalelor străzi (Libertății, Castelului). Piatra cubică se mai poate vedea și astăzi pe strada Castelului.
- realizarea unui monument central (monument desființat probabil după anul 1945 și replicat ulterior în parcul Libertății de astăzi). Acesta se găsea pe locul parcului Libertății de astăzi.

Piața a purtat inițial numele de Piața Hunyadi Janos.

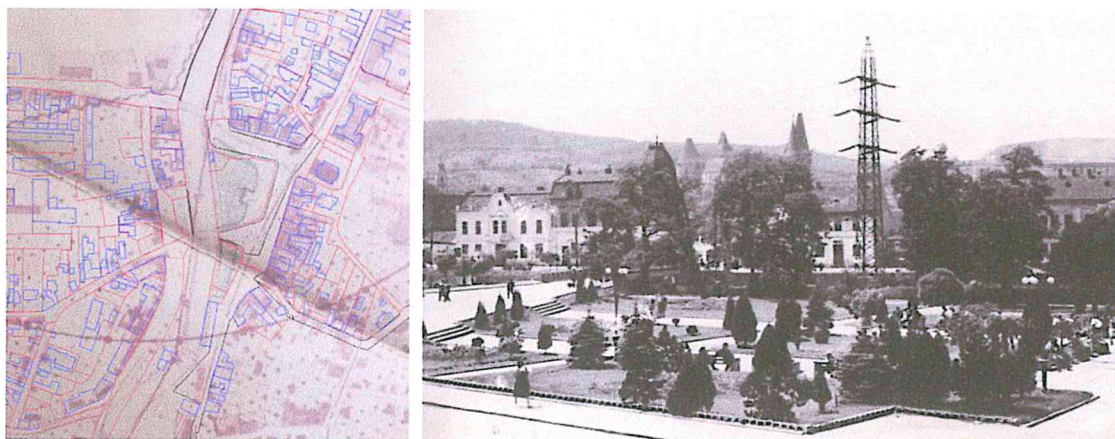

Figură 12 Legenda planului de la 1931, unde Piața Libertății apare marcată ca pavată cu piatră cubică

Coloana cu corb în vârf a existat încă de la 1900, după cum se observă în fotografiile de mai sus.

Tot în scopul înfrumusețării pieței, spațiul a fost amenajat în 1956-1964 (nu se cunoaște data exactă). Existau planuri de modernizare a pieței (datând din anul 1956) și trasarea unui drum (în contextul creșterii motorizării în oraș) care să faciliteze legătura cu zona castelului și să creeze noi legături peste râul Cerna. În urma trasării acestui drum au rezultat 2 spații ce au fost amenajate: cel principal (figura 13) și cel din sud, tratat asemănător, cu spațiu verde îngrijit și bănci. Însă, din cauza izolării și dimensiunii modeste, ce nu au favorizat interacțiuni sociale, acesta nu a fost folosit încă de la amenajarea lui în anii 60, ajungând în prezent să fie ocupat de construcții edilitare și spălătorii auto.

Figură 13 Plan an 1956 (stânga), Poză an 1964 (dreapta)

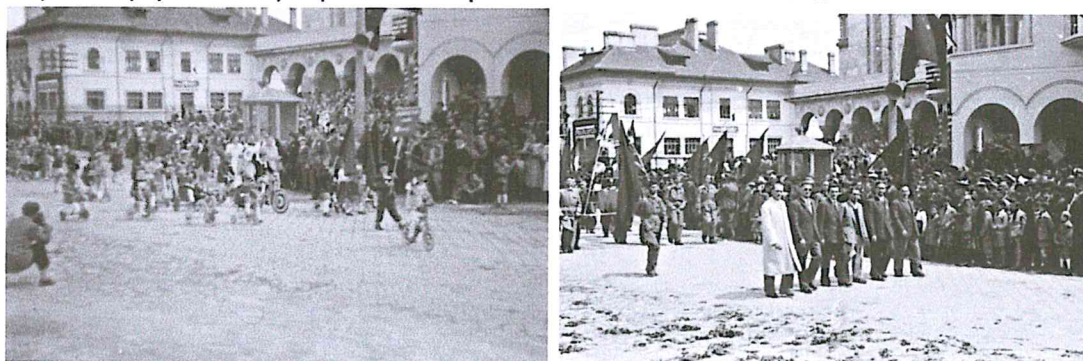

Figură 14 Fotografie din anii '60 (fotografie din arhiva D-lui arheolog Sorin Tincu)

Poza din anii 60 relevă câteva elemente de alcătuire a pieței: acesta era un spațiu comun, folosit de pietoni în totalitatea sa. Se păstrează încă piatra cubică din anii '30. Podul nu este modernizat, forma lui actuală fiind astfel datată după anii '60.

Clădirile din frontul vestic al pieței alcătuiau încă un front continuu și unitar, deci demolarea lor și construirea blocurilor de locuințe s-a realizat ulterior anului 1964.

În perioada comunistă, piața devine scena principalelor activități și festivități închinată partidului, strada Libertății și Piața fiind spațiile din oraș ce permiteau amploarea unor astfel de evenimente.

Figură 15 Adunări la evenimente, (fotografiile din arhiva D-lui arheolog Sorin Tincu)

2.8.1.1.1.2 Transformarea pieței

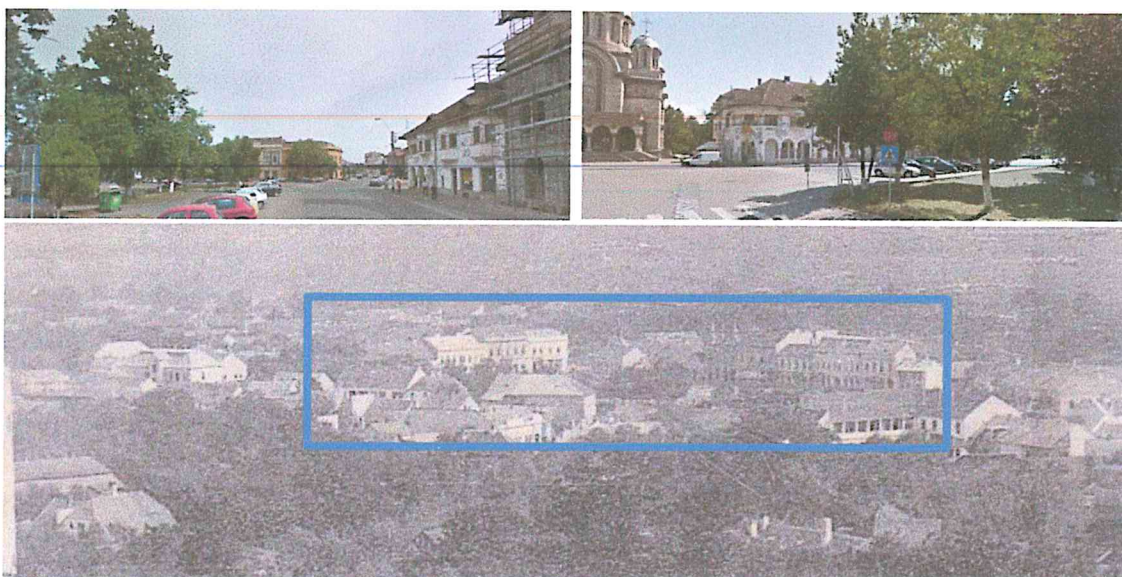
Prin fragmentarea spațiului pieței, aceasta începe să își piardă coerența. Procesul a început cu trasarea străzilor de după anul 1956 și împărțirea spațiului propriu zis al pieței în 3 elemente destinate pietonilor: zona amenajată din nord,

zona virană din sud, zona virană de pe malul opus al Cernei și elemente destinate autoturismelor (personale și transport public, introdus după anul 1960 pentru a realiza o deplasare mai eficientă în teritoriu a populației în continuă creștere). Odată cu aceste intervenții, spațiul pieței nu mai este unul degajat, care să permită vizibilitatea completă a ansamblului pieței (alcătuită din spațiul propriu- zis al pieței și fronturile clădirilor ce o mărginesc). După remarcile lui Camillo Sitte, în opera "Arta construirii orașelor", "centrul pieței nu aparține statuilor ci gladiatorilor [...] implantările în centrul pieței se amplifică pe măsură ce ne apropiem de epoca actuală", subliniind pierderea importanței acestor spații de tip piață publică, caracteristice epocii medievale.

Alte elemente care au marcat pierderea coerenței spațiului pieței au fost demolările unor clădiri ale frontului ce alcătuiau piața, pe frontul de vest ale acestora și înlocuirea unora ce contrastează astăzi puternic, din punct de vedere stilistic, cu clădirile ce alcătuiau frontul în trecut.

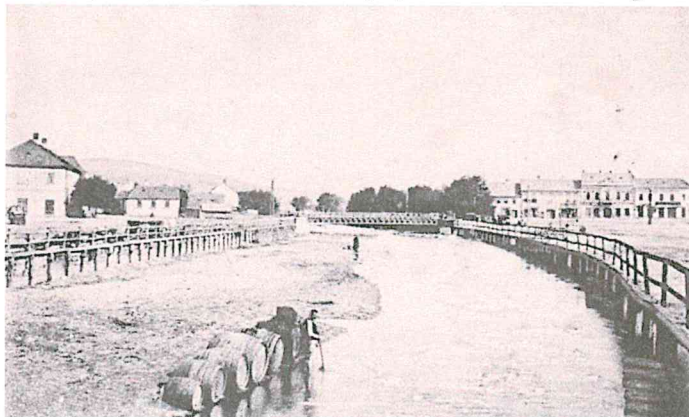
Transformarea, în ultimele decenii, a pieței în spațiu verde amenajat a dus la obtinerea vizibilității ansamblului, după cum se vede în fotografiile de mai jos.

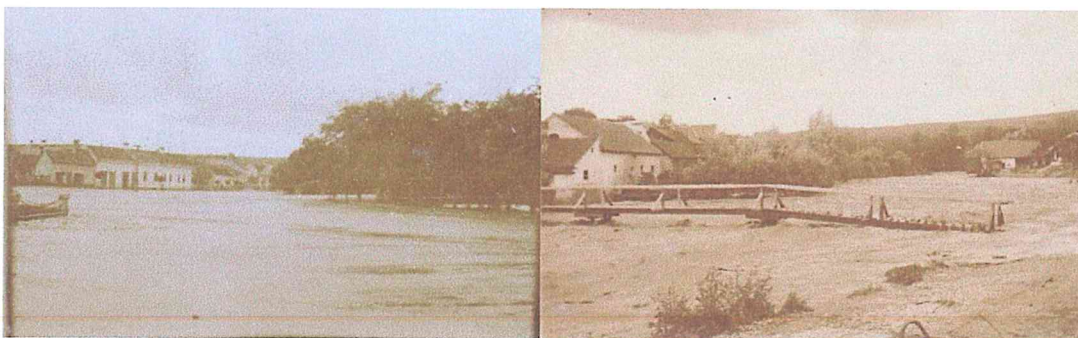
Figură 16 Vedere panoramică cu castelul. Se poate observa cum Piața Libertății formează un ansamblu integrat, închegat

O altă transformare a avut loc în cazul podului. După cum se observă în fotografia de mai jos, malul râului Cerna nu prezenta stabilitate, zona fiind vulnerabilă la inundații. Ca urmare a multiplelor fenomene de acest tip (conform mărturiilor fotografice din anii 1910), s-a considerat necesară sistematizarea râului Cerna. Aceasta a fost

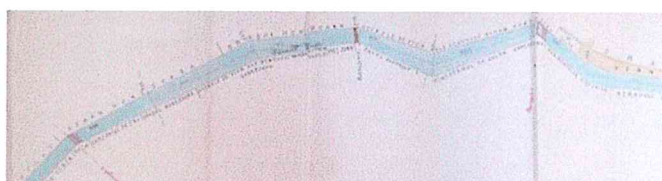
realizată în anul 1931, prin mijloace, materiale și tehnologii specifice vremurilor respective. Se observă din planul de sistematizare că lucrările nu ar fi putut să aibă efectul scontat, modificările fiind minore. Inundațiile puternice din 1932 au condus la realizarea unui nou proiect de sistematizare, în anul 1932. Lucrările din anul 1932 (lucrări de reevaluare a celor din 1931 și de sistematizare a râului, după cum se specifică în proiect) au fost însă mai eficiente, stabilind cota de inundație în funcție de fenomenele din 1932. S-a extins albia râului și s-a creat o adâncime mai mare, după cum se vede în secțiunile transversale. A fost modificat și cursul râului. Prin regularizare s-au câștigat porțiuni de teren. Unele dintre acestea au devenit spații publice, iar în partea de nord, spațiul câștigat a favorizat construirea unei noi străzi, Strada Cloșca. Aceasta apare trasată în planul de sistematizare de la 1932. Lucrarea este realizată cu materiale mai durabile, de piatră, acordându-se atenție și aspectului estetic, prin elemente decorative ale podului, trotuarelor, zidurilor, rampelor, balustradelor (după cum se vede în imaginea-perspectivă de mai jos).

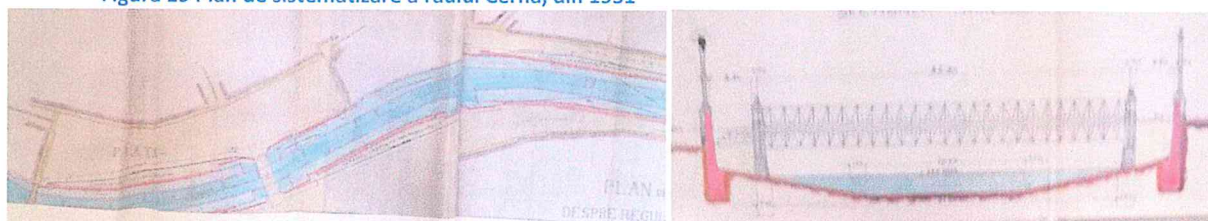
Figură 17 Râul Cerna, anul 1900 (fotografie din arhiva D-lui arheolog Sorin Tincu)

Figură 18 Inundații ale râului Cerna în anul 1910 (fotografie din arhiva D-lui arheolog Sorin Tincu)

Figură 19 Plan de sistematizare a râului Cerna, din 1931

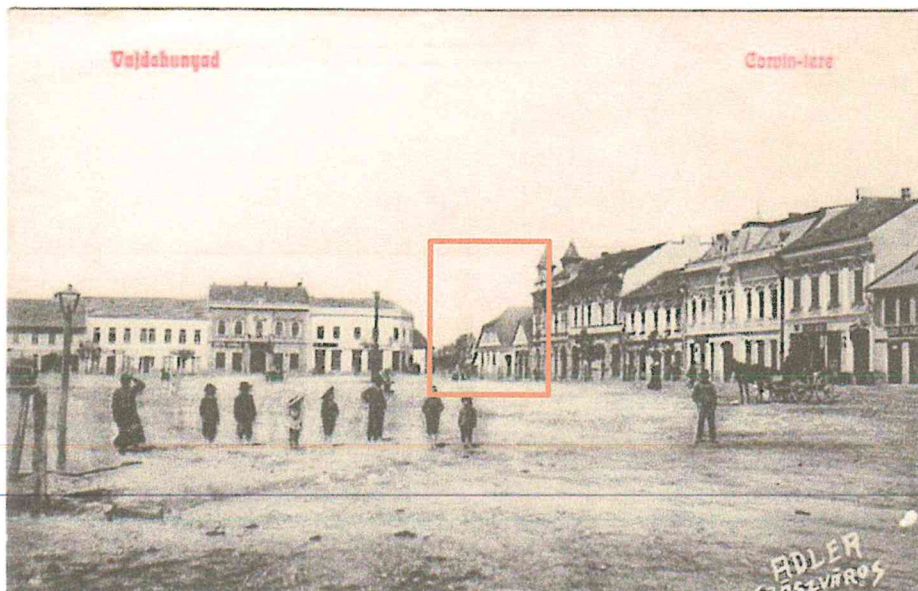
Figură 20 Plan de sistematizare și secțiune transversală ale râului Cerna din anul 1932

Figură 21 Ilustrație a podului propus, cu clădirea Corviniaiana în partea stângă și capătul frontului nordic al Pieței Libertății în partea dreaptă.

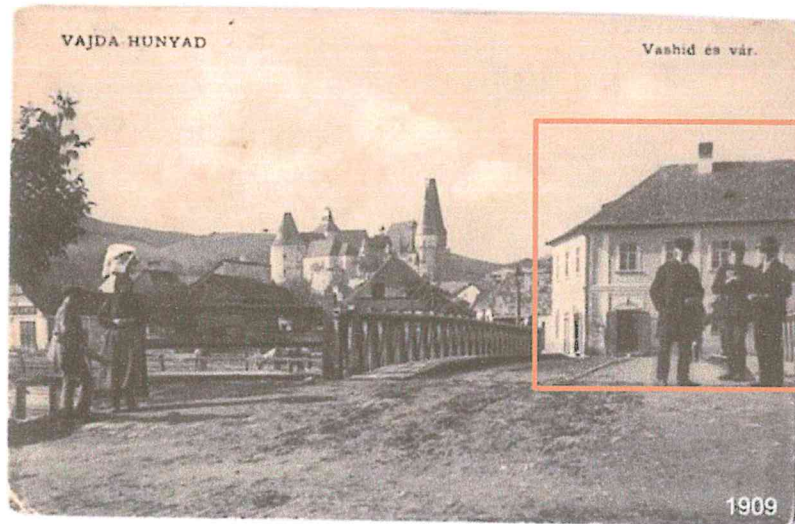
2.8.1.2 Frontul estic al Pieței Libertății

Cele două clădiri din partea de nord a frontului estic al pieței (figura de mai jos), construite din materiale mai puțin durabile și având un regim de înălțime mai mic, nu au supraviețuit. Se observă că aceste două clădiri, precum și câteva din cele de peste râu, ce au fost înlocuite, aveau un caracter rural, fiind probabil locuințe ale țăranilor. Acestea aveau dimensiuni modeste, forme simple și acoperiș de șifă, uneori țigle în 2 ape sau 4 ape cu partea din față teșită. Clădirile mai trainice care au rezistat de-a lungul timpului erau, în general, fie case de negustori, cu etaj (unde era, de regulă, locuința negustorului) și parter (destinat comerțului), fie clădiri administrative sau servicii publice. Se poate observa, în figura de mai jos, spațiul acesta amenajat, lipsit de activitate.

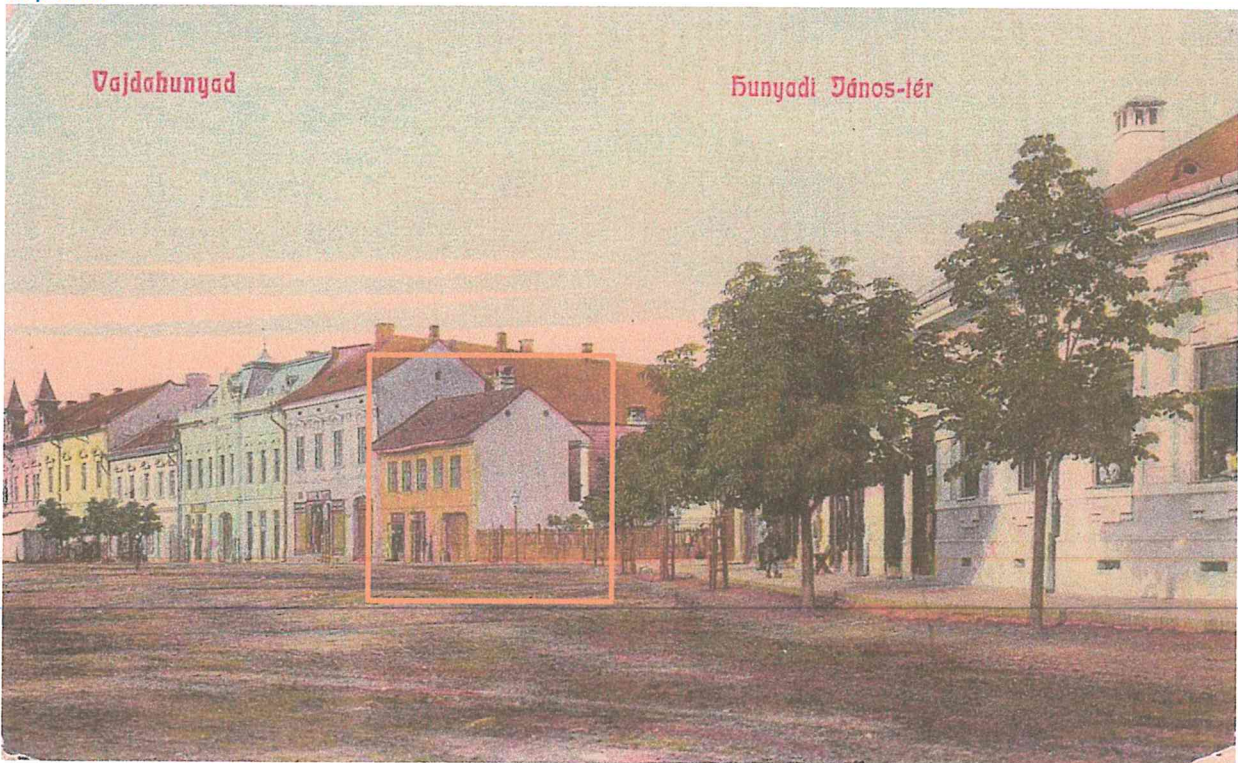

Figură 22 Fotografie a pieței Libertății, anul 1909, din arhiva D-lui arheolog Sorin Tincu, cu marcarea clădirilor ce nu s-au păstrat

Altă clădire mai importantă ce nu a supraviețuit trecerii timpului este cu rol de capăt de perspectivă de pe podul din mijlocul pieței.

Figură 23 Fotografie a pieței Libertății, anul 1909, din arhiva D-lui arheolog Sorin Tincu, cu marcarea clădirilor ce nu s-au păstrat

Figură 24 Fotografie a pieței Libertății, anul 1911, din arhiva D-lui arheolog Sorin Tincu

Referitor la frontul estic al pieței Libertății, două dintre clădirile prezente la începutul secolului XX- lea au fost înlocuite. Cele două clădiri din continuarea sudică a frontului s-au menținut până astăzi.

Urmărind poza de mai sus putem concluziona că zona nu a suferit foarte multe modificări, păstrându-se fațadele până în ziua de azi, Excepție au făcut doar clădirile marcate în pozele de mai sus. În schimb, zonele de capăt de lot nu s-au bucurat de aceeași tratare arhitecturală și estetică. Ele oferă în momentul de față o imagine urbană dezagreabilă, subliniată de faptul că de-a lungul Aleii Ciocârliei putem întâlni în mare parte doar construcții anexe, specifice fundurilor de lot.

Partea de sud a pieței nu a prezentat un interes foarte mare de-a lungul timpului, după cum se vede și în fotografia de mai jos.

2.8.1.3 Frontul nordic al Pieței Libertății

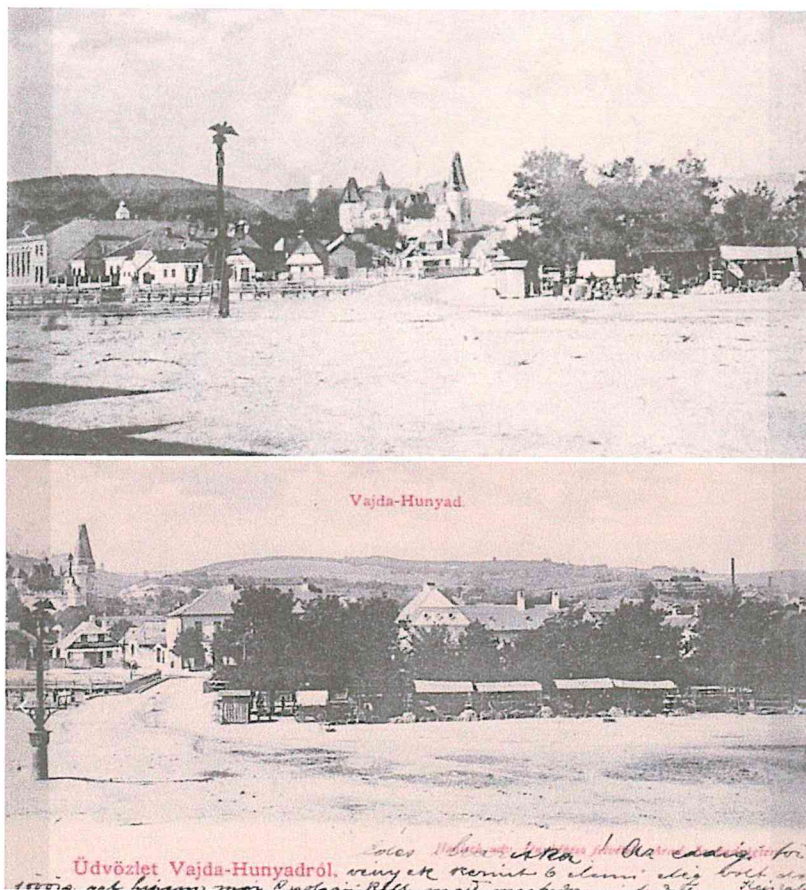
Figură 25 1900-1911, din arhiva D-lui arheolog Sorin Tincu

Frontul vestic al Pieței Libertății are același caracter cu cel sudic, fiind în mare parte alcătuit din clădiri negustorești, cu prăvălie la parter și locuința comerciantului la etaj. Spre deosebire însă de acesta, construcțiile erau mai modeste, fiind astfel evidentă încercarea de subliniere a frontului estic, întrucât încă de la apariția pieței, partea vestică era legătura vizibilă cea mai directă dinspre castel. Urmărind poza de mai sus putem concluziona ca zona nu a suferit foarte multe modificări, păstrându-se fațadele până în ziua de azi.

2.8.1.4 Frontul vestic al Pieței Libertății

Frontul vestic al Pieței Libertății are același caracter cu cel sudic, fiind în mare parte alcătuit din clădiri negustorești, cu prăvălie la parter și locuința comerciantului la etaj. Spre deosebire însă de acesta, construcțiile erau mai modeste, fiind astfel evidentă încercarea de subliniere a frontului estic întrucât, încă de la apariția pieței, partea vestică era legătura vizibilă cea mai directă dinspre castel. Urmărind poza de mai sus putem concluziona că zona nu a suferit foarte multe modificări, păstrându-se fațadele până în ziua de azi.

Frontul vestic al pieței, despărțit de cel estic prin râul Cerna, nu a fost la fel de închegat ca fronturile nordic și estic. Aceasta se poate explica prin faptul că, neavând un spațiu al pieței la fel de generos, nu a produs o ocupare unitară comercială, fiind un melanj de stiluri arhitecturale și de funcțiuni (comerciale, administrative): Clădirea Băncii Agricola.

Figură 26 1901, din arhiva D-lui arheolog Sorin Tincu

Figură 27 Fotografie a pieței Libertății, cu vedere spre Castel, anul 1903, din arhiva D-lui arheolog Sorin Tincu

Magazinul Corvineana/ Institutul de Credit și Economii

Figură 28 Fotografie din anul 1884, din arhiva D-lui arheolog Sorin Tincu

Figură 29 Fotografie a pieței Libertății, anul 1920, din arhiva D-lui arheolog Sorin Tincu și fotografie a Casei Hirschenhauser cu magazinul lui Viktor Hummel

Urmărind planurile de 1886, 1931 și fotografiile din anii 1903 și 1920, se poate plasa construirea clădirilor valoroase ce s-au păstrat din frontul vestic între 1903 și 1920. Clădirile de la 1903, de pe frontul vestic al pieței erau de factură rurală, cu acoperișuri în 4 ape, teșite, învelite cu șifă și construite din materiale nedurabile. Frontul estic se constituie într-un ansamblu urban eclectic la începutul secolului al XX-lea, rămânând în această formă până la finalul secolului XX, când una dintre clădiri dispărea, ducând la o imagine neunitară a ansamblului.

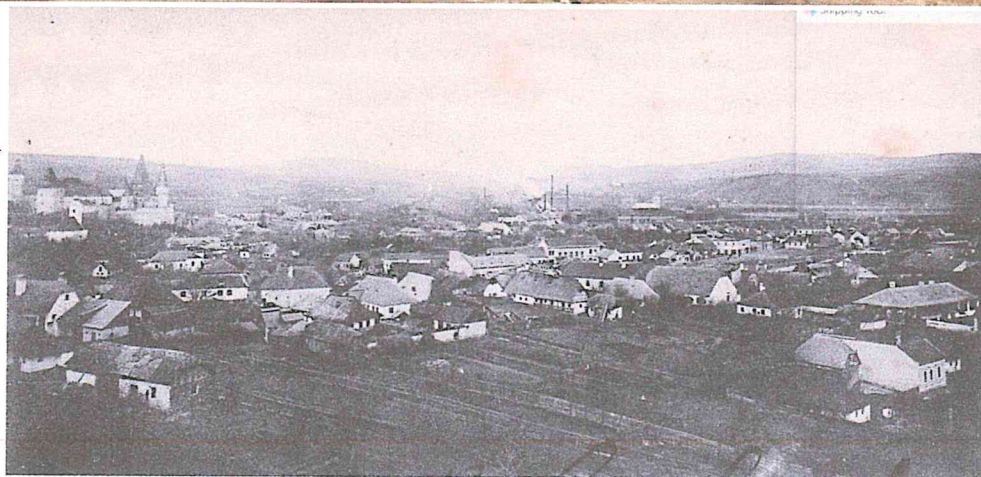
Figură 30 Clădiri ce au fost demolate pentru construcția de locuințe colective

Piața Libertății reprezintă (pe lângă Castelul Corvinilor și patrimoniul industrial), unul dintre cele mai importante repere istorice și cu valoare arhitecturală și urbanistică ale orașului. Aici au avut loc cele mai importante evenimente din viața cetățenilor. Aceasta a suferit însă multiple modificări, prin fragmentare și intervenții care i-au modificat caracterul, fiind dificil de perceput astăzi ansamblu vechii piețe. Clădirile ce formează ansamblul necesită intervenții de consolidare, restaurare, valorificare, executate cu mare grijă, pentru a menține neschimbat ansamblul. Gradul de protecție pentru piață este maxim. Se recomandă încercarea de aducere a pieței la forma ei din trecut, de la sfârșitul secolului XIX, începutul secolului XX.

2.8.2 Zona de la baza castelului

Zona de la baza castelului a fost printre primele zone locuite din teritoriul pe care se întinde acum orașul Hunedoara, beneficiind de funcțiile de apărare ale Castelului. Aici se aflau de regulă locuințele muncitorilor castelului.

Această configurație se poate observa și în harta de mai jos, probabil cea mai veche mărturie cartografică a zonei castelului (nu se cunoaște data). Pe hartă, zona din jurul castelului este mai dens populată, existând mai multe locuințe. Rețeaua hidrografică, de asemenea, apare cu forma ei veche, ante 1770.

Figură 31 Vedere asupra Hunedoarei, anul 1903, din arhiva D-lui arheolog Sorin Tincu

Din pozele de mai sus (corelat cu suprapuneri pe parcelarul actual) se poate observa caracterul rural al zonei, cu tramă stradală organică, parcele de dimensiuni mai mari și ocupare mică a terenului, construcții de tip rural, construite din materiale nedurabile. Aceste caracteristici ale străzilor și parcelelor s-au păstrat (cu mici modificări) în timp. Partea de nord a zonei de la baza castelului a suferit modificări mai importante. Fiind în proximitatea Uzinei de Fier, apoi a Combinatului Siderurgic, zona a căpătat în timp, un caracter industrial și de producție. Au existat astfel reparcelări, pentru a îngloba noile funcțiuni rezultate.

Între anul 1886 și 1931 apare strada Mihai Eminescu, (de astăzi), ca urmare a procesului de îndesire și reparcelare. Însă primele construcții pe această stradă apar abia după anul 1950.

Listă imagini 1 cu zona din jurul castelului, cu exemplificarea fondului construit vechi

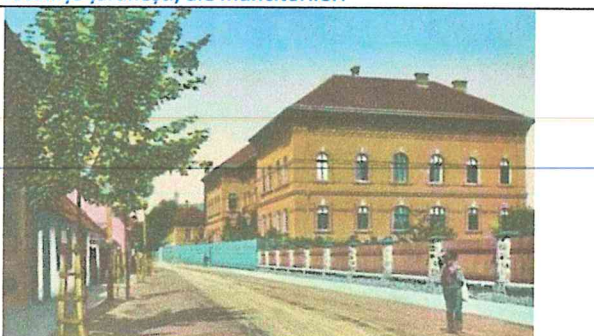
Figură 32 1913 Râul Zlaști, Casa atelier fotografic a lui Csonka Geza, pe strada Teleki nr. 5, actual Bulevard Elisabeta Mărginenanu. Acesta se afla pe locul blocurilor de acum.

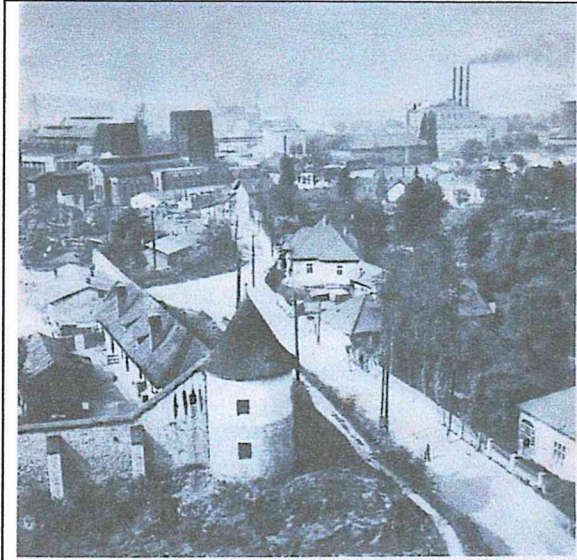
Figură 33 1904

Figură 34 Cele 2 tipuri de locuințe de la baza castelului, cele ale oamenilor cu funcții sau mai înstăriți și locuințe țărănești, ale muncitorilor.

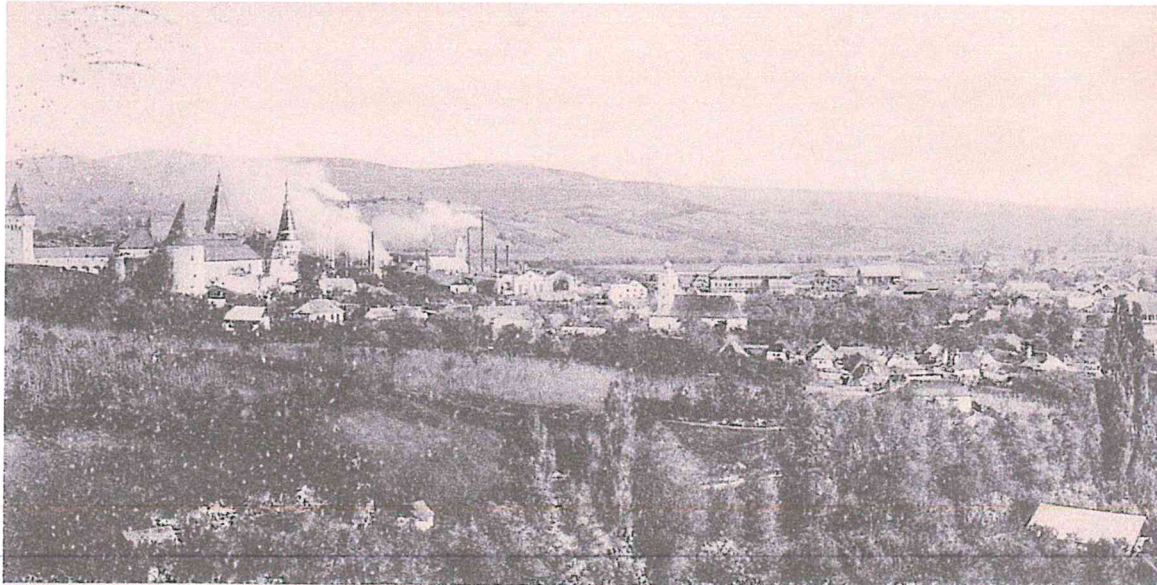

Figură 35 1900 Uzinele de Fier. În imaginea din stânga se poate observa frontul opus, cu arhitectura specifică

Figură 36 Vedere spre Uzinele de Fier. Se poate vedea, în plan apropiat, Clădirea Ocolului Silvic.

IMAGINI PANORAMICE ALE JUNEDOAREI

Vajdahunyad.

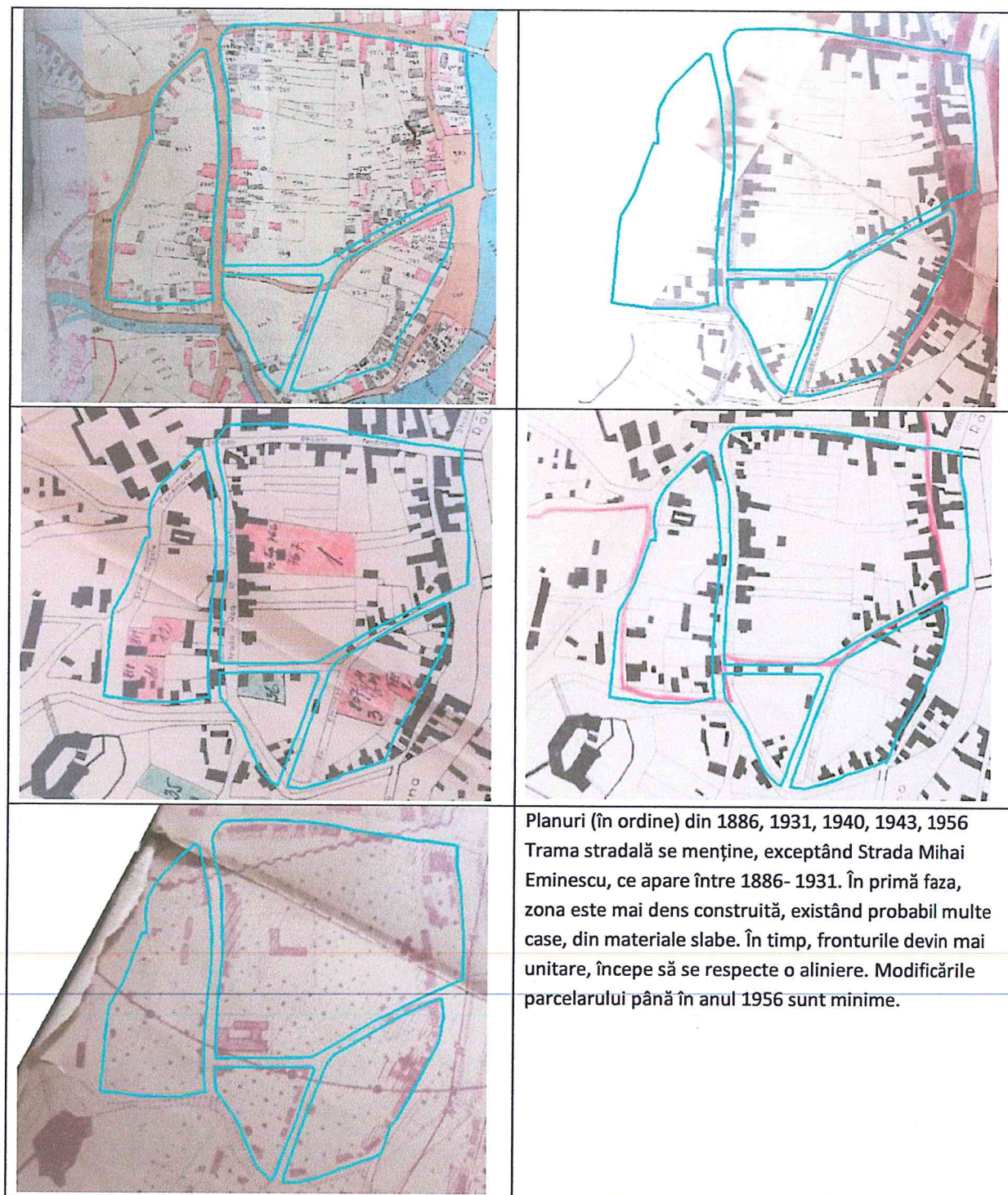
Figură 37 1907

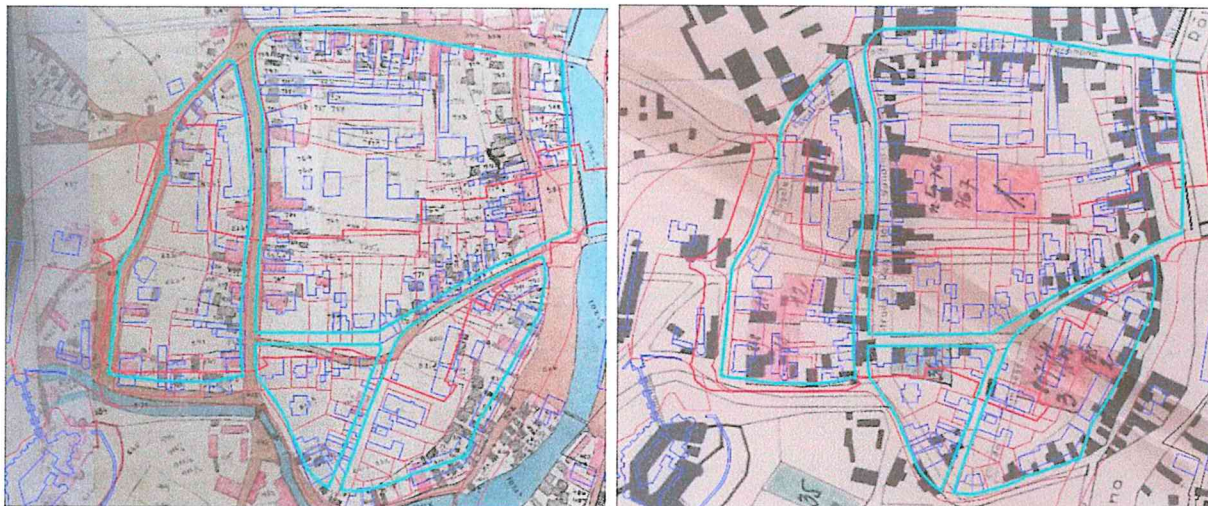
Figură 38 Fotografie din anul 1939

Cele două zone distincte analizate, zona Pieței și a Bulevardului Libertății, prezintă caracteristici diferite, după cum se poate observa în fotografia de mai sus, datată cu anul 1939. Clădirile zonei din jurul castelului sunt în mare parte izolate, ele provenind din parcele de dimensiuni mai generoase, probabil terenurile fostei nobilimi. Spre deosebire de clădirile pieței, cu caracter pronunțat comercial, acestea erau în mare parte clădiri de locuințe, aparținând cel mai probabil elitelor vremurilor în care au fost ridicate. Fondul construit dinainte de anul 1910 era preponderent de factură rurală, cu construcții realizate din materiale slabe. Acestea au fost înlocuite în perioada modernismului, cu clădiri de o arhitectură simplă, dintre care o parte s-au păstrat până în prezent.

Zonele de legătură (dintre zona castelului și zone pieței) - reprezentată de frontul vestic și cel dintre zona pieței și partea de nord a orașului, reprezentată de Strada Libertății au avut și au și în prezent un caracter mixt, generat de clădiri administrative și civile și locuințe.

Pentru comparația cu situația prezentă au fost alese planurile din 1886 și 1940, suprapuse peste limitele de străzi, parcele și construcții din prezent. Planul din anul 1956 nu a putut fi comparat, întrucât nu este lizibil la nivel de parcelar.

Cu ajutorul hărții de la 1940 care cuprinde regimul juridic putem identifica anumite elemente ce țin de evoluția orașului.

Pe strada 9 Mai, pe locul Centrului Agricol Hunedoara, se afla Școala Primară. Clădirea are aceeași formă, existând posibilitatea să fi fost refuncționalizată odată cu noile nevoi ale societății și cu construcția de noi școli în oraș. Densitatea populației a devenit mai mare după anii 50, în cartierele de locuit unde s-au construit noi școli. Terenurile 3 și 4 de pe strada Mihai Eminescu și Elisabeta Mărgineanu (cu acces din piață, din frontul vestic al acesteia), aparțineau statului și acolo se afla Gimnaziul de băieți. Zona respectivă a suferit modificări, prin trasarea Bulevardului Elisabeta Mărgineanu, construirea blocurilor de-a lungul bulevardului și apariția pe fostele terenuri ale școlii, a unor clădiri cu caracter industrial.

Parcelele marcate cu 11 și 12 aparțineau Bisericii și erau destinate Reședinței Ocolului Silvic și Locuinței Șefului Ocolului Silvic. Sediul Ocolului Silvic și-a poziționat casa pe aceeași stradă, mutându-se în josul ei, pe același teren al Ocolului Silvic. În acest timp, fosta locuință a șefului Ocolului Silvic și fosta clădire a Ocolului Silvic sunt în prezent părăsite. În imaginea de mai jos se văd în prim plan, cele două clădiri ce aparțineau Ocolului Silvic și Clădirea nouă a Ocolului Silvic, în plan secund.

Parcelele marcate cu 34, 35, 36 erau proprietăți ale Bisericii reformate. Parcela 36, ce aparține zonei analizate, era fosta casă parohială. Pe terenul 35 care în 1940 era pentru locuințe ale oamenilor care slujeau Biserica, acum se găsesc acolo, Biserica reformată și cimitirul reformat.

Intervențiile din zona analizată au modificat caracterul clădirilor cu valoare arhitecturală.

Figură 39 Clădire strada Castelului, An 2014, 2021

Deși la prima vedere zona de la baza castelului nu pare să fi suferit schimbări mari, aceasta a trecut printr-un proces de transformare, ca răspuns la nevoia de adaptare la transformările societății, cu fiecare etapă parcursă. Aceste modificări au constat în refuncționalizări, atât ale parcelelor, cât și ale clădirilor, schimbarea gabaritului construcțiilor și a tipului de arhitectură. În ciuda apropierii de monumentul de importanță națională, ce a avut în fiecare perioadă de evoluție un rol simbolic și funcțional important, fondul construit de la baza castelului a fost întotdeauna alcătuit din clădiri modeste (de la clădirile rurale din trecut la clădirile de o arhitectură simplă de astăzi), poate pentru a oferi o bază neutră care să permită castelului să se evidențieze. De aceea, este important ca această simplitate să se păstreze, punându-se mai mult accentul pe modernizări și amenajări ale spațiului public.

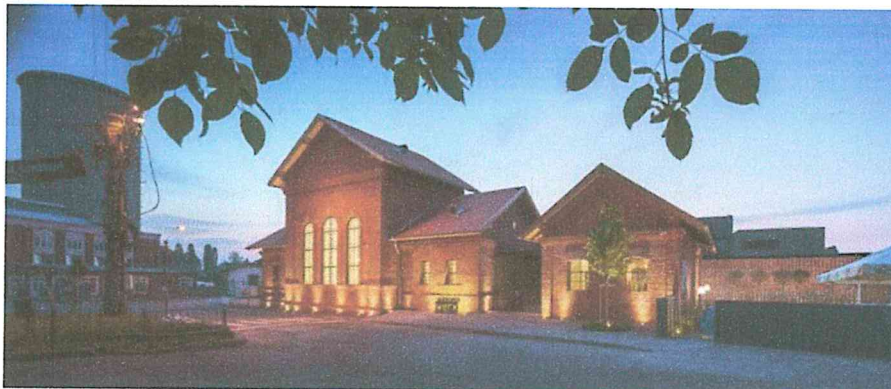
Cea mai mare transformare a suferit-o zona din apropierea fostului Combinat, pe strada Constantin Bursan și zona fostei școli, de la intersecția străzilor Mihai Eminescu și Maior Stângă Mircea Ioan. Aici, folosind parcele de dimensiuni mai mari sau alipiri de parcele, au fost dezvoltate clădiri mai masive, de folosință industrială sau depozite. Aceste intervenții, din perioada de după anii 60, au modificat în mod agresiv peisajul, ducând la o imagine generală negativă și la scăderea interesului pentru investiții.

Figură 40 Vederi panoramice ale zonei de la baza castelului

Un exemplu pozitiv de reabilitare și refuncționalizare a spațiului fost industrial din această zonă îl constituie Restaurantul Werk, ce a preluat o parte din situl industrial dezvoltat pe timpul Imperiului Austro-Ungar, a modernizat elementele valoroase existente și a propus extinderi ce se înscriu în specificul industrial, păstrând în același timp un aspect contemporan.

Figură 41 Sursă: <https://e-zeppelin.ro/>

Altă intervenție brutală, care a modificat definitiv peisajul și a obturat vederea către castel, o reprezintă construcția blocurilor de 5 etaje de pe strada Elisabeta Mărgineanu. Acestea nu apar în materialele documentare folosite din anii 50, 60, inclusiv în planul din 1974. Așadar, se presupune că au fost construite după anul 1974.

Figură 42 Blocurile de pe strada Elisabeta Mărgineanu, ce obturează vederea spre castel

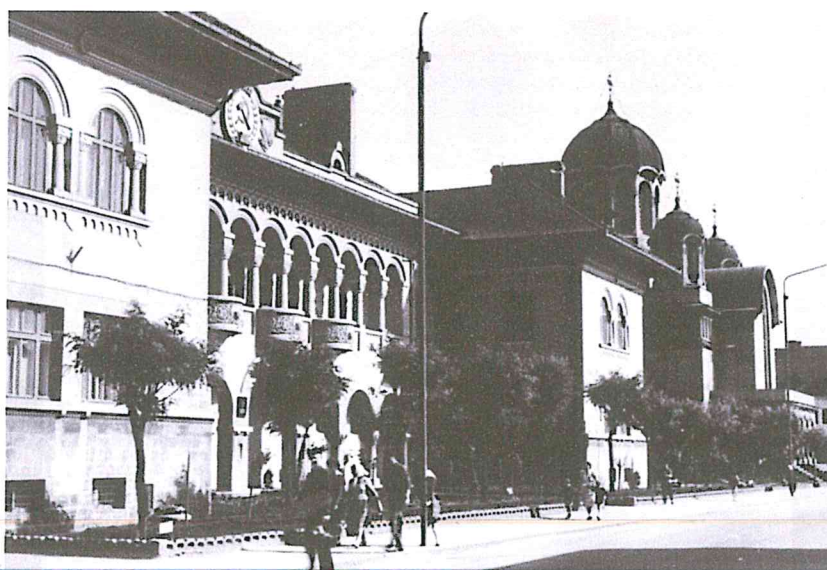
Zona de la baza castelului a fost din cele mai vechi timpuri o zonă cu clădiri de locuit modeste (în marea parte a lor), ce se subordona (ca mărime și importanță) castelului. Doar intervențiile brutale din perioada comunistă (clădiri industriale și locuințe colective) au schimbat scara pe anumite porțiuni. Se recomandă păstrarea vechiului caracter al zonei, cu construcții de dimensiuni medii, regim mic de înălțime, care să nu interfereze stilistic cu monumentul de importanță națională, Castelul Huniazilor.

2.8.3 Strada Libertății

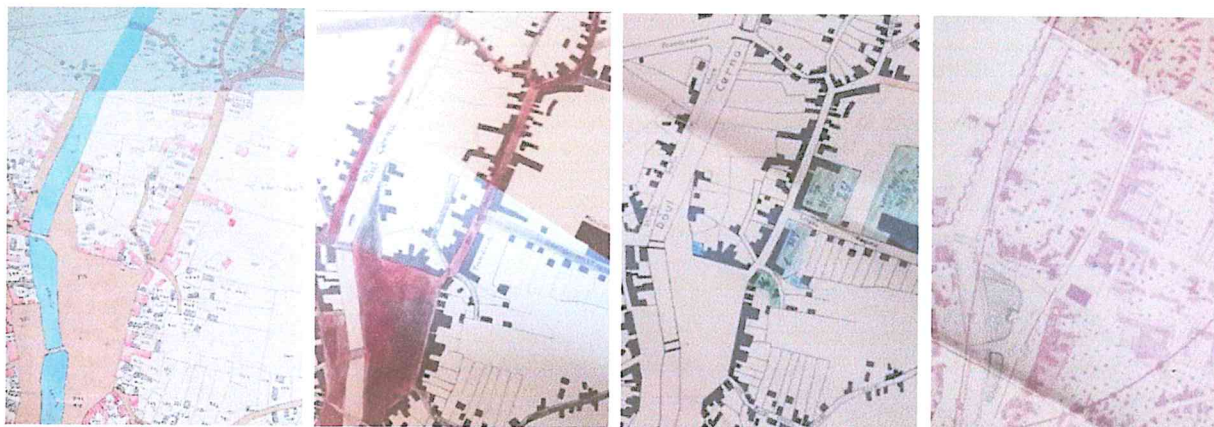
Strada Libertății a avut o dezvoltare mai accentuată după anii 60.

Pentru această zonă, spre deosebire de zona castelului și zona Pieței Libertății, unde sursele fotografice sunt mai bogate, pentru strada Libertății acestea lipsesc, din două motive: nu existau obiective în aceste zone care să suscite interesul pentru documentarea acesteia, iar lățimea mică a străzii nu a permis perspective favorabile fotografierii. Singurul obiectiv, retras de la stradă în asemenea fel încât să permită încadrarea în fotografie și care prezintă o mare valoare arhitecturală, îl reprezintă Clădirea Primăriei.

Urmărind planurile de la 1886, se poate observa că pe terenurile ce mărgineau Strada Libertății erau terenuri folosite în trecut în agricultură, aflate în zona inundabilă a râului Cerna.

Figură 43 Fotografie din anul 1964 de pe strada Libertății

În privința străzii Libertății, se observă o evoluție lentă până în anul 1956. În anul 1770, după cum se vede în harta Josefina, aici erau terenuri agricole și grădini, terenul făcând parte din lunca râului Cerna. O dată cu dezvoltarea

Pieței Libertății, și zona de-a lungul străzii Libertății începe să prindă contur. Este parcelat terenul și încep să apară clădiri (cu specific rural) de-a lungul acestor străzi, precum și pe fundătura generată de un cot al Pieței Libertății.

Trama stradală a acestei zone a suferit câteva modificări: realizarea unei noi străzi (Strada Cloșca), dezvoltarea zonei de la intersecția cu Strada Republicii și sistematizarea străzii Republicii, ceea ce a atras după sine modificarea intersecției respective. Această intersecție își modifică și forma structurală, inițial strada Libertății terminându-se cu un capăt de perspectivă reprezentat de o insulă ovaloidă, cu parcele și construcții compacte, în prezent locul ei fiind luat intersecție cu marginile marcate de blocuri și construcții administrative înalte (P+5- P+9), ale Combinatului.

Planul de sistematizare din 1932 al Podului Cernei propune realizarea unei străzi paralele cu podul, pe terenul ce se câștigă în urma sistematizării, însă această stradă apare abia în planul din anul 1956, nefiind prezentă în planurile din 1940, 1943. Din punct de vedere al parcelării, aceasta nu suferă modificări în perioada 1886- 1956. De asemenea, clădirile se mențin, remarcându-se apariția în 1934-1936 a clădirii Primăriei, construită pe locul fostului palat administrativ. Clădirea actualului Hotel Astoria a fost construită pe fostele terenuri ale Bisericii reformate, probabil după anul 1956. Biserica reformată s-a mutat astfel, pe Strada Revoluției. O parte din clădirile ce formează un front continuu sunt construite la începutul secolului XX- lea, apărând pe planul de la 1931. Unele dintre ele s-au menținut, celelalte fiind, fie modernizate, fie reconstruite pe locul fostei clădiri.

Clădirile de pe Strada Cloșca au fost construite între anii 1943 și 1956 și prezintă forme și înfățișare modeste.

Pentru comparația cu situația prezentă, au fost alese planurile din 1886 și 1940, suprapuse peste limitele de străzi, parcele și construcții din prezent. Planul din anul 1956 nu a putut fi comparat, întrucât nu este lizibil la nivel de parcelar.

Ca o compație cu situația din prezent, se observă următoarele:

- Traseul Străzii Libertății s-a menținut, aceasta a fost modernizată (pavată cu piatră cubică, conform proiectului din 1931) și probabil, asfaltată după anul 1956, odată cu dezvoltarea Străzii Bulevardul Libertății-Piața luncu de Hunedoara. Imaginile cu defilările din perioada comunistă dezvăluie Strada Libertății pavată cu piatră cubică.
- Strada Cloșca era propusă încă din 1932, însă ea a fost realizată abia în perioada 1943-1956.
- Parcelarul a suferit modificări: de la terenul agricol din secolul al XVIII-lea, când terenul era neconstruit, la împărțirea în terenuri de mari dimensiuni ce se observă la 1886, acesta a fost reparcelat succesiv până la forma de astăzi (când a fost trasată strada Cloșca și grădinile parcelor de la Strada Libertății au fost transformate în străzi și în perioada comunistă când terenurile din nord au fost alipite și transformate în noi funcțiuni).
- Nu s-au menținut niciuna dintre clădirile ce existau în anul 1886. În schimb, câteva din clădirile din perioada 1931- 1956 (frontul compact de pe partea vestică). Partea estică a suferit cele mai mari modificări din punct de vedere al fondului construit, în perioada analizată, acest front cuprinzând, din sud spre nord, măturii ale fiecărei epoci de dezvoltare (Piața Libertății- înainte de secolul XIX, Biserica Sfinții

Împărații Constantin și Elena și clădirea Primăriei (1934-1939), Hotel Astoria, circa 1950, blocurile comuniste din nord- circa 1970-1980.

Strada Libertății prezintă o valoare ambientală, prin construcțiile monument construite (Primăria, Biserica Împărații Constantin și Elena) și prin clădirile cu valoare arhitecturală și ambientală construite de-a lungul ei. Se recomandă păstrarea caracterului acesteia și nedepășirea gabaritului existent al clădirilor.

2.9 Tipologia țesutului studiat

Zona analizată prin PUZ face parte dintr-o zonă cu deosebită importanță din punct de vedere istoric. Tipologia morfologică este influențată de factori favorabili și nefavorabili dezvoltării, dar mai ales de condiționări istorice, ce au dus la forma de azi a orașului și a zonei centrale.

2.9.1 Tramă stradală. Parcelar

Zona centrală, a pieței și a castelului, reprezintă nucleul de bază de la care a pornit dezvoltarea orașului, grupând în jurul lor principalele funcțiuni importante ale orașului. Morfologia ei de astăzi este rezultatul în timp a schimbărilor prin care a trecut orașul, ce și-au lăsat amprenta la nivelul tramei stradale, parcelarului, construcțiilor și spațiului public.

Trama stradală din zona analizată s-a menținut de-a lungul timpului, apărând în plus strada Mihai Eminescu, Strada Cloșca. Întrucât strada Cloșca a apărut după anul 1949, și clădirile dezvoltate de-a lungul ei sunt de dată mai recentă.

Bulevardul Elisabeta Mărgineanu a fost modificat și lărgit, pentru a crea legături mai bune în teritoriul extins. Ca o particularitate, se observă că zona ce s-a dezvoltat în jurul castelului are o tramă stradală diferită de restul orașului. Aceasta este mai organică, urmând relieful ușor accidentat, spre deosebire de zona de peste râul Cerna, ce are un aspect mai ordonat, în special datorită Străzii Libertății. Aici, terenul din lunca Cernei, mai nivelat a permis o structură mai ordonată, în special în partea de nord, mai recent dezvoltată și sistematizată. Zona veche, la sud de Piața Libertății, are de asemenea o structură mai organică, moștenită din secolele anterioare.

Strada Libertății este modernizată pe porțiunea de la intersecția cu Strada Republicii spre nord. În partea de sud aceasta rămâne îngustă, fronturile construite fiind prea înguste pentru a permite lărgiri ale străzii. Aceeași

problemă se întâlnește în toată zona analizată, existând din cele mai vechi timpuri o tendință de a construi la aliniament. Astfel au rezultat străzi înguste, ce nu se pot extinde.

Piața Libertății a fost fragmentată în perioada comunistă, pentru a facilita circulațiile auto și pentru a asigura mai mult spațiu verde. Ca urmare a operațiunilor de modernizare, piața și-a pierdut caracterul de for public, rezultând în același timp și suprafețe de teren rămase virane, scopul lor devenind incert (sudul pieței, zonele din apropierea râului).

Din punct de vedere morfologic, zona analizată este alcătuită din două subzone distincte, fiecare cu propriile caracteristici, conform figurilor de mai jos, cu o dualitate de relații spațiale între ele: legate de Piața Libertății și despărțite de Râul Cerna. Râul Cerna este văzut în prezent ca element ce desparte, întrucât nu există unitate între cele două maluri, pe toată lungimea râului. În schimb Piața Libertății a acționat în trecut ca element unificator, creând un adevărat ansamblu, atât prin unitatea stilistică și funcțională, cât și prin tratarea asemănătoare a spațiului public de pe cele două părți ale râului.

Din punct de vedere al parcelarului, se remarcă diferențierea în cele 2 zone distincte:

- **parcelări cu textura neregulată**, mai ales în partea veche, vestică a zonei analizate, respectiv terenurile ce aparțineau fostei nobilimi și muncitorilor castelului. Prin împărțire acestea au dus la o structură neomogenă, cu parcele de diferite dimensiuni și forme neregulate. Zona dezvoltată în jurul castelului este dezvoltată mai organic, cu trasee ale străzilor mai sinuoase, parcele de dimensiuni diferite, fiind prima zonă dezvoltată (după cum se poate observa și în pozele de epocă).
- **parcelări cu textura regulată** în nucleul comercial și social al orașului, dezvoltate odată cu creșterea economică a Hunedoarei, din secolul al XVI-lea.

Analizele particularizate ale subzonelor se prezintă în cele ce urmează.

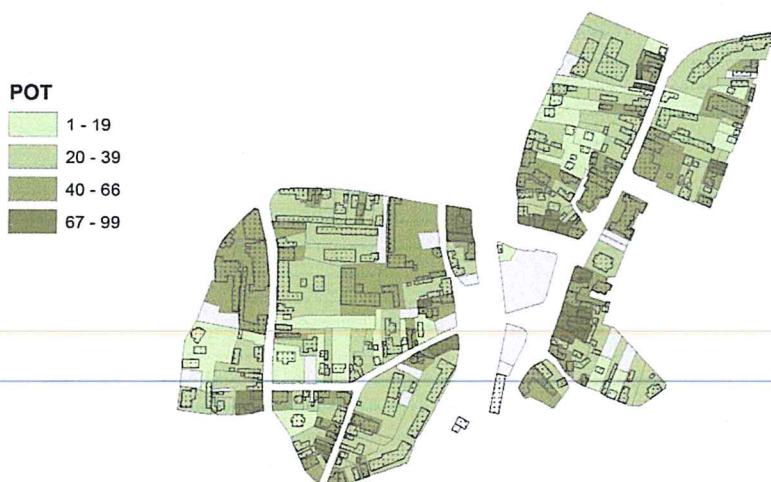
	<p><u>SL1--Strada Libertătooi</u> Caracterizare generală Zona cuprinsă între râul Cerna și Strada Libertății este o zonă eterogenă din punct de vedere funcțional: zona mixtă din frontul pieței Libertății, construcții administrative (primăria și construcția din nordul zonei) și locuințe individuale. Marea majoritate a clădirilor au funcțiunea de locuire, excepții fiind primăria, construcția administrativă/servicii din partea de nord, construită în perioada comunistă. Zona este dens construită la stradă, cu mici grădini în spatele parcelelor.</p> <p>Analiză morfologică Din punct de vedere morfologic, zona eterogenă, cu parcele de diferite dimensiuni, fragmentate și reparcelate de-a lungul timpului. Există o tendință clară de construire la aliniament și de creare a unui front continuu, în cazul zonei vechi.</p> <p>Probleme identificate Profilul stradal este îngust, fiind dificile intervenții pentru modernizare și creare de spații generoase de pietonal. Există clădiri în stare proastă, ce necesită modernizări. Intervențiile noi nu au respectat mereu caracterul străzii, prin alegerea de materiale, stiluri arhitecturale și culori nepotrivite. Acestea, în timp pot duce la pierderea caracterului zonei. Relația cu apa nu este exploatată, nu există trotuar pe partea râului, iar strada Cloșca este tranzitată de vehicule de mare tonaj.</p>
	<p><u>SP1-Subzona frontului estic</u> Caracterizare generală Reprezintă zona de mare importanță istorică a orașului, cu cea mai mare concentrație de monumente și elemente valoroase din punct de vedere arhitectural: clădirile Pieței Libertăți, clădirea primăriei, Biserica Sfinții Împărați Constantin și Elena.</p> <p>Analiză morfologică Diversitatea funcțională e mare, având în zonă clădiri de culte, administrative și mixte - locuințe și comerț. Acestea generează și un parcellar eterogen, cu forme și dimensiuni diferite ale parcelelor și mărimi și stiluri arhitecturale diferite, generate de programul de arhitectură din care fac parte.</p> <p>Probleme identificate Există clădiri ce necesită modernizare. De asemenea, spațiul public ce nu este amenajat corespunzător nu creează un cadru optim de a pune în valoare elementele valoroase. Nu toate lucrările de modernizare au fost făcute corespunzător, din punct de vedere al materialelor, culorilor, elementelor de decorație.</p>

	<p><u>SL2–Strada Libertății nord</u> Caracterizare generală Spre deosebire de celălalt front al Străzii Libertății, acesta este mai eterogen ca funcțiuni și morfologie. Analiză morfologică Parcelarul este foarte divers, de la parcele de dimensiuni foarte mici, cu locuințe modeste, la parcele de dimensiuni generoase, cu construcții masive: parcelele de locuințe colective din nord, zona hotelului Astoria și mica hală din vecinătatea zonei de locuințe individuale. Probleme identificate Nu există o unitate stilistică, sau de morfologie.</p>
	<p><u>SC1- Subzona Castelului 1</u> Caracterizare generală Este o zonă care în trecut nu era construită, fiind dezvoltată ulterior. Marea parte a construcțiilor datează din anii 40-60. Analiză morfologică Zona este unitară din punct de vedere al parcelarului, al construcțiilor și stilului arhitectural. Probleme identificate Lipsa amenajării spațiilor publice, spațiul pietonal este insuficient. Strada Castelului necesită modernizare.</p>

	<p>SC2 - Subzona <u>Castelului 2</u></p> <p>Caracterizare generală Subzona era inițial ocupată de case țărănești, ce erau subordonate castelului. Odată cu dezvoltarea Uzinei de Fier și, ulterior a Combinatului Siderurgic, zona cunoaște, în special în perioada comunistă, transformări din punct de vedere funcțional</p> <p>Analiză morfologică Subzona analizată este, din punct de vedere morfologic eterogenă, având câteva parcele de diferite dimensiuni mari și cuprinde atât construcții de mici dimensiuni, de locuințe, cât și construcții industriale.</p> <p>Probleme identificate Funcțiunile industriale din zona de locuit al zonei au dus la o imagine degradată a zonei, precum și la uzura străzilor, tranzitate des de către vehicule de mare tonaj.</p>
	<p>SC3 - Subzona <u>Castelului 3</u></p> <p>Caracterizare generală Subzona era inițial ocupată de case țărănești care erau subordonate castelului. Intervenții brutale în teritoriu au reprezentat frontul de blocuri comuniste de la Bulevardul Elisabeta, ce blochează în prezent vederea spre castel și zona de industrie/servicii din nordul acestei zone.</p> <p>Analiză morfologică Subzona analizată este, din punct de vedere morfologic eterogenă, având câteva parcele de diferite dimensiuni mari și cuprinde, atât construcții de mici dimensiuni, de locuințe, cât și construcții industriale.</p> <p>Probleme identificate Frontul de blocuri de pe Strada Elisabeta Mărgineanu blochează vederea spre castel și reprezintă o inserție ce nu se armonizează cu construcțiile înconjurătoare. Imaginea urbană din spatele blocurilor este nefavorabilă.</p>

	<p>SC4 - Subzona Castelului 4</p> <p>Caracterizare generală</p> <p>Subzona era inițial ocupată de case țărănești, ce erau subordonate castelului. Cuprinde o serie de clădiri importante din punct de vedere istoric (clădirile și parcelele Ocolului Silvic, o clădire monument). Există un exemplu pozitiv de restaurare a patrimoniului industrial în zonă, restaurantul Werk.</p> <p>Analiză morfologică</p> <p>Are aceleași caracteristici ca zona SC3, este o zonă eterogenă, având câteva parcele de diferite dimensiuni mari și cuprinde atât construcții de mici dimensiuni, de locuințe, cât și construcții industriale.</p> <p>Probleme identificate</p> <p>Funcțiunile industriale din zona de locuit al zonei au dus la o imagine degradată a zonei, precum și la uzura străzilor, tranzitate des de către vehicule de mare tonaj. Clădirile masive din nordul zonei sunt ieșite din scara zonei.</p>
---	--

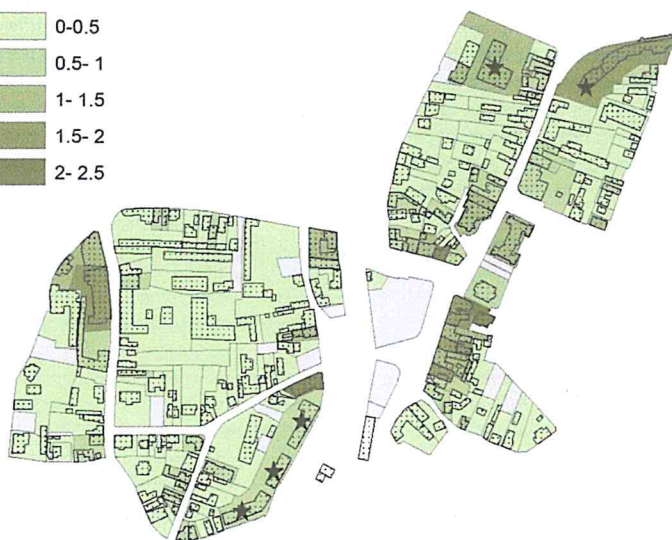
2.9.2 Analiza ocupării terenurilor

Din punct de vedere al procentului de ocupare al terenului au fost analizate toate parcelele din insulă, pentru a obține o situație coerentă la nivel global. Se observă astfel valori mai ridicate (între 67 și 99%) în cazul parcelelor din ansamblul pieței. Acestea reprezintă valori ce s-au păstrat din trecut, când parcelele comerciale erau valoroase, fiind construite mai dens. Acestea erau construite după modelul austro-ungar al piețelor, cu fronturi continue, deci în regim înșiruit, ocupând un procent ridicat al parcelei. Se poate citi vechiul front al pieței, după valorile mai ridicate al POT-ului. Din punct de vedere al zonei din jurul Castelului, aceasta prezintă zone neomogene ai indicatorilor urbanistici, semn al lipsei unei viziuni pentru zona respectivă, ce s-a dezvoltat în timp în mod mai haotic. Parcelele mai mici, din această zonă au procentul de ocupare mai ridicat.

CUT

	0-0.5
	0.5- 1
	1- 1.5
	1.5- 2
	2- 2.5

Regimul de înălțime în zonă (exceptând câteva clădiri de blocuri și Clădirea administrativă din partea de nord a zonei analizate) este unul redus, mare parte a fondului construit fiind parter. Clădirile ce formează ansamblul pieței au regim de înălțime specific caselor negustorești, de parter cu etaj. Izolat se mai găsesc în țesutul analizat construcții de P+1, P+3. Coeficientul de utilizare al terenului este subordonat celor două valori, rezultând valori relativ mici ale CUT, exceptând zona pieței, a locuințelor colective din nord și a terenului industrial de pe strada 9 Mai.

2.9.3 Arhitectura. Analiza fondului construit. Materiale, culori, tehnici de construire. Configurarea spațială a gospodăriilor. Parcelarul

Parcelatele din zona veche a orașului sunt, în mare parte de dimensiuni mici. În general, ele nu au forme regulate, dreptunghiulare. Mare parte sunt parcele mai compacte, dar există și parcele înguste și alungite. Parcelatele de astăzi sunt rezultate ale operațiunilor de reparcelare și redistribuire a terenurilor vechi.

2.9.4 Planul casei. Aliniere pentru zonele de locuințe

Structura gospodăriei este determinată de o multitudine de factori precum: contextul istoric, tipul de habitat, vechimea așezării, structura, textura și funcția economică a așezării, ocupațiile locuitorilor.

Amplasarea clădirilor pe teren în zona centrală este legată de formele parcelelor și dimensiunile acestora, precum și de rolul parcelei în structura urbană.

În zonele vechi, gospodăria era amplasată în locul cel mai propice din cadrul lotului, care beneficiază de accesibilitatea cea mai bună și de stabilitate. Există tendința de a așeza casa perpendicular pe stradă, cu latura scurtă la stradă. În timp gradul de ocupare a crescut, clădirile au început să fie amplasate prioritar lipite la aliniament, pentru a avea acces facil și a folosi cât mai eficient lotul, în special în cazul locuințelor cu activități cu acces public la parter. Acoperișurile erau din stuf, șită, înlocuite mai târziu cu țiglă. Acoperișurile erau înalte, atingând uneori până la de trei ori înălțimea primului nivel, și aveau o pantă mai mare de 45°. Acoperișurile caselor vechi erau în patru ape (uneori teșite) și se construiau astfel la sfârșitul secolului al XIX-lea. La începutul secolului XX, apar și acoperișuri în două sau patru ape. Recent, după 1950, apar case de zidărie de cărămidă și cu acoperiș cu pantă mai mică de 45°.

Locuințele dinaintea secolului XIX erau din materiale perene (pământ, chirpici, cu acoperiș) și acoperiș în 2 ape, din șită sau paie. Acestea aveau o singură încăpere, evoluând în timp la 2 încăperi.

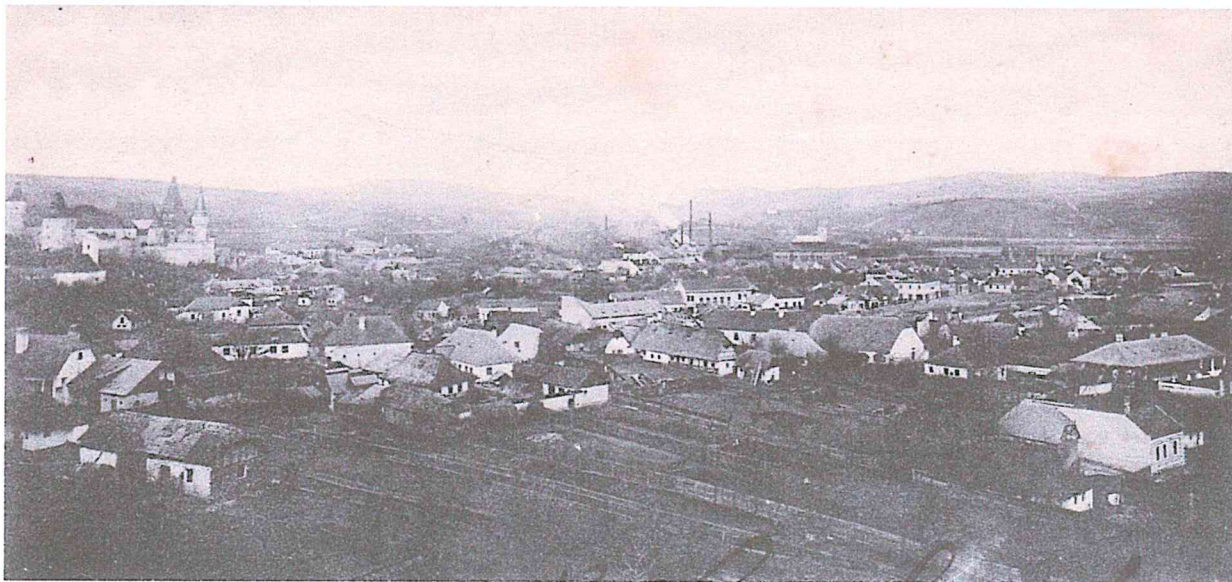
Există o diferențiere clară între locuințele mai vechi și cele construite noi, în ultimii 20 de ani. Diferența principală este de gabarit, clădirile „moderne” fiind vizibil mai masive față de cele „tradiționale”.

Planurile parcelare vechi, precum și măturii fotografice ale vremurilor ne permit să avem o idee despre structura în plan a gospodăriilor. Aceasta diferă în funcție de așezarea în oraș, parcelele de locuințe din zona centrală fiind mai compacte, cu curți minimale, pe când cele de la periferia de atunci a orașului (dar și din zona de la poalele

cetății), au curți mai generase și grădini. Predomină locuințele dreptunghiulare sau de tip vagon, izolate pe lot, la periferie și în zona de la baza castelului și înșiruite, cuplate, compacte în zona centrală a pieței și pe Strada Libertății.

Caracteristic locuințelor din zona Transilvaniei, clădirile nu sunt retrase față de aliniament, acordându-se o importanță deosebită fațadei, tranziția dintre spațiul privat spre cel public.

Anexele sunt rare și în număr mic și sunt amplasate de obicei pe latura opusă clădirii principale sau în continuarea acesteia, în stil vagon. Organizarea gospodăriei (poziționarea anexelor și a casei) poartă amprenta fiecărui proprietar, în funcție de propriile necesități. În unele cazuri, în care loturile permit, fiind mai alungite, la clădirea principală s-au adăugat noi corpuri, în stilul clădirilor vagon.

Figură 44 Structuri ale gospodăriilor din periferia orașului în anul 1903

2.9.5 Forma în plan a clădirilor

Tipologia clădirilor de locuit se ordonează pe următoarele categorii de case:

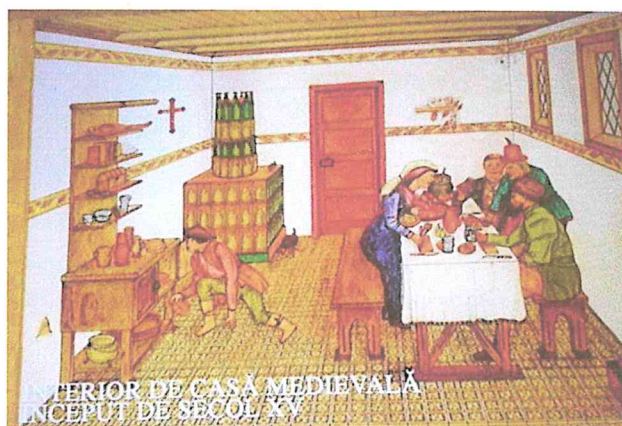
Casa dreptunghiulară, cu două încăperi cu o singură intrare, pe soclu mic de piatră, cu târnaț parțial îngrădit cu balustradă (pălimar) și având un acoperiș în patru ape foarte înalt. De la acest model au evoluat alte tipologii asemănătoare. Tipologia este specifică zonelor vechi.

Casa tip "vagon" sau în formă de L s-a dezvoltat în special în cazul parcelelor cu latura de la stradă îngustă. Este un mod de organizare după nevoi, tipologic întâlnit mai mult în zonele mai vechi ale orașului, în special în cazul clădirilor din sfârșitul secolului al XIX-lea-începutul secolului al XX-lea.

Casele moderne, construite după anii 90- au de obicei o formă în plan dreptunghiulară-pătrată și încearcă să răspundă nevoilor unei familii - cu 2-4 dormitoare, cameră de zi, bucătărie și băi. De obicei are 2 niveluri și acoperiș în șarpantă. Uneori se marchează intrarea în casă printr-un element arhitectural de tip foișor. Cele mai recente sunt din zidărie de cărămidă, cu decorații/ancadrame în jurul ferestrelor, cu brâie cu stucaturi la nivelul superior al fațadelor.

Casele de negustori, de obicei cu prăvălia la parter și locuința la etaj. Din cauza valorii foarte mari a terenului pe care erau construite, a rezultat un țesut dens locuit, cu construcții înșiruite. Acestea aveau forma în plan de I L, U sau dreptunghiulară.

Clădirile administrative, de servicii publice- în funcție de programul de arhitectură din care fac parte.

Figură 45 Sursă: Muzeul Arheologic Hunedoara

2.9.6 Spațiul public

Spațiul public din zona analizată poate fi împărțit în Spațiul verde și Spațiul destinat autovehiculelor și pietonilor.

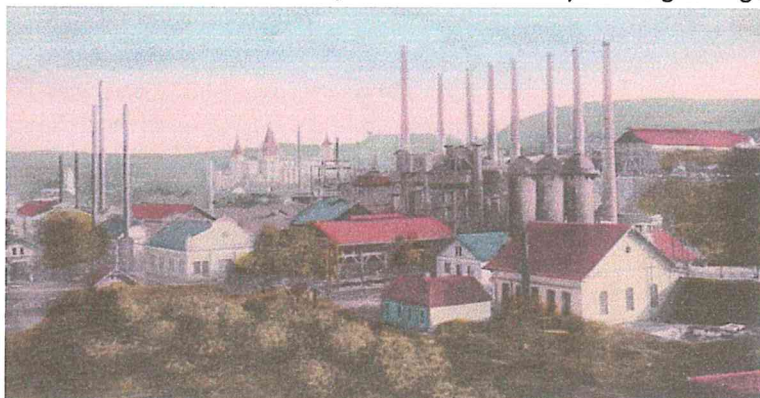
Spațiul verde este reprezentat, în zona analizată, de: Parcul Libertății și zona verde de-a lungul râului Cerna și de-a lungul râului Zlata.

Spațiului pietonal reprezentat de trotuare și amenajări tip piețe/ piațete nu i-a fost acordată foarte multă atenție. Există spații publice folosite în mod informal ca parcări, neamenajate. Altă problemă a spațiului public pietonal este ocuparea acestuia cu clădiri temporare, de o slabă calitate arhitecturală, neautorizate.

Figură 46 Fotografie din anul 1913

Spațiul verde a fost tratat diferit de-a lungul timpului. În trecut, zona era inundată de vegetație, orașul având dimensiuni mai modeste, iar clădirile de locuințe aveau grădini generoase și curți plantate.

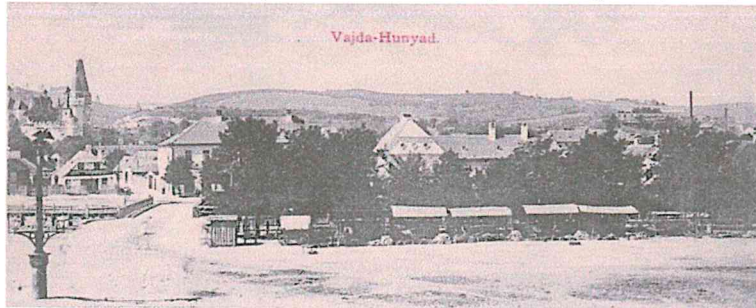

Figură 47 Fotografie anul 1907

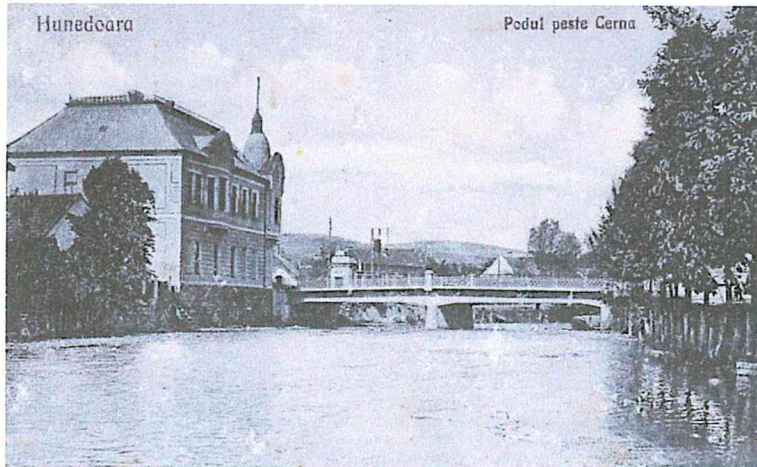
În timp, odată cu creșterea și dezvoltarea orașului, spațiul verde s-a diminuat. Spre deosebire de prezent, Piața Libertății era lipsită de vegetație. Existau câțiva arbori perimetral, după cum se vede în pozele din anii 1910-1930.

Zona mai intens plantată se găsea pe malul râului, după cum se vede în fotografiile ale malului râului din anul 1903.

Din punct de vedere al speciilor de arbori, aceștia erau: goruni, sălcii pe malul râului.

Vegetația de-a lungul Cernei și pâraului Zlaști este specifică zonelor umede: sălcii, etc.

Figură 48 Fotografie anul 1927

3. IDENTIFICAREA VALORILOR DE PATRIMONIU CONSTRUIT

3.1 Identificarea construcțiilor valoroase

Așa cum s-a precizat în capitolul 1 al prezentului studiu, în arealul analizat se află următoarele monumente istorice, conform Listei Monumentelor istorice din anul 2015:

- 299 / HD-II-m-B-03343, Clădire, azi sediul Ocolului Silvic, str. Castelului 22, sec. XIX, mun. Hunedoara
- 301 / HD-II-a-B-03340, Ansamblul urban "Piața Libertății", Piața Libertății 18, 1934-1939, mun. Hunedoara
- 302 / HD-II-m-B-03345, Catedrala "Sf. Împărați Constantin și Elena", Piața Libertății 18, 1934-1939, mun. Hunedoara
- 303 / HD-II-m-B-03346, Casă, Piața Libertății 28, 1812 [probabil 1912, având în vedere arhitectura și fotografiile de epocă] mun. Hunedoara

De asemenea, zona de studiu se află în zona de protecție a următoarelor monumente istorice:

- 297 / HD-II-m-B-03341, Casă, str. Bursan Constantin 1, înc. Sec. XX, mun. Hunedoara
- 298 / HD-II-m-B-03342, Administrația Uzinelor de Fier, str. Bursan Constantin 8, 1906, mun. Hunedoara
- 300 / HD-II-m-A-03344, Castelul Corvinilor, azi muzeu, str. Curtea Corvineștilor 1-3, sec. XIV, extins 1440-1453, transformat 1618-1620, mun. Hunedoara (monument de importanță națională).
- 305 / HD-II-m-B-03349, Clădire, str. Revoluției 5, 1910, mun. Hunedoara
- 296- Biserica Reformată

Analiza fondului arhitectural și a elementelor arhitecturale valoroase, a fost realizată cu ajutorul desfășuratelor, pentru a percepe mai bine atât obiectele arhitecturale, cât și relația cu vecinătățile și felul în care se încadrează într-un ansamblu urban. Această analiză este cu atât mai necesară cu cât, zona reglementată prin PUZ are forma unui coridor (generată de natura investiției), acest tip de analiză pe desfășurate stradale fiind mai utilă.

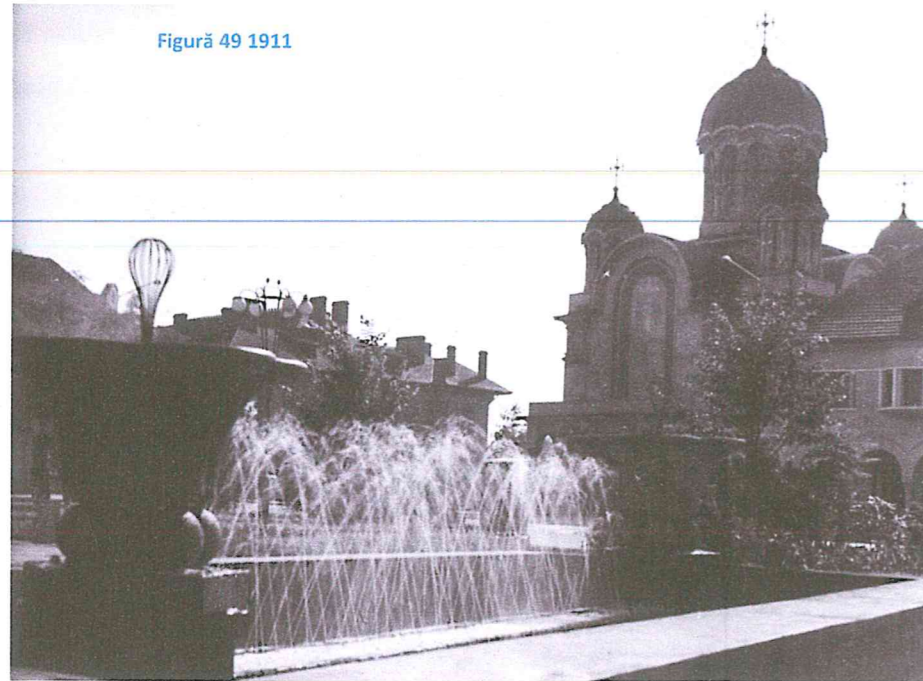
P1- Desfășurată stradală 1- Piața Libertății, Frontul estic

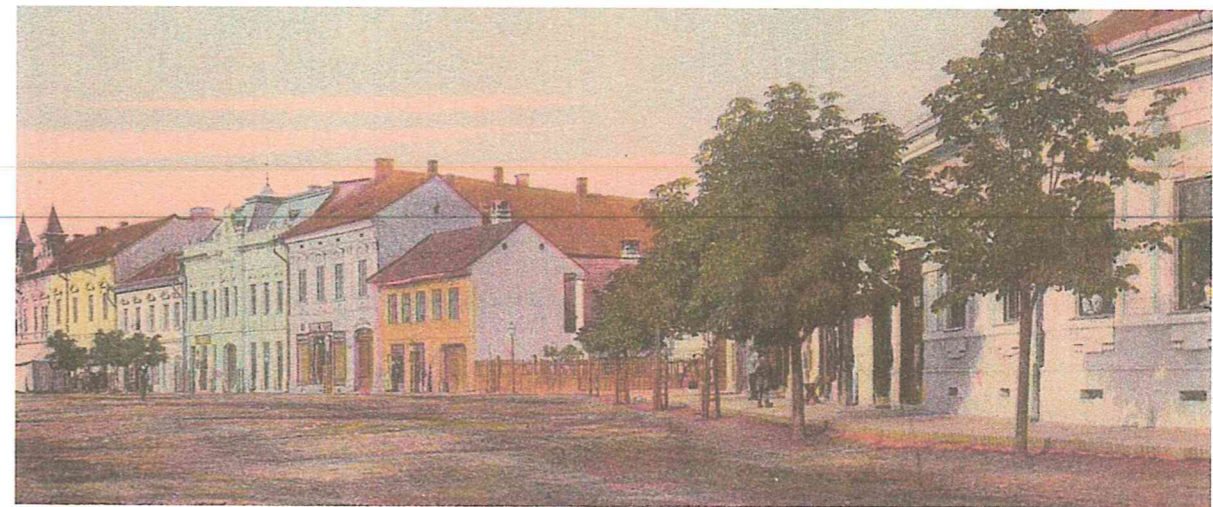
Nume	Biserica Sfinții Împărați Constantin și Elena	Casă negustorească	Casă negustorească	Casă negustorească	Casă negustorească	Casă negustorească	Casă negustorească	Casă negustorească	Casă negustorească
Monument	302/HD-II-m-B-03345 Clădire monument	301/HD-II-a-B-03340 Ansamblu monument	301/HD-II-a-B-03340 Ansamblu monument	301/HD-II-a-B-03340 Ansamblu monument	301/HD-II-a-B-03340 Ansamblu monument	301/HD-II-a-B-03340 Ansamblu monument	301/HD-II-a-B-03340 Ansamblu monument	301/HD-II-a-B-03340 Ansamblu monument	301/HD-II-a-B-03340 Ansamblu monument
Valoare/ grad protecție	Mare	Mare ca parte a ansamblului	Mare ca parte a ansamblului	Mare ca parte a ansamblului	Mare ca parte a ansamblului	Mare ca parte a ansamblului	Mare ca parte a ansamblului	Mare ca parte a ansamblului	Mare ca parte a ansamblului
Rol	Reprezentativ, religios	Valoare istorică	Valoare istorică	Valoare istorică	Valoare istorică	Valoare istorică	Valoare istorică	Valoare istorică	Valoare istorică
Perioada	1939- 1946	Sfârșit secol XIX	Sfârșit secol XIX	Sfârșit secol XIX	Sfârșit secol XIX	Sfârșit secol XIX	Sfârșit secol XIX	Sfârșit secol XIX	Sfârșit secol XIX

Monument ansamblu al Pieței Libertății -Frontul estic

Figură 49 1911

Catedrala Sfinții Împărați Constantin și Elena a fost construită între anii 1940 și 1942. A fost sfințită în 14 octombrie 1947. Planul noii biserici a fost realizat de către arhitectul Berechet Ionescu de la Patriarhia din București. Încă din anul 1947 acest edificiu figurează înscris pe lista monumentelor de artă.

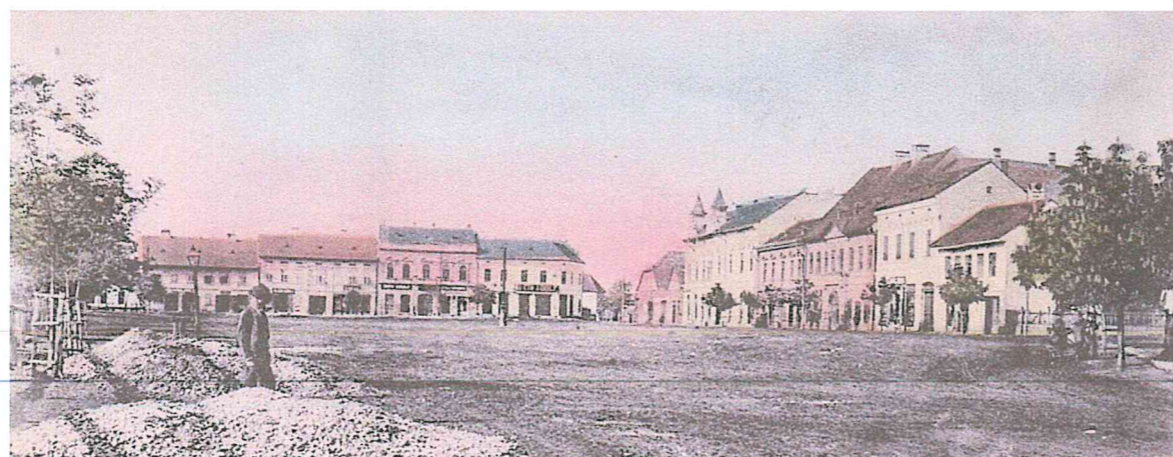
În mod obișnuit și specific clădirilor din zonele centrale comerciale, o casă negustorească era alcătuită în felul următor: la parter, cu acces direct din stradă, se găsea prăvălia. Construcțiile erau de obicei înguste și lungi. Locuința comerciantului se găsea, fie în spatele construcției, fie la etaj. Fațada principală, de la stradă reprezenta cartea de vizită și primul contact al celui din exterior. De aceea se acorda o mare importanță felului în care erau tratate fațadele, în timp ce imaginea spațiilor și fațadelor din spatele parcelor era lăsată la voia întâmplării.

P2- Desfășurată stradală 2- Piața Libertății, Frontul nordic

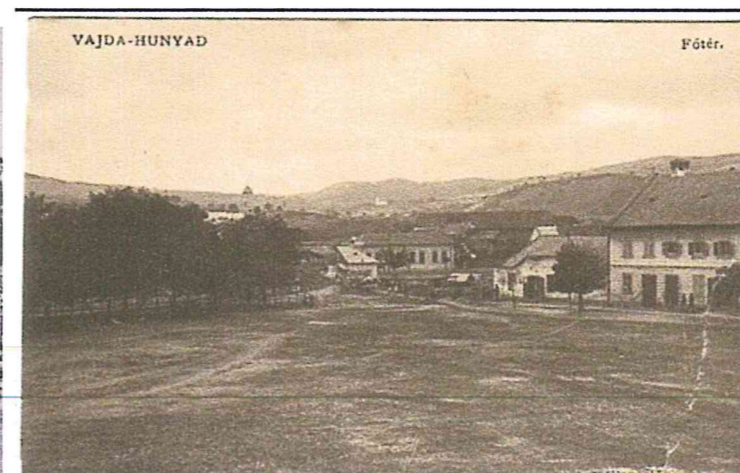

Nume	Casă negustorească	Casă negustorească	Casă negustorească	Casă negustorească	Casă negustorească
Monument	301/HD-II-a-B-03340 Ansamblu monument	301/HD-II-a-B-03340 Ansamblu monument	301/HD-II-a-B-03340 Ansamblu monument	301/HD-II-a-B-03340 Ansamblu monument	301/HD-II-a-B-03340 Ansamblu monument
Valoare/ grad protecție	Mare ca parte a ansamblului	Mare ca parte a ansamblului	Mare ca parte a ansamblului	Mare ca parte a ansamblului	Mare ca parte a ansamblului
Rol	Valoare istorică	Valoare istorică	Valoare istorică	Valoare istorică	Valoare istorică
Perioada	Sfârșit secol XIX	Sfârșit secol XIX	Sfârșit secol XIX	Sfârșit secol XIX	Sfârșit secol XIX

Monument ansamblu al Pieței Libertății -Frontul nordic

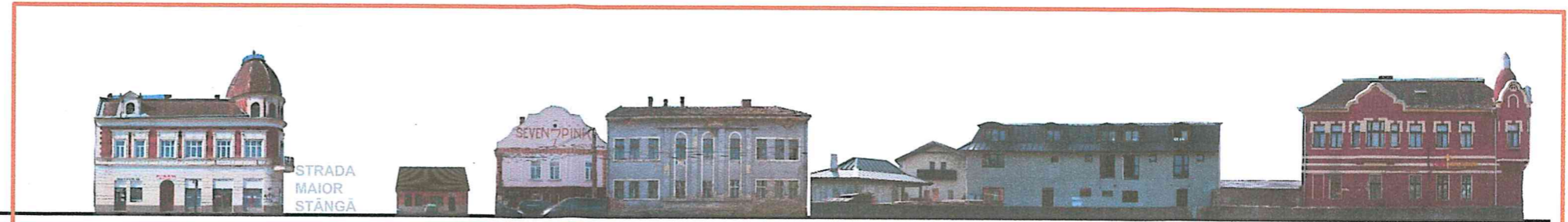

Figură 50 Frontul nordic și estic al Pieței Libertății, anul 1907 (stânga)

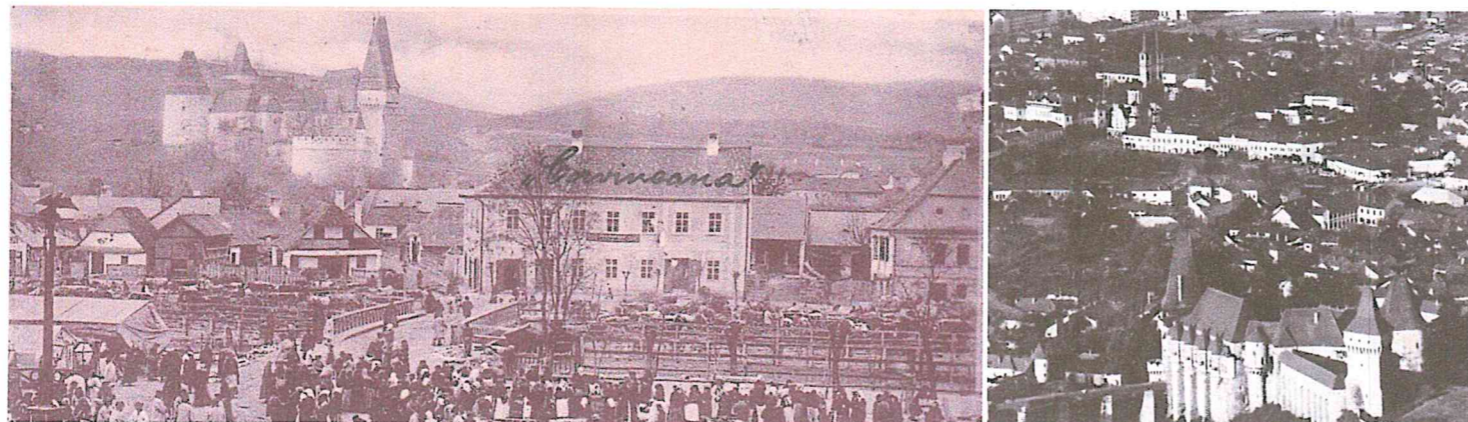
Figură 51 Centrul Vechi la 1891 (dreapta)

P3- Desfășurată stradală 3- Piața Libertății, Frontul vestic

Nume	Blocuri de locuințe	Casă	Casă	Casă Str. Cernei 5	Casă Str. Cernei 1	Ansamblu construcții	Hotel, Fosta Casa Corviniana
Monument	-	303 / HD-II-m-B-03346, Clădire monument		301/HD-II-a-B-03340 Ansamblu monument	301/HD-II-a-B-03340 Ansamblu monument, Fosta bancă Agricolă	-	297 / HD-II-m-B-03341, Clădire monument
Valoare/grad prot.	Fără valoare	Mare ca parte a ansamblului	Fără valoare	Mare ca parte a ansamblului	Mare ca parte a ansamblului	Fără valoare	Mare ca parte a ansamblului
Rol	-	Valoare istorică	-	Valoare istorică	Valoare istorică	-	Valoare istorică
Perioada	Sfârșitul secolului XX	Sfârșit secol XIX, început de secol XX	Secol XX	Sfârșit secol XIX	Sfârșit secol XIX	Secol XX	Începutul secolului XX

Monument ansamblu al Pieței Libertății -Frontul vestic

L1- Desfășurată stradală 1- Strada Libertății

Nume	Clădirea Primăriei	Casă	Casă	Casă	Casă	Casă	Casă	Casă	Clădire servicii	Casă	Casă	Casă	Clădire servicii
Monument	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Valoare/ grad protecție	Mică, în urma intervențiilor ce au modificat fațada	Fără valoare	Mică	Medie	Mică	Mică	Mică	Mică	Mică	Mică	Mică	Medie	Fără valoare
Rol	Administrativ, reprezentativ	-	-	Valoare istorică medie	-	-	-	-	-	-	-	Valoare istorică medie	-
Perioada	1939- 1946	Secol XXI	Secol XX	Sfârșit secol XIX, început secol XX	Secol XX	Secol XX	Secol XX	Secol XX	Secol XX	Secol XX	Secol XX	Sfârșit secol XIX, început secol XX	Secol XX

Front ce s-a menținut ca structură și parțelar, de a începutul secolului al XX-lea

L2- Desfășurată stradală 2- Strada Libertății

Nume	Bloc de locuințe	Casă	Casă	Casă	Clădire servicii	Hotel Astoria	Strada Revoluției	Palatul administrativ
Monument	-	-	-	-	-	-	-	302/HD-II-m-B-03340
Valoare/ grad protecție	Fără valoare	Mică	Mică	Medie	Mică	Mică	-	Parte din ansamblu
Rol	-	-	-	Valoare istorică medie	-	-	-	Mare
Perioada	Sfârșitul secolului XX	1945-1956	1900-1930	1900-1930	1945-1956	1945-1956	-	Reprezentativ, administrativ
								1935- 1936

Figură 52 Strada Libertății (L1). Configurația clădirilor de pe strada Libertății s-a menținut, însă unele dintre acestea (marcate în dreptunghi) și-au pierdut detaliile ornamentale ca urmare a proceselor de modernizare

Palatul administrativ (Casa administrativă Hunedoara) a fost construit în perioada 1934-1936. Spre deosebire de alte construcții din acea perioadă, acesta prezintă elemente arhitecturale neoromânești, fiind singura clădire cu astfel de influențe din oraș, în prezent. Antreprenorul său a fost inginerul Eugen Cercherz. Poza alăturată este din perioada dinaintea construirii Catedralei Sfinții Împărați Constantin și Elena.

C8, C1- Desfășurată stradală Strada Maior Stângă Mircea Ioan

Nume	Casă	Casă	Casă	Casă	Casă părăsită	Casă	Casă	Casă
Monument	-	-	-	-	-	-	-	-
Valoare/grad prot.	Medie	Medie	Fără valoare	Mică	Medie	Fără valoare	Fără valoare	Fără valoare
Rol	-	-	-	-	Valoare istorică medie	-	-	-
Perioada	Interbelic	Interbelic	Secol XX	Secol XX	1900-1930	Secolul XXI	Secol XX	Secol XX

C2, C4- Desfășurată stradală Strada Maior Stângă Mircea Ioan

Nume	Casă	Casă	Casă	Casă	Casă	Casă	Parohia Reformată	Casă , fosta casă parohială a Bisericii reformate
Monument	303 / HD-II-m-B-03346, Clădire monument	-	-	-	-	-	-	-
Valoare/grad prot.	Mare ca parte a ansamblului	Fără valoare	Mică	Medie	Mică	Mică	Fără valoare	Medie
Rol	Valoare istorică	-	-	-	-	-	-	Valoare istorică medie
Perioada	Sfârșit secol XIX	Secol XX	Secol XX	1900-1930	Secol XX	Secolul XXI	Secol XX	Secol XX

C7, C6- Desfășurată stradală Strada Castelului

Nume	Restaurant Werk	Actualul Sediul al Ocolului Silvic	Fosta locuință a Șefului Ocolului Silvic, în prezent nefolosită	Fosta clădire a Ocolului Silvic
Monument	-	-	-	299/HD-II-m-B-03343, Clădire monument
Valoare/ grad protecție	Medie	Medie	Mică	Mare
Rol	Simbol patrimoniu industrial	Valoare istorică medie	Valoare istorică medie	Valoare istorică
Perioada	Restaurată după imagini din Sfârșit secol XIX, început secol XX	Secol XX	Sfârșit secol XIX	Sfârșit secol XIX

C5- Desfășurată stradală Strada Castelului

Nume	Clădire fost Ocol Silvic	Casă	Case	Casă
Monument	299/HD-II-m-B-03343, Clădire monument	-	-	-
Valoare/ grad protecție	Mare	Mică	Fără valoare	Fără valoare
Rol	Valoare istorică	-	-	-
Perioada	Sfârșit secol XIX	Secol XX	Secol XX	Secol XX

Clădirile de la baza Castelului, din imediata vecinătate a acestuia, au o vechime mare. Ele se regăsesc, atât în planurile vechi analizate, cât și în pozele de arhivă. Câteva dintre ele se află în stare rea sau părăsite, necesitând intervenții pentru reabilitare și punere în valoare. Un exemplu pozitiv în acest sens îl reprezintă construcția restaurantului Werk (fostă industrială) de pe Strada Castelului, ce a fost restaurată după vechea ei formă.

Figură 53 C8- Capăt de perspectivă, pe traseul dinspre strada , spre Strada Castelului, pe strada 9 Mai

3.2 Concluzii analiza elementelor arhitecturale valoroase

Urmărind analiza de mai sus, se pot trage câteva concluzii:

- Zonele cu cea mai mare concentrare de elemente arhitecturale valoroase sunt fronturile de nord și de est ale Pieței Libertății. Acestea cuprind unele dintre cele mai vechi clădiri ce s-au păstrat până în ziua de azi în Municipiul Hunedoara. De asemenea, acestea au și cel mai omogen caracter, remarcându-se printr-o unitate stilistică, funcțională (aproape toate construcțiile au funcțiune mixtă de comerț la parter și locuințe la etaj) și de gabarit. Funcționalitatea influențează și unitatea fizică a fronturilor respective. De aceea, acestea necesită cel mai înalt grad de protecție.
- Frontul vestic nu prezintă aceeași unitate, pierzându-se în timp anumite elemente care delimitau spațiul și frontul respectiv. Acesta prezintă totuși o concentrare mare de elemente valoroase și monumente, necesitând un grad mare de protecție.
- Strada Libertății prezintă o oarecare unitate, acesta fiind pierdută parțial prin câteva intervenții ce au avut loc în timp. Se distinge de altfel multitudinea de perioade din care fac parte construcțiile. Aceasta are un caracter mai eterogen din punct de vedere funcțional, față de zonele analizate, regăsindu-se aici funcțiuni administrative, hotel, servicii, comerț.
- Dintre entitățile zonale de la baza castelului se remarcă Strada Castelului cu o multitudine de elemente arhitecturale valoroase, inclusiv un monument (fostul Sediul al Ocolului Silvic). Clădirile din această zonă sunt în general în stare medie, unele în stare rea sau părăsite. Majoritatea nu au valoare în sine, însă și-au păstrat anumite caracteristici ce nu au interferat cu monumentul de importanță națională Castelul Corvinilor: dimensiuni reduse-medii, regim mic de înălțime, arhitectură simplă.

4. CONCLUZII REFERITOARE LA ELEMENTELE CARE NECESITĂ PROTECȚIE ȘI LA NATURA ACESTORA

4.1 Concluzii ale analizei

La finele studiului se poate concluziona că zona de studiu se confruntă cu următoarele condiționări ce fundamentează oportunitatea investiției:

- Rețeaua stradală este organizată deficitar; se observă lipsa unor amenajări corespunzătoare care să favorizeze transportul public, pietonii și bicicletele, iar intervențiile din ultimii ani ce au priorizat autoturismul au schimbat caracterul spațiului public din zona analizată.
- Zona cuprinde elemente extrem de valoroase arhitectural și elemente cu mare însemnătate istorică: Piața Libertății, strada Liberații, țesutul urban (de factură rurală în trecut) de la baza castelului. Acestea și-au pierdut parțial caracterul, prin intervenții brutale din trecut, precum și prin degradarea construcțiilor și a spațiului public.
- Existența unor clădiri monument istoric (de clasa A – Castelul Corvinilor - și de clasa B) în zona de studiu sau în imediata vecinătate a acestora. Intervențiile propuse asupra rețelei stradale ar trebui să aibă în vedere inclusiv punerea în valoare a acestor monumente, prin folosirea de materiale corespunzătoare, naturale, iar elementele de signalistică sau mobilier urban propuse să nu interfereze cu imaginea monumentelor istorice.
- Existența unor clădiri monument istoric (de clasa A – Castelul Corvinilor - și de clasa B) impune un regim de înălțime limitat în zona de sub castel (se observă că intervențiile defectuoase din perioada comunistă au limitat vizibilitatea castelului, ce funcționa până atunci ca o dominantă în peisaj).
- Amplasarea majorității clădirilor pe aliniament împiedică realizarea unor lărgiri ale profilelor stradale.
- În paralel cu prezentul studiu, se va ține cont de analiza și recomandările Studiului Arheologic.

4.2 Reglementări de utilizare și ocupare a terenurilor și de protejare a valorilor specifice ale fondului construit, promovate prin RLU

Pentru conservarea morfologiei așezărilor se recomandă:

4.2.1 Reguli generale

- Respectarea caracteristicilor de ocupare și utilizare a terenurilor în funcție de caracteristicile unităților de peisaj.

- Punerea în valoare a elementelor valoroase identificate.

- Reabilitarea clădirilor vechi, valoroase, folosind imagini de arhivă și documentare fotografice vechi.

- Se va ține cont selectiv, pentru următoarele intervenții în zona ce va face obiectul PUZ, de concluziile și recomandările tuturor studiilor istorice realizate în vederea protejării și conservării ei (în special studiile arheologice și istorice ale Castelului Corvinilor).

- Se vor respecta toate procedurile și condițiile de avizare/autorizare pentru clădirile monument, imobilele sau spațiile publice situate în zonele de protecție ale monumentelor și/sau în zonele construite protejate, conform legislației în vigoare.

- Noile construcții sau intervențiile pe construcțiile existente se vor realiza în așa fel încât clădirile să fie în afara conului de vizibilitate a unui monument sau ansamblu important de clădiri.

4.2.2 Măsuri pentru gestionarea administrativă a patrimoniului arhitectural

- Identificarea clădirilor monument sau a clădirilor cu valoare, aflate în stare de degradare sau părăsite și stabilirea unui plan de măsuri pentru reabilitarea acestora.

4.2.3 Structura morfologică zonei analizate

- Conservarea rețelei principale de străzi, moștenite din secolele XVII- XIX. Acestea își vor menține traseul și dimensiunea profilului transversal, distanța dintre aliniamente menținându-se. Sunt permise modificări ale profilului, cu condiția menținerii lățimii acestuia.

- Reabilitarea și amenajarea corespunzătoare a spațiului public din zona centrală pentru a se încadra în peisaj și pentru a forma un ansamblu unitar, folosind materiale și tehnici locale durabile.

- Amenajarea de spații publice noi pe malurile Cernei și întreținerea/modernizarea celor existente.
- Menținerea caracterului zonelor istorice, prin asigurarea unei zonificări funcționale adecvate, în concordanță cu evoluția istorică, dar și cu realitățile și necesitățile din prezent:
 - o Încurajarea tendinței actuale de dezvoltare, prin propunerea unei mixități pentru zona aflată între Piața Libertății și Piața Iancu de Hunedoara, cu funcțiuni compatibile cu locuirea, același lucru fiind propus și pentru o parte din zona industrială aflată pe frontul sudic al străzii Stângă Mircea Ioan.
 - o Promovarea unei mixități funcționale în zona de la baza castelului (cu păstrarea caracterului și a unor indicatori urbanistici de valori scăzute ($H_{max} = P+M$, $POT_{max} = 40\%$). În prezent în zonă există un număr mare de locuințe aflate în stare proastă, necesitând intervenții și modernizări. Posibilitatea introducerii unor servicii (compatibile cu locuirea și care să nu producă disconfort, menținând în același timp caracterul liniștit al zonei) poate crește interesul pentru intervenții în zonă. În același timp se dorește păstrarea unui caracter liniștit în zona de la baza castelului cu activități de locuire și funcțiuni compatibile locuirii, care să nu genereze construcții cu gabarit depășit, ce nu se încadrează în peisaj.
 - o Menținerea caracterului mixt în Piața Libertății.
- Conservarea parcellarului, cu restricționări moderate și permisivități limitate (restricționarea divizării sau comasării parcelelor existente în zona veche), promovarea indicatorilor POT și CUT în limite medii, apropiate de cele existente;
- Valorificarea condițiilor naturale de construibilitate, astfel încât forma/volumetria și înfățișarea oricărei clădiri să reflecte climatul local: orientare și însorire, umiditate și vânturi dominante, oscilații de temperatură, etc.;
- Zona de la baza castelului se află în imediata vecinătate a Castelului Corvinilor. De aceea, ea va intra sub incidența reglementărilor de protecție stabilite în urma delimitării zonei de protecție a Castelului. Pentru intervenții în zona de protecție, se vor respecta prescripțiile stabilite pentru zona de protecție a monumentului de importanță națională, grupa valorică A. De asemenea, zona analizată intră sub incidența monumentelor de interes local, grupa valorică B, identificate prin prezentul studiu. Pentru intervenții în zona de protecție, se vor respecta prescripțiile stabilite pentru zonele de protecție ale monumentelor.

4.2.4 Protecția patrimoniului

- Stabilirea precisă a elementelor ce fac parte din ansamblul monument Piața Libertății și, stabilirea zonei de protecție a acestuia. (Anexa 1)
- Intervențiile în zonele de protecție a monumentelor și în zona analizată vor fi realizate în asemenea fel încât să nu obtureze vizibilitatea acestora.
- Reabilitarea clădirilor monument din zona centrală, folosind poze/documente de arhivă pentru a recrea imaginea istorică a acestora (detalii de arhitectură, materiale, culori).
- Consolidarea și restaurarea clădirilor monument (și/sau refuncționalizarea lor, după caz).
- Reabilitarea clădirilor existente, cu valoare arhitecturală și ambientală.
- Promovarea cromaticii neutre în toată zona analizată, evitându-se culori stridente; sunt recomandate culori neutre, pastel, alb, a materialelor naturale (specifice cadrului urban).
- Interzicerea folosirii la clădirile noi sau existente, a unor forme, volumetrii și culori ce împrumută trăsături ne-definitorii pentru zona geografică de care aparține orașul Hunedoara.
- Se va acorda o atenție deosebită și se vor folosi aceleași exigențe pentru realizarea gardurilor parcelelor. Se recomandă realizarea acestora din materiale și culori identice sau compatibile cu cele originale ale clădirilor, pentru percepții unitare.
- Firmele luminoase și elementele publicitare de fațadă se vor integra/alinia cu elemente ale fațadelor și se vor realiza din materiale și culori compatibile (se interzic culorile și materialele stridente). Acestea nu vor acoperi/obtura elemente valoroase ale fațadei. Se recomandă ca dimensiunile acestora să fie reduse.

- Spații publice

- Punerea în valoare a monumentului de comemorare din zona centrală, prin iluminat arhitectural și artistic adecva.

- Se va urmări tratarea integrată a zonei râului Cerna, atât din punct de vedere al frontului la apă (se va urmări ca acesta să fie omogen), cât și a elementelor de construcție (poduri, dig, balustrade). Acestea vor urmări obținerea unei imagini de ansamblu coerente, prin folosirea de materiale naturale și în armonie cu zonele construite și naturale din zonă, iar design-ul lor se va armoniza cu peisajul local.

- Amenajarea urbanistică și peisagistică (cu materiale vegetale sau minerale locale) a spațiilor publice din preajma principalelor dotări, pentru creșterea reprezentativității acestora.

- Amenajarea spațiului stradal cu mobilier specific și a spațiului public din zona centrală cu dotări necesare colectării gunoaielor (coșuri din lemn, metal sau realizate din materiale locale); se vor evita materialele plastice, îndeosebi cele colorate strident.

- Prevederea unui iluminat discret, dar eficient, în centru, pe străzile principale amenajate și pentru clădirile valoroase ale zonei (clădirile ce alcătuiesc ansamblul Pieței Libertății, Piața Libertății, Clădirea Primăriei, Catedrala Sfinții Împărați Constantin și Elena, Strada Castelului, Strada Libertății, etc.).

- Amenajarea zonelor de mal care în prezent au caracter de teren viran.

- Modernizarea stațiilor de transport public pentru a se încadra în design-ul nou propus al spațiilor publice.

- Îmbunătățirea imaginii zonei centrale prin mutarea în subteran a liniilor electrice aeriene, a elementelor și construcțiilor edilitare, în special a celor de pe malurile râului Cerna, crearea de soluții pentru mutarea sau mascarea conductei de gaz.

- Interdicție pentru accesul în zona centrală a vehiculelor de mare tonaj (de pe strada Cloșca).
- Eliminarea clădirilor realizate fără autorizație de construcție de pe spațiile publice.

4.2.5 Indicatori urbanistici

Întrucât zona analizată are un caracter bine definit, cristalizat în timp (excepție făcând câteva inserții ce nu respectă scara zonei), se recomandă păstrarea acestui caracter. Recomandările diferă în funcție de zonă:

- Clădirile ce fac parte din ansamblul Pieței Libertății își vor menține înălțimea.
- Pentru zona din jurul castelului se recomandă limitarea regimului de înălțime la P+M, pentru a nu intra în conflict cu imaginea castelului și pentru a menține, în același timp, caracterul acestei zone.
- Zona frontului vestic, pentru a menține imaginea istorică, se va limita la o înălțime de P+1, cu accente de P+1+M, rezultate în urma unui studiu de inserție și de perspectivă, prin care să se demonstreze că nu interferează cu elementele arhitecturale, cadrul natural și peisajele valoroase din zonă.
- Pentru zona de pe Strada Libertății, de la Piața Libertății până la intersecția cu Strada George Enescu-Piața Iancu de Hunedoara, se recomandă un regim maxim de înălțime de P+1, pentru a menține caracterul străzii. Pentru parcelele din intersecția cu Strada George Enescu- Piața Iancu de Hunedoara se admite depășirea regimului de înălțime, pe baza unui studiu de specialitate, prin care să se demonstreze că nu interferează cu elementele arhitecturale valoroase din zonă.

Noile construcții vor respecta:

- o **P.O.T. maxim** = 30-40%, în funcție de activitate și de amplasament. Excepție vor face clădirile ce alcătuiesc frontul Pieței Libertății, unde se va menține POT-ul existent.
- o **C.U.T. maxim** = corespunzător procentului de ocupare a terenului și regimului de înălțime maxim acceptate prin documentațiile urbanistice aprobate în zonă.

4.2.6 Alinierea clădirilor

Amplasarea pe lot a clădirilor se va face conform specificului, astfel încât să se asigure coerența fiecărui areal din care vor face parte, dar și în funcție de accesibilitate, orientare, însorire, curenți de aer, vânturi dominante, alinieri, fronturi, retrageri de la stradă/drum, număr de clădiri amplasate pe lot și distanțele dintre acestea. Pentru menținerea sau refacerea identității spațiului tipic fiecărei zone, este la fel de importantă preluarea și evidențierea relației dintre zonele unei parcele, accesurile, traseele, articulațiile, transferul de la public la privat/intim, orientarea construcțiilor unele față de celelalte și față de drum, ca și limbajul arhitectural echilibrat, volumetria discretă și materiale de construcție naturale.

Alinierea fronturilor estic și nordic al Pieței Libertății se va menține.

Alinierea de pe strada Libertății se va menține - clădirile vor fi lipite la aliniament. Excepție vor face clădirile monument, care își mențin alinierea.

Se recomandă ca frontul vestic al Pieței Libertății, de pe Strada Cernei și Bulevardul Elisabeta, să fie continuu, cu clădiri construite la aliniament, iar pe porțiunea Hotelului Corviniana, să se păstreze alinierea clădirii monument.

Pentru zona Castelului, se recomandă lipirea construcțiilor la aliniament (excepționând monumentele, care își mențin regimul de aliniere existent). Pe strada Castelului se va menține alinierea existentă, întrucât aici, tendința din trecut a fost de a nu alipi construcțiile la aliniament (pe segmentul de la intersecția cu Strada Gabriel Bethlen până la actualul restaurant Werk).

De asemenea, pentru construcții cu valoare arhitecturală (exemplu cele 3 construcții de pe strada Maior Stângă Mircea Ioan, ce se regăsesc cu aceeași aliniere și în planurile din 1931, 1943), se permite păstrarea regimului de aliniere existent.

4.2.7 Conservarea zonei cu potențial arheologic

- Oprirea oricăror lucrări de investiții, în cazul identificării unor materiale arheologice (bunuri mobile) în timpul execuției, până la prelevarea și înregistrarea acestora de către instituții de specialitate.
- Descărcarea de sarcină arheologică a suprafețelor de teren pentru investiții și sistarea lucrărilor în orice porțiune în care se descoperă vestigii arheologice, atât timp cât va fi necesar instituției de specialitate pentru cercetarea arheologică preventivă exhaustivă;
- Modificarea sau completarea proiectelor de investiții în cazul descoperirii unor vestigii arheologice constituite, de importanță deosebită, ce nu vor putea fi prelevate sau strămutate, pentru a nu fi afectate lucrările propuse;
- După caz, neanunțarea descoperirilor arheologice prilejuite de realizarea unor lucrări de construire sau desființare va fi sancționată legal, fiind considerată infracțiune.

4.2.8 Posibilități de intervenție în Piața Libertății – recomandări generale

Zona pieței este unul dintre cele mai importante zone urbane ale orașului Hunedoara. Pe lângă valoarea istorică incontestabilă (a fost martora celor mai importante evenimente din oraș), aceasta are o valoare urbanistică și socială. Forma ei de acum, concretizată în ultimele decade printr-un parc, nu îi permite să își dezvăluie aceste calități arhitecturale și urbanistice. De aceea, se recomandă ca pe viitor aceasta să revină la forma ei inițială de piață publică, destinată în primul rând pietonilor. Fiind o intervenție dificilă din punct de vedere arhitectural, având în vedere nevoia de tratare deosebită, se recomandă organizarea unui concurs de arhitectură pentru definirea pieței, care să cuprindă și zona veche, de peste râul Cerna și care să pună accent pe importanța istorică a pieței.

Se recomandă ca intervențiile prezentului proiect să țină cont de o eventuală tratare a parcului care să permită integrarea unei viitoare piețe publice.

În cadrul pieței Libertății, a existat dintotdeauna (în forme diferite) un obiect de comemorare reprezentat de un corb. Acesta se găsește în prezent în Parcul Libertății.

În toate reprezentările, acest obiect a beneficiat de o bună vizibilitate de-a lungul timpului din toate punctele pieței, însă în prezent el se află în Parcul Libertății, fiind vizibil doar de la o distanță mică. Se recomandă punerea în valoare a acestui obiectiv, inclusiv prin asigurarea unui iluminat arhitectural-artistic corespunzător. Amplasarea obiectului statuar se va face după principiile de compoziție ale piețelor: să nu afecteze vizibilitatea elementelor arhitecturale valoroase și să fie plasat pe un fundal care să îi permită vizibilitatea.

Este necesară tratarea arhitecturală unitară a parcelelor din Piața Libertății, inclusiv a fundurilor de lot, în special a frontului estic. În cazul Aleii Ciocârliei, se va acorda o atenție deosebită și fațadei posterioare.

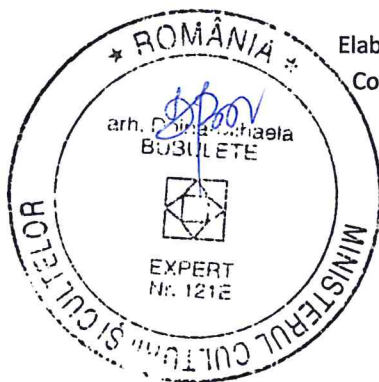
4.2.9 Aspect exterior, materiale de construcție, culori

După cum se poate observa, atât în materialele fotografice de arhivă, cât și din harta de la 1931, Piața Libertății a fost pavată cu piatră cubică și spartă. Se propune pavarea cu piatră cubică (sau materiale asemănătoare, naturale), subliniind importanța evidențiată acestor elemente.

În acest context, adaptat realităților de astăzi, se propune dezvoltarea de zone pietonale, cu folosirea de materiale, tehnici și soluții potrivite contextului istoric al fiecărei zone pentru: Strada Libertății, Piața Libertății, Strada Castelului, Strada Maior Stângă Mircea Ioan.

Propunerile referitoare la zonele pietonale și velo vor avea în vedere:

- Adaptarea profilelor existente pentru favorizarea circulației pietonale sau cu bicicleta.
- Realizarea unui traseu atractiv între Primăria Municipiului Hunedoara și Castelul Corvinilor, ce traversează Ansamblul Pieței Libertății, permițând o mai bună punere în valoare a acestuia.

Elaborator: urb. Cristina-Andreea PAVELESCU
Coordonator: Arh. Doina-Mihaela BUBULETE

5. Bibliografie

5.1 Publicații

- *Studiu Monografic referitor la așezarea și dezvoltarea economică a orașului Hunedoara*, 1961, Arhivele Naționale ale Județului Hunedoara, Fond Primăria Orașului Hunedoara, Dosar nr. 19/1961
- Neculai Chirica, Viorel Răceanu- "*Sub cerul purpuriu al Hunedoarei*"- IP Cluj, Hunedoara 1976
- Mara Mărginean- "*Ferestre spre furnalul roșu – Urbanism și cotidian în Hunedoara și Călan*" (1945- 1968), Editura Polirom, 2015
- Octavian Floca – "*Regiunea Hunedoara, Ghid turistic*"-, 1957
- Ioan Mârza, Petre Stoican, Zevedei Ștef, Mircea Valea, Bujor Vulcu- "*Județele Patriei- Hunedoara*"- Editura Sport, Turism, 1980
- N. Chindler, V. Dâncan, I. Dobrin, R. Pășan, S Popa- „*Combinatul Siderurgic Hunedoara- Tradiție și progres în siderurgie 1884- 1974*”, Editura pentru turism, 1974
- Radu Oltean- "*Cetăți, castele și alte fortificații din România*", Editura Humanitas, București
- Adrian Aurel Baltălungă- "*Geografia așezărilor*", Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2008
- Vasile Cucu- "*Geografie și urbanizare*"- Editura Junimea Iași, 1976
- Lucian David- "*Peisajele etnografice din România*", Editura Etnologică, București, 2015
- Camillo Sitte- "*Arta construirii orașelor*"- Editura Tehnică, București
- Radu Săgeată- "*Organizarea Administrativ-Teritorială A României Evoluție. Propuneri De Optimizare*", București 2013
- *Catagrafii*, I, II, INV. nr. 501 din Arhivele Naționale- Biroul Arhivei Medievale Fonduri Personale și Colecții, 1818-1870
- Vasile S. Cucu- "*Geografia așezărilor rurale*", Editura Domino, Târgoviște, 2000
- Ghid de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural- Ordinul Arhitecților din România- Județul Hunedoara
Lista monumentelor Istorice, realizată în 2015

5.2 Documente de arhivă- planuri

- 1884- Cadastrul funciar al orașului Hunedoara și al cătunelor aparținătoare, Arhiva Națională, Județul Hunedoara
- 1931- Plan de situație, schiță privind regularizarea râului Cerna, (SJAN Hunedoara, Fond Primăria Orașului Hunedoara), Dosar 6/1931
- 1931- Schiță administrativă a Orașului Hunedoara, plan de situație al orașului, (SJAN Hunedoara, Fond Primăria Orașului Hunedoara), Dosar 5/1931
- 1932- Schițe, planuri de detaliu și planuri de situație, autorizații , proiect pentru regularizarea și îndiguirea râului Cerna, studii referitoare la pagubele produse la inundațiile din anii 1925- 1930, studii privind lucrările de regularizare executate anterior, (SJAN Hunedoara, Fond Primăria Orașului Hunedoara), Dosar 9/1932
- 1943- Harta administrativă a Orașului Hunedoara cu perimetrul zonei militare Planul Orașului Hunedoara și al cătunelor aparținătoare, (SJAN Hunedoara, Fond Primăria Orașului Hunedoara), Dosar 17/1941
- 1949- Proiect Urbanistic al Orașului Hunedoara (SJAN Hunedoara, Fond Primăria Orașului Hunedoara), 1949-1950, Dosar 19/1949
- 1954- Proiect pentru sistematizarea Orașului Hunedoara (SJAN Hunedoara, Fond Primăria Orașului Hunedoara), Dosar 13/1954

5.3 Ilustrații/ fotografii

- Arhiva Domnului Arheolog Sorin Tincu
- Fotografii realizate de către autori
- Google Maps

- <https://fortepan.hu/>
- <https://fotohd.wordpress.com/>

6. Anexa 1. Identificarea zonelor de protecție ale monumentelor

Zone de protecție (conform Legii nr. 422/2001, cu modificările și completările ulterioare): Pentru fiecare monument istoric se instituie zona sa de protecție delimitată pe baza reperelor topografice, geografice sau urbanistice, în funcție de trama stradală, relief și caracteristicile monumentului istoric, după caz, prin care se asigură **conservarea integrată și punerea în valoare a monumentului istoric și a cadrului său construit sau natural.**

Zona de protecție a unui monument este o porțiune de teren delimitată și preluată în proiectele de urbanism pe care **nu se pot realiza construcții, plantații și alte lucrări care ar pune în pericol, ar polua, ar diminua vizibilitatea, ar pune în pericol eventualele vestigii arheologice subterane sau în imediata vecinătate a monumentului. Este o zonă-tampon între monument și mediul înconjurător actual.**

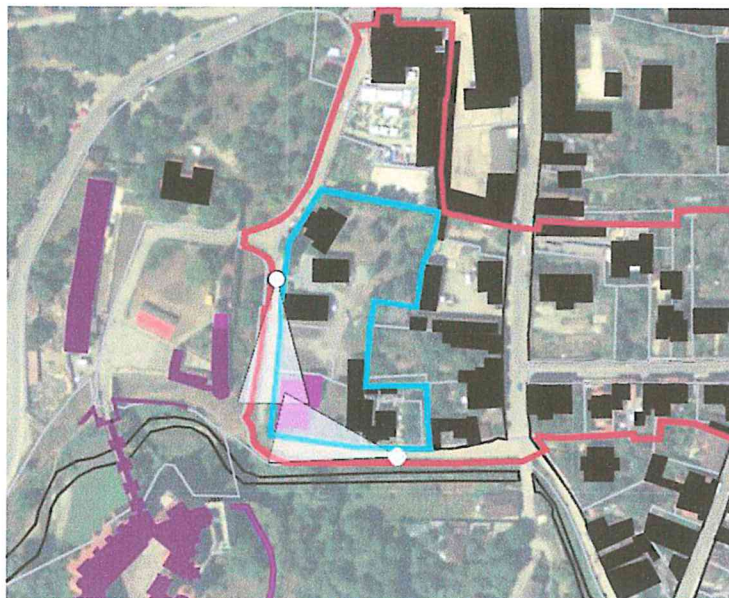
Instituirea zonelor de protecție prin delimitare urbanistică înlocuiește statutul tranzitoriu instituit prin prevederile art. 59 Din Legea 422-2001 prin care „Până la instituirea zonei de protecție a fiecărui monument istoric potrivit art. 9 se consideră zonă de protecție suprafața delimitată cu o rază de 100 m în localități urbane, 200 m în localități rurale și 500 m în afara localităților, măsurată de la limita exterioară, de jur împrejurul monumentului istoric.” Delimitarea prin documentații de urbanism, întrucât zonele de protecție în unele cazuri depășesc cei 100, 200 m, în funcție de particularitățile fiecărui caz în parte.

Limitele zonelor de protecție urmăresc limitele de proprietate/artere de circulație sau limite naturale. Zonele de protecție au fost delimitate pe teritoriul minim necesar conservării fizice a monumentului istoric (vecinătatea directă) și a percepției sale corespunzătoare, în raport de relief, compoziție arhitecturală a monumentului istoric și compoziția urbanistică.

Pentru identificarea și reglementarea zonelor de protecție a monumentelor s-au folosit următoarele metode:

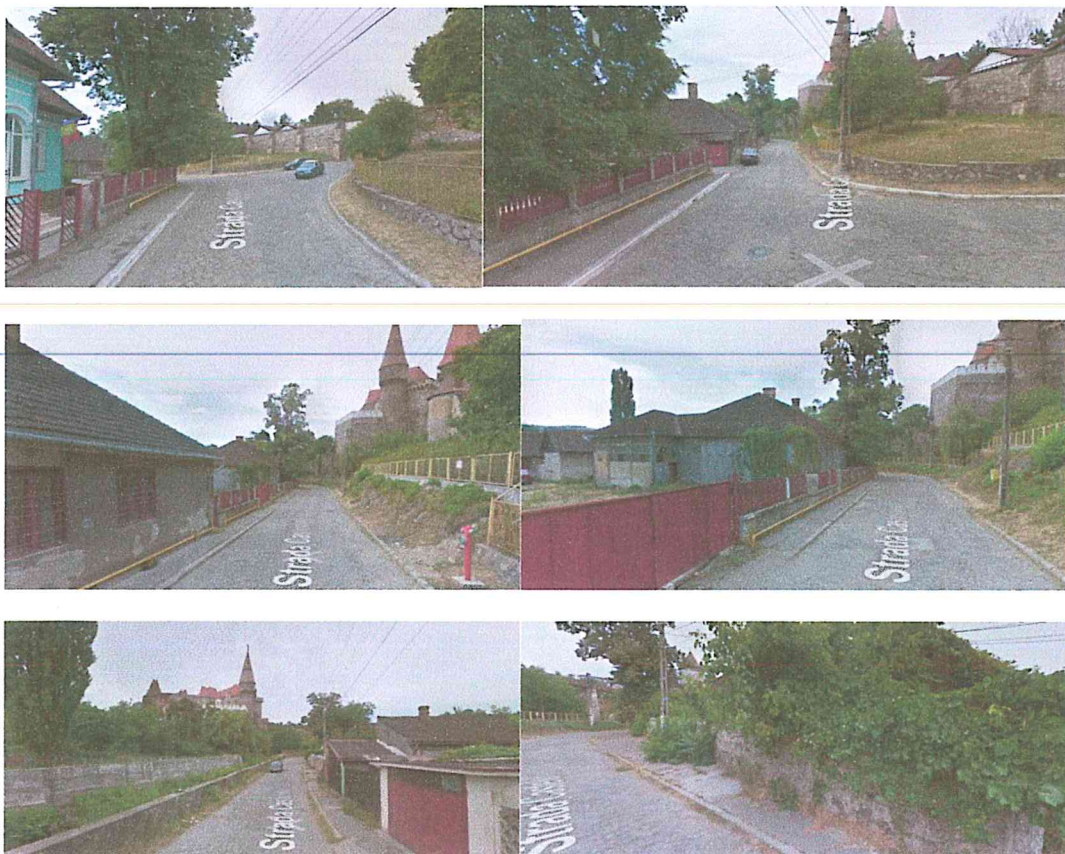
- Criterii de vizibilitate și covizibilitate. Analiza unui cadru urban are nevoie de o susținere prin prisma vizibilității componentelor sale. Vizibilitatea depinde de:
 - Trasee stradale și caracteristicile lor (ascendente/ descendente, frânte/drepte- continue, lungimea profilului stradal ce determină un unghi de vizibilitate diferit- mai mare pentru pofilele generoase și mai mic pentru pofilele înguste, unghiul străzii, artere drepte/ sinuoase). Conformația geometrică variată a străzilor oferă perspective gradate sau chiar surprinzătoare.
 - Alinierea construcțiilor/aliniamentul imobilelor (limită a spațiului public).
 - Înălțimea construcțiilor, predominanța unor elemente în raport cu altele.
 - Culoarea și textura materialelor de construcție.
 - Vegetația stradală și elemente de mobilier urban, construcții temporare sau permanente din spațiul public, afișaj publicitar, ce poate afecta vizibilitatea.
- Poziționarea clădirii monument (poziție ascendentă/ descendentă, alinierea clădirii monument și a clădirilor înconjurătoare și diferențe dintre ele, distanțele dintre clădiri poziția pe teren) și raportul dintre monument și clădirile înconjurătoare (de subordonare, prin scară, volum, înălțime, stil arhitectural- se evidențiază în peisaj printr-un stil puternic, caracteristic epocii din care face parte).
- Criterii de relaționare cât mai corectă a viitoarelor imobile (sau alt fel de intervenții- peisagistice, edilitare, de transport) ce se vor propune spre edificare sau modernizare, cu imobilele monument din vecinătate.

6.1 Clădire fost Ocol Silvic, 299/HD-II-m-B-03343

Figură 54 Coridoare de vizibilitate

Traseul sinuos, profilul îngust al străzii Castelului și vegetația deasă din zonă nu îi oferă o vizibilitate decât din apropiere. Se evidențiază fața de clădirile din jur printr-un stil arhitectural distinct, cu elemente de lemn traforat, specifice stilului românesc tradițional. Se află într-un punct topografic mai înalt și este o clădire pe colț oferindu-i-se o perspectivă și o vizibilitate bună.

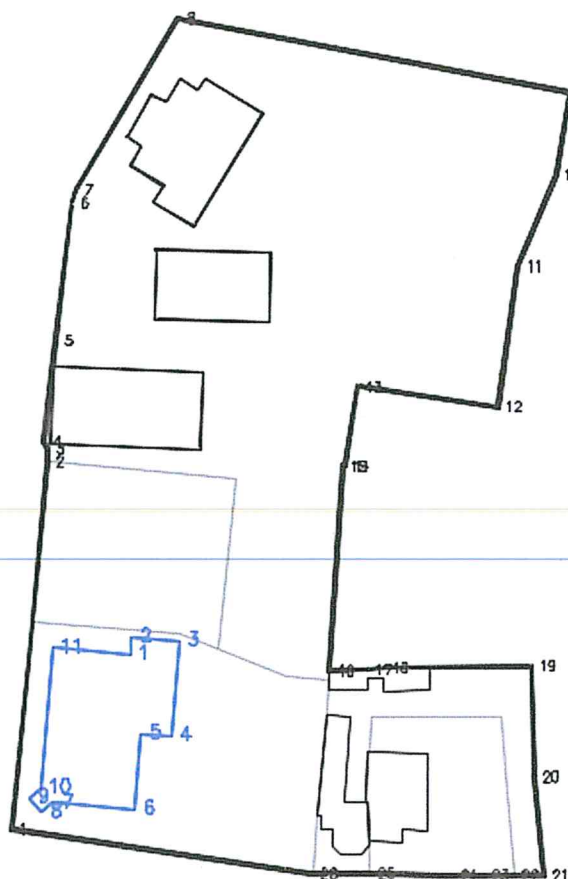

Anexa 1. Identificarea zonelor de protecție ale monumentelor Studiu Istoric de fundamentare pentru Planul Urbanistic Zonal – "Modernizarea transportului în municipiul Hunedoara, prin investiții în transportul public ecologic – Coridorul de Vest"

Astfel, zona de protecție a fost stabilită în așa fel încât viitoarele propuneri să nu afecteze vizibilitatea monumentului și pentru ca întreaga zonă să formeze un ansamblu unitar.

În zona de protecție a acestuia se vor respecta următoarele reguli:

- Menținerea unui regim de înălțime de P+M, preferabil Parter.
- Respectarea pasului la care sunt amplasate clădirile, pentru a se menține caracterul străzii și pentru a se păstra importanța clădirii monument.
- Folosirea de materiale și culori cât mai neutre, care să se înscrie în caracterul zonei și să se armonizeze cu clădirea monument.
- Păstrarea unor volume simple, de dimensiuni reduse, care să se subordoneze clădirii monument.
- Păstrarea alinierii existente a clădirilor.
- Pentru rețele tehnico- edilitare și elementele de rețea se vor găsi soluții de îngropare, mascare.
- Intervențiile asupra monumentelor istorice se fac numai pe baza și cu respectarea avizului emis de către Ministerul Culturii și Patrimoniului Național sau, după caz, de către serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național.
- Intervențiile care se efectuează asupra imobilelor care nu sunt monumente istorice, dar care se află în zone de protecție a monumentelor istorice sau în zone construite protejate se autorizează pe baza avizului Ministerului Culturii și Patrimoniului Național sau, după caz, al serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național și a celorlalte avize, potrivit dispozițiilor legale în vigoare.

Coordonate clădire monument cod LMI 299/HD-II-m-B-03343

No. Pnt.	N [m]	E [m]
1	474428.804	335928.728
2	474429.098	335928.934
3	474428.538	335935.711
4	474415.011	335934.595
5	474415.381	335930.359
6	474404.582	335929.470
7	474405.539	335917.885
8	474404.171	335916.234
9	474408.239	335914.499
10	474407.589	335916.108
11	474427.510	335917.751

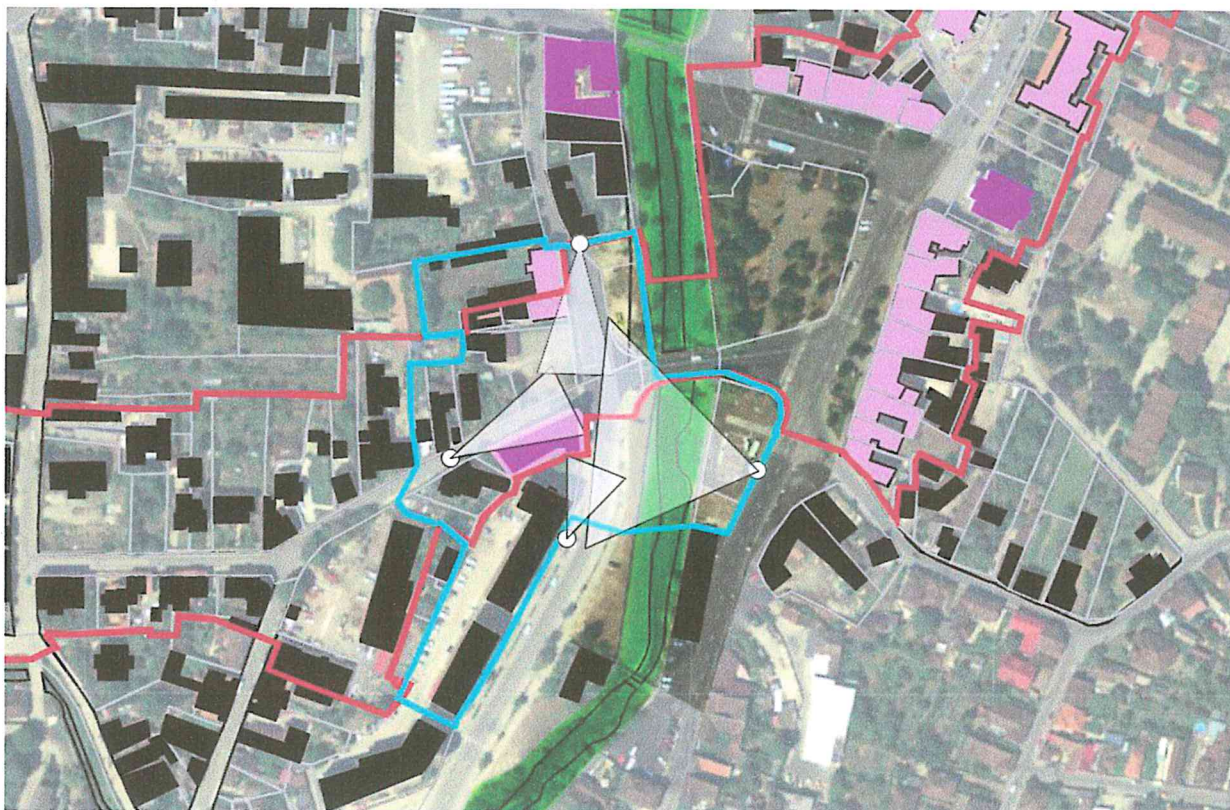
Coordonate zona de protecție a clădirii monument cod LMI 299/HD-II-m-B-03343

No. Pnt.	N [m]	E [m]
1	474401.881	335911.984
13	474431.251	335914.908
2	474454.157	335916.989
3	474456.005	335916.949
4	474456.882	335916.501
5	474471.400	335918.151
6	474491.115	335920.424
7	474492.968	335920.954
8	474517.390	335935.475
9	474508.928	335991.371
10	474495.108	335989.302
11	474482.082	335983.880
12	474481.947	335981.028
13	474484.785	335981.012
14	474453.450	335959.283
15	474453.478	335958.928
16	474424.294	335957.096
17	474424.478	335982.478
18	474424.725	335984.852
19	474424.978	335985.852
20	474409.171	335988.179
21	474395.089	335987.658
22	474395.083	335983.249
23	474395.108	335979.023
24	474395.085	335974.591
25	474395.408	335982.753
26	474395.300	335954.548

6.2 Clădire monument cod LMI 303 / HD-II-m-B-03346

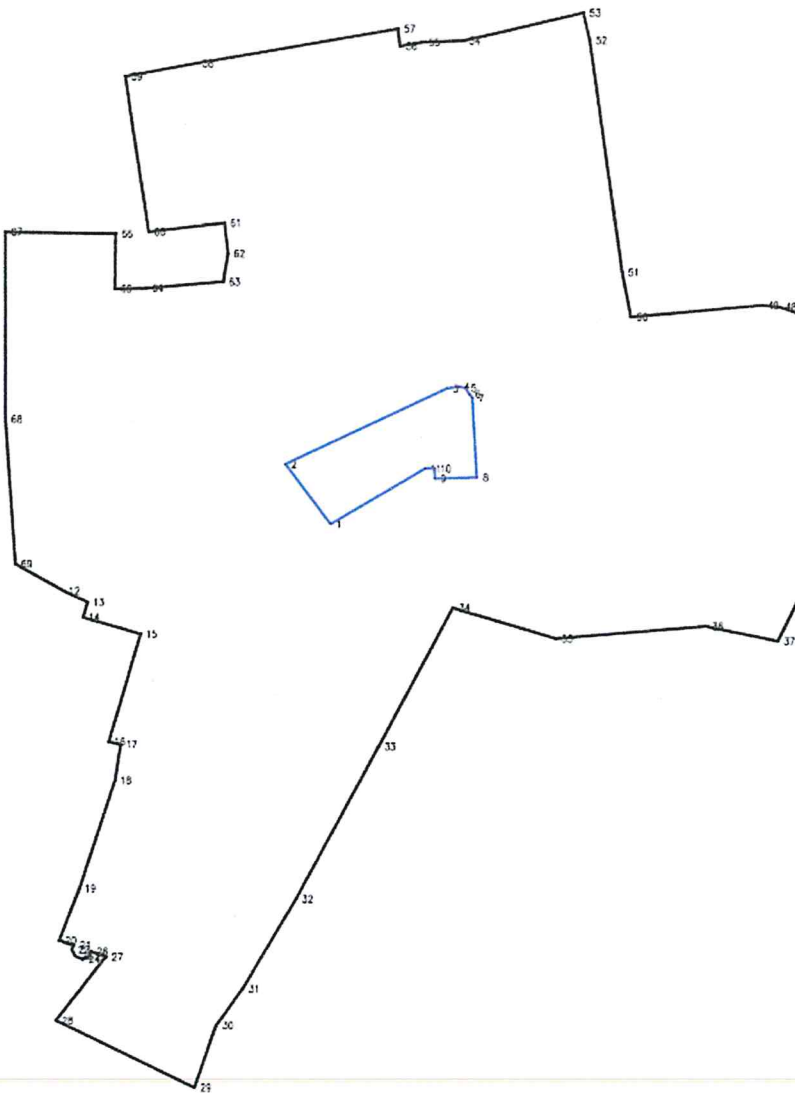
Clădirea era percepută ca făcând parte din frontul vestic al Pieței Libertății. De aceea zona ei de protecție cuprinde frontul aliniat cu aceasta, precum și zona de locuințe colective, ce influențează perceperea clădirii. O vizibilitate foarte bună este percepută de pe malul opus al Cernei, iar intervențiile de aici pot afecta imaginea de ansamblu. Se observă conuri de vizibilitate extinse și de pe străzile Cernei și Maior Stângă.

Figură 55 Coridoare de vizibilitate

Astfel, zona de protecție a fost stabilită în așa fel încât viitoarele propuneri să nu afecteze vizibilitatea monumentului și pentru ca întreaga zonă să formeze un ansamblu unitar.

Anexa 1. Identificarea zonelor de protecție ale monumentelor Studiu Istoric de fundamentare pentru Planul Urbanistic Zonal – "Modernizarea transportului în municipiul Hunedoara, prin investiții în transportul public ecologic – Coridorul de Vest"

Coordonate clădire monument cod LMI 303, HD-II-m-B-03340

No. Pnt.	N [m]	E [m]
1	474471.335	336244.676
2	474484.182	336234.971
3	474500.363	336269.360
4	474500.815	336271.673
5	474500.553	336273.272
6	474499.222	336274.261
7	474498.432	336274.245
8	474481.397	336269.574
9	474481.131	336268.822
10	474483.269	336268.869
11	474483.269	336264.731

Coordonate zona de protecție a clădirii monument cod LMI 303 / HD-II-m-B-03340

No. Pnt.	N [m]	E [m]
12	474456.887	336197.804
13	474454.475	336192.946
14	474451.247	336191.999
15	474447.681	336204.241
16	474424.612	336197.512
17	474424.014	336200.028
18	474416.308	336188.846
19	474393.134	336191.344
20	474381.970	336197.083
21	474380.531	336190.155
22	474379.584	336189.895
23	474378.621	336192.441
24	474377.532	336192.060
25	474378.629	336193.496
26	474378.618	336193.742
27	474378.441	336196.960
28	474364.841	336196.439
29	474350.484	336215.916
30	474363.824	336220.566
31	474371.665	336225.166
32	474390.890	336237.434
33	474423.659	336254.977
34	474453.416	336270.797
35	474445.695	336293.113
36	474449.637	336324.979
37	474446.494	336320.337
38	474491.978	336362.615
39	474492.373	336361.488
40	474496.483	336363.463
41	474499.996	336364.269
42	474502.902	336364.174
43	474504.213	336363.989
44	474505.990	336363.704
45	474507.314	336362.754
46	474510.050	336359.555
47	474512.832	336355.697
48	474518.131	336349.467
49	474518.430	336336.724
50	474515.829	336308.682
51	474525.365	336306.809
52	474575.018	336299.755
53	474580.924	336298.378
54	474574.886	336297.668
55	474574.499	336293.993
56	474573.699	336299.169
57	474577.375	336288.726
58	474569.668	336215.245
59	474567.008	336207.715
60	474533.819	336205.726
61	474536.758	336221.911
62	474529.200	336222.560
63	474523.120	336221.655
64	474521.733	336220.329
65	474521.584	336198.589
66	474533.401	336198.741
67	474533.701	336175.253
68	474493.664	336175.392
69	474462.655	336177.555

În zona de protecție a acesteia se vor respecta următoarele reguli:

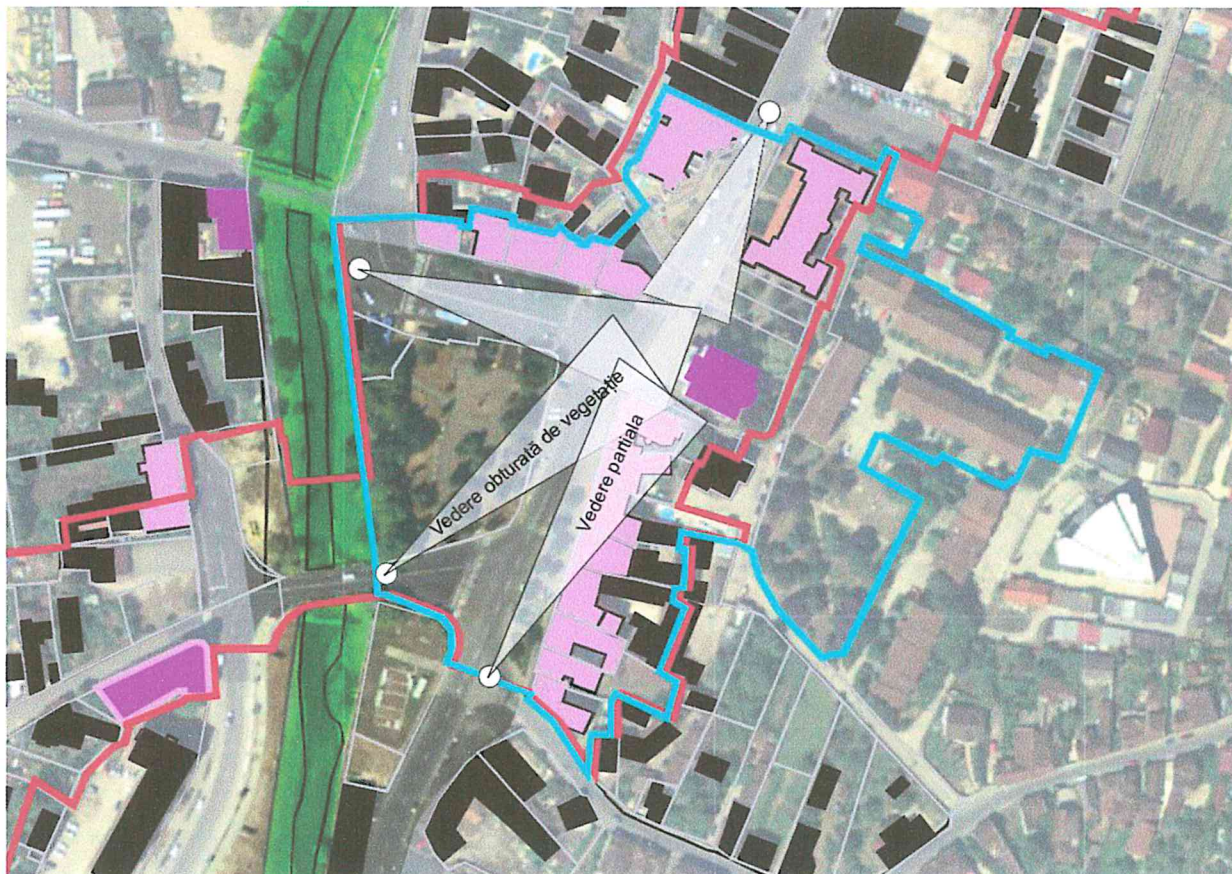
- Menținerea unui regim de înălțime pe frontul de vest al pieței de P+1, cu accente de P+1+M, rezultate în urma unui studiu de inserție și de perspectivă, prin care să se demonstreze că nu interferează cu elementele arhitecturale, cadrul natural și peisajele valoroase din zonă și P+M pentru clădirile ce nu aparțin frontului vestic. Se admit lucrări de modernizare pentru clădirile existente ce depășesc acest regim de înălțime.
- Respectarea pasului la care sunt amplasate clădirile, pentru a se menține caracterul străzii și pentru a se păstra importanța clădirii monument și frecvența desfășuratelor.
- Folosirea de materiale și culori care să se înscrie în caracterul zonei și să se armonizeze cu clădirea monument și cele 2 clădiri ce fac parte din front.
- Păstrarea unor volume simple, de dimensiuni reduse, care să se armonizeze cu împrejurimile.
- Păstrarea alinierii existente a clădirilor. Clădirile de pe frontul de vest al Pieței Libertății vor fi lipite la aliniament.

- Intervențiile în spațiile publice, de pe malul Cernei sau pe terenurile aferente pieței vor avea în echipa de proiectare specialiști din domeniul peisagisticii, pentru a realiza inserții potrivite contextului.
- Amenajările peisagistice și plantările din zona de protecție a monumentului se vor realiza în asemenea fel încât să nu afecteze vizibilitatea monumentului și a ansamblului monument.
- Pentru rețele tehnico- edilitare și elementele de rețea se vor găsi soluții de îngropare, mascare.
- Intervențiile asupra monumentelor istorice se fac numai pe baza și cu respectarea avizului emis de către Ministerul Culturii și Patrimoniului Național sau, după caz, de către serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național.
- Intervențiile care se efectuează asupra imobilelor care nu sunt monumente istorice, dar care se află în zone de protecție a monumentelor istorice sau în zone construite protejate se autorizează pe baza avizului Ministerului Culturii și Patrimoniului Național sau, după caz, al serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național și a celorlalte avize, potrivit dispozițiilor legale în vigoare.

6.3 Catedrala Sfinții Împărați Constantin și Elena, clădire monument cod LMI 302/HD-II-m-B-03345

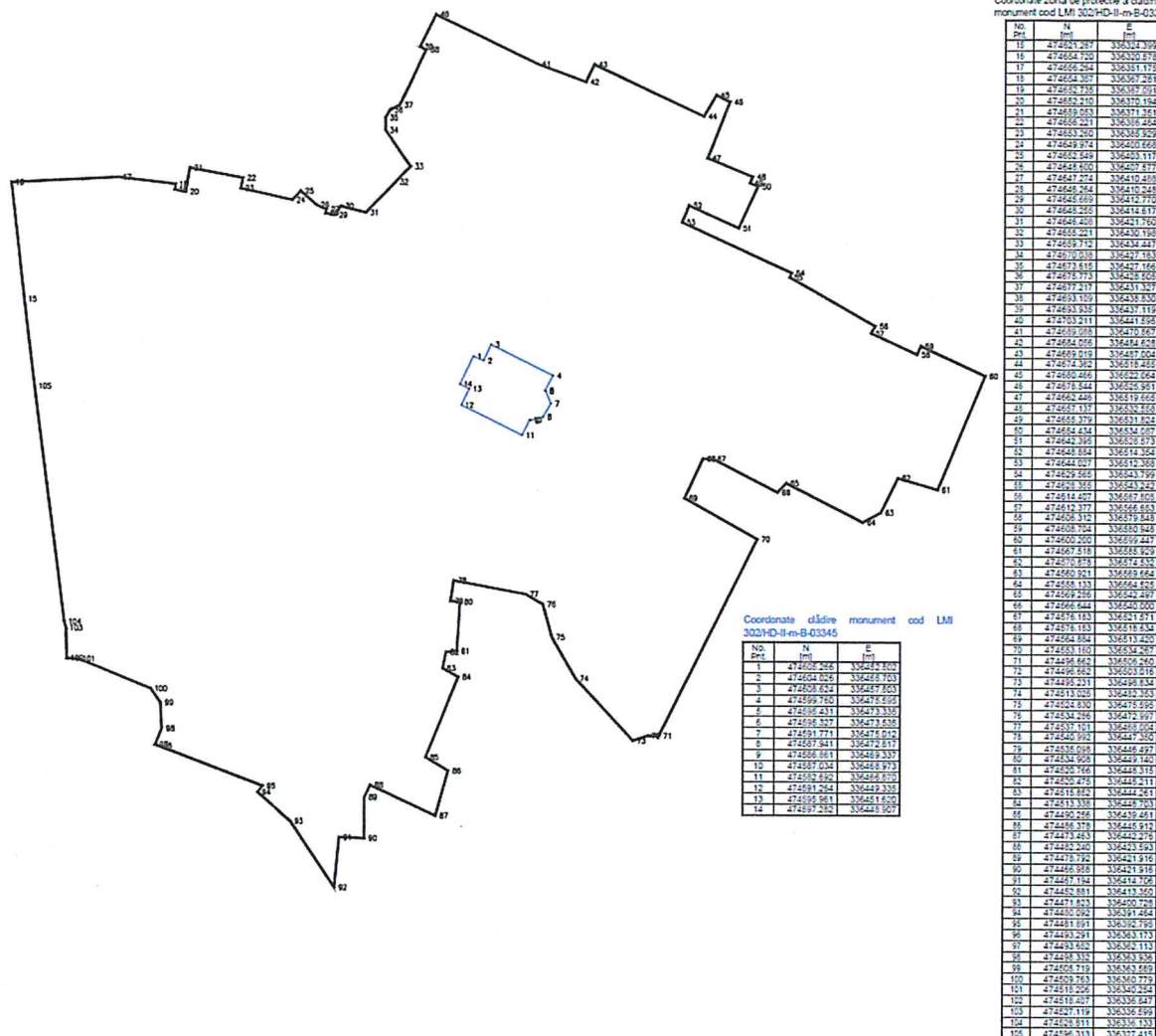
Din cauza poziției Catedralei Sfinții Constantin și Elena, într-o piață generoasă, (în colțul lărgit al trapezului, generând o vizibilitate maximă, accentuată și de înălțimea și caracterul monumental al catedralei), zona de influență este mai extinsă, generând o zonă de protecție mai mare, cu conuri de vizibilitate generoase. Vizibilitatea ei este obturată parțial de vegetația parcului Libertății. Are o vizibilitate bună din puncte cheie ale zonei centrale: din toate punctele pieței, de pe malul opus al râului Cerna. Ea se încadrează armonios în piață, creând un ansamblu echilibrat. Faptul că nu respectă alinierea clădirilor Pieței o diferențiază și îi accentuează caracterul de monumentalitate. Frontul Pieței intră în zona de protecție a acesteia întrucât ele sunt percepute împreună în mod unitar.

Figură 56 Coridoare de vizibilitate

Astfel, zona de protecție a fost stabilită în așa fel încât viitoarele propuneri să nu afecteze vizibilitatea monumentului și pentru ca întreaga zonă să formeze un ansamblu unitar.

Anexa 1. Identificarea zonelor de protecție ale monumentelor Studiu Istoric de fundamentare pentru Planul Urbanistic Zonal – "Modernizarea transportului în municipiul Hunedoara, prin investiții în transportul public ecologic – Coridorul de Vest"

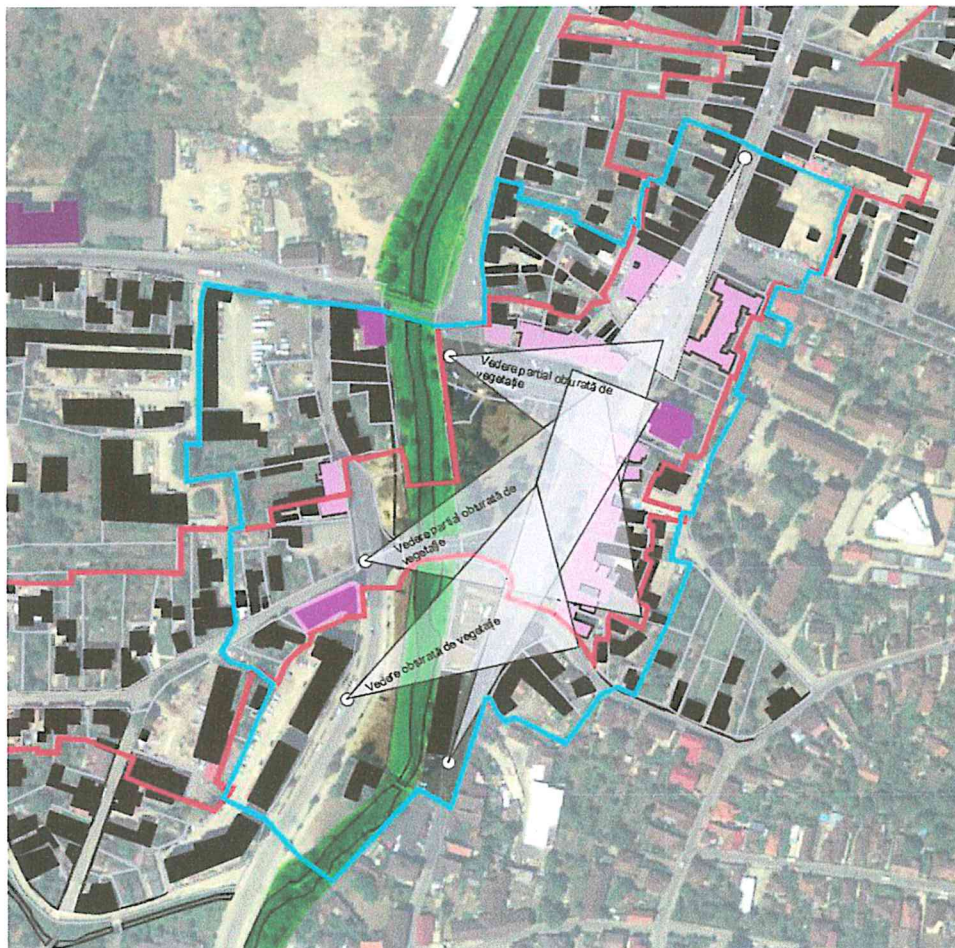

În zona de protecție a acesteia se vor respecta următoarele reguli:

- Menținerea înălțimii construcțiilor din Piața Libertății pe fronturile nordic și estic al pieței și P+1 pentru clădirile ce nu aparțin frontului pieței. Se admit lucrări de modernizare pentru clădirile existente ce depășesc acest regim de înălțime.
- Menținerea fronturilor existente în zona Pieței Libertății.
- Folosirea de materiale și culori care să se înscrie în caracterul zonei și să se armonizeze cu clădirea monument și cu fronturile pieței.
- Păstrarea unor volume simple, care să se armonizeze cu împrejurimile.
- Păstrarea alinierii existente a clădirilor. Clădirile de pe frontul Pieței Libertății vor fi lipite la aliniament.
- Intervențiile în spațiile publice, de pe malul Cernei sau pe terenurile aferente pieței vor avea în echipa de proiectare specialiști din domeniul peisagisticii, pentru a realiza inserții potrivite contextului.
- Amenajările peisagistice și plantările din zona de protecție a monumentului se vor realiza în asemenea fel încât să nu afecteze vizibilitatea monumentului și a ansamblului monument.
- Pentru rețele tehnico- edilitare și elementele de rețea se vor găsi soluții de îngropare, mascare.
- Intervențiile asupra monumentelor istorice se fac numai pe baza și cu respectarea avizului emis de către Ministerul Culturii și Patrimoniului Național sau, după caz, de către serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național.
- Intervențiile care se efectuează asupra imobilelor care nu sunt monumente istorice, dar care se află în zone de protecție a monumentelor istorice sau în zone construite protejate se autorizează pe baza avizului Ministerului Culturii și Patrimoniului Național sau, după caz, al serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național și a celorlalte avize, potrivit dispozițiilor legale în vigoare.

6.4 Ansamblul Pieței Libertății, 301/HD-II-a-B-03340

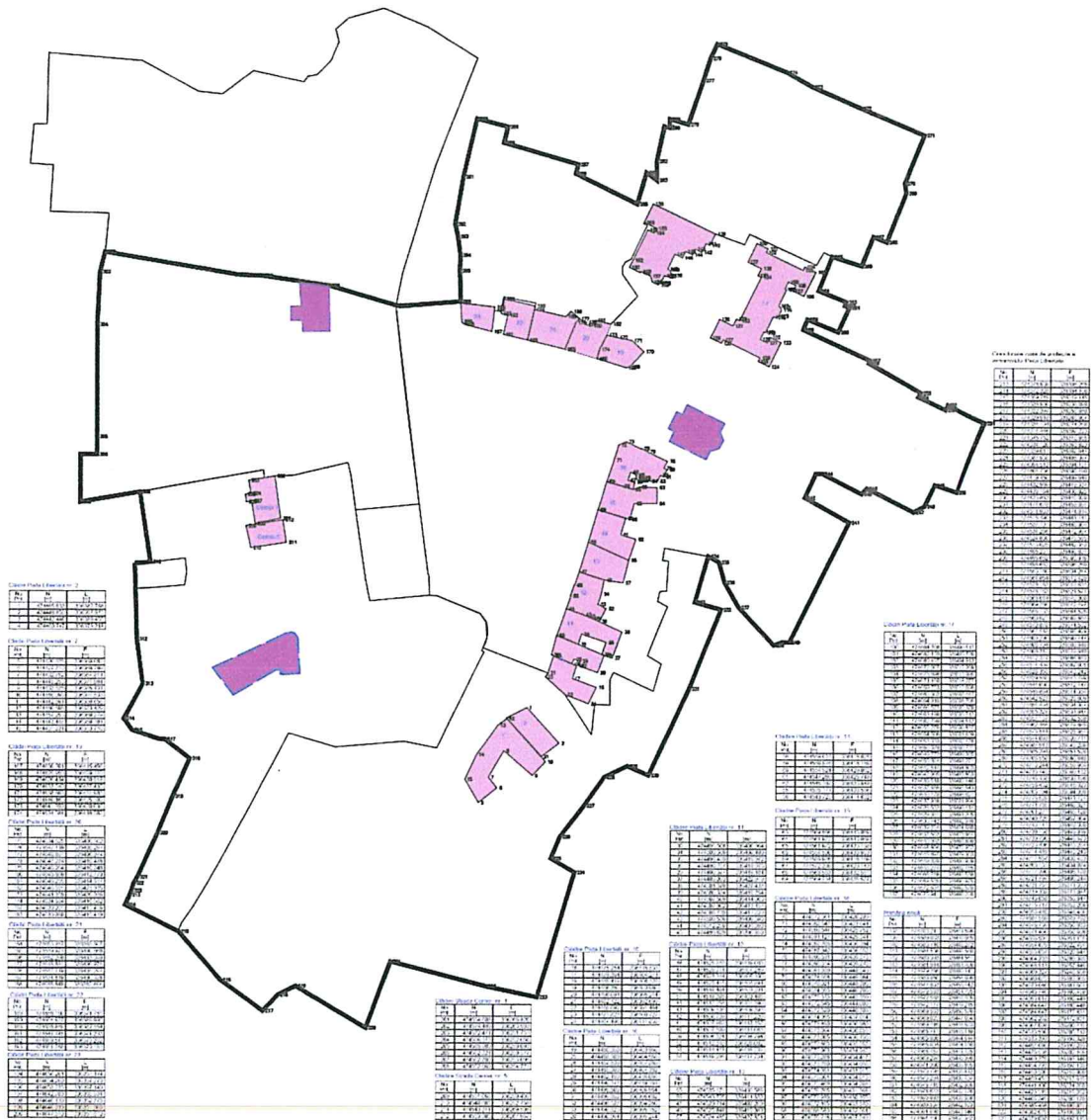

Figură 57 Coridoare de vizibilitate

Astfel, zona de protecție a fost stabilită în așa fel încât viitoarele propuneri să nu afecteze vizibilitatea ansamblului, ansamblul să fie perceput ca în trecut, o piață publică și pentru ca întreaga zonă să formeze un ansamblu unitar.

Anexa 1. Identificarea zonelor de protecție ale monumentelor Studiu Istoric de fundamentare pentru Planul Urbanistic Zonal – "Modernizarea transportului în municipiul Hunedoara, prin investiții în transportul public ecologic – Coridorul de Vest"

Piața Libertății reprezintă, alături de Castelul Corvinilor, cea mai veche mărturie a orașului și cu o încărcătură istorică deosebită. De aceea, tratarea acesteia este deosebit de importantă. Numeroasele intervenții de-a lungul timpului au schimbat caracterul acesteia, ea cu greu mai putând fi percepută ca piața ce a fost amenajată inițial. Perceperea ei este îngreunată și de construcții ce s-au ridicat și de elemente de vegetație înaltă ce îi obturează vizibilitatea. Păstrarea vechilor clădiri și generarea unor alinieri clare și a unor fronturi continue prezintă un avantaj

pentru perceperea pieței din puncte cheie ale orașului, după cum se vede în imaginea de mai jos.

Zona de protecție a ținut cont atât de coridoare de vizibilitate, pentru protejarea ei ca ansamblu, cât și protejarea elementelor ce o delimitează- clădirile ce fac parte din frontul pieței. Se urmărește controlarea și protejarea zonei din jurul pieței, pentru a nu intra în conflict cu ansamblul monument și punerea în valoare a elementelor pieței: fronturilor pieței (clădirile ce o alcătuiesc), spațiul public reprezentat de: carosabil, trotuar, zona apei, zonele de mal, terenuri virane de pe malul apei, terenuri virane (sau ocupate cu construcții temporare sau incompatibile, în prezent) ce alcătuiau în trecut piața.

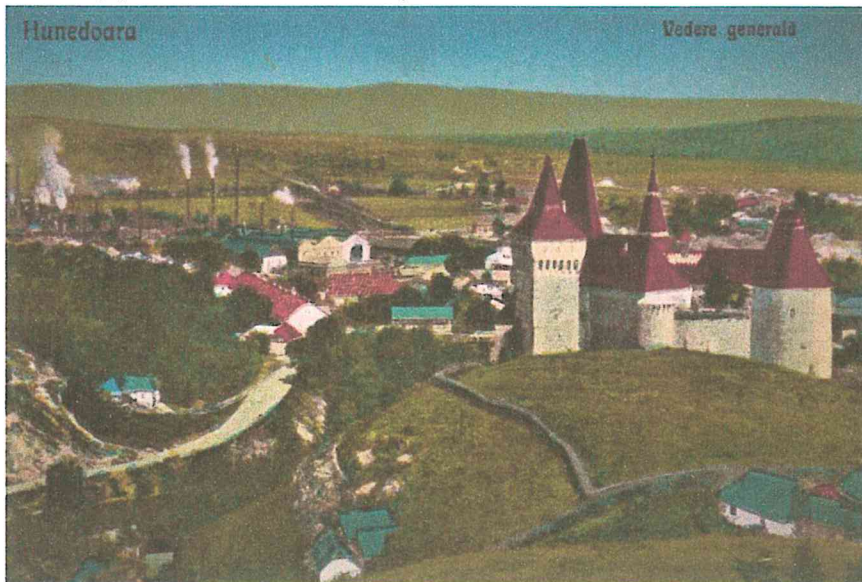
În zona de protecție a Pieței Libertății se vor respecta următoarele reguli:

- Menținerea înălțimii existente pentru fronturile de nord, est și sud pe frontul pieței și P+1 pentru clădirile ce nu aparțin frontului pieței. Pe frontul de vest al pieței se va menține un regim de înălțime de P+1, cu accente de P+1+M, rezultate în urma unui studiu de inserție și de perspectivă, prin care să se demonstreze că nu interferează cu elementele arhitecturale, cadrul natural și peisajele valoroase din zonă. Se admit lucrări de modernizare pentru clădirile existente ce depășesc acest regim de înălțime.
- Menținerea unui front continuu în Piața Libertății.
- Folosirea de materiale și culori care să se înscrie în caracterul zonei și să se armonizeze cu clădirile din jur. Se vor folosi imagini de epocă pentru redarea atmosferei zonelor.
- Păstrarea alinierii existente a clădirilor. Clădirile de pe frontul Pieței Libertății vor fi lipite la aliniament.
- Intervențiile în spațiile publice, de pe malul Cernei sau pe terenurile aferente pieței vor avea în echipa de proiectare specialiști din domeniul peisagisticii, pentru a realiza inserții potrivite contextului.
- Amenajările peisagistice și plantările din zona de protecție a monumentului se vor realiza în asemenea fel încât să nu afecteze vizibilitatea monumentului și a ansamblului monument.
- Pentru rețele tehnico- edilitare și elementele de rețea se vor găsi soluții de îngropare, mascare.
- Refacerea spațiului integrat al pieței, în forma ei din trecut, ca piață publică, atât ansamblul existent, cât și cel al malului opus al râului Cerna. Acesta trebuie percepută ca un spațiu unitar și necesită o tratare unitară, armonioasă. Pentru aceasta este necesar un proiect integrat având acest scop precis, cu tratarea zonei pieței, malurilor Cernei și fronturilor arhitecturale ale Pieței.
- Intervențiile asupra monumentelor istorice se fac numai pe baza și cu respectarea avizului emis de către Ministerul Culturii și Patrimoniului Național sau, după caz, de către serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național.
- Intervențiile care se efectuează asupra imobilelor care nu sunt monumente istorice, dar care se află în zone de protecție a monumentelor istorice sau în zone construite protejate se autorizează pe baza avizului Ministerului Culturii și Patrimoniului Național sau, după caz, al serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național și a celorlalte avize, potrivit dispozițiilor legale în vigoare.

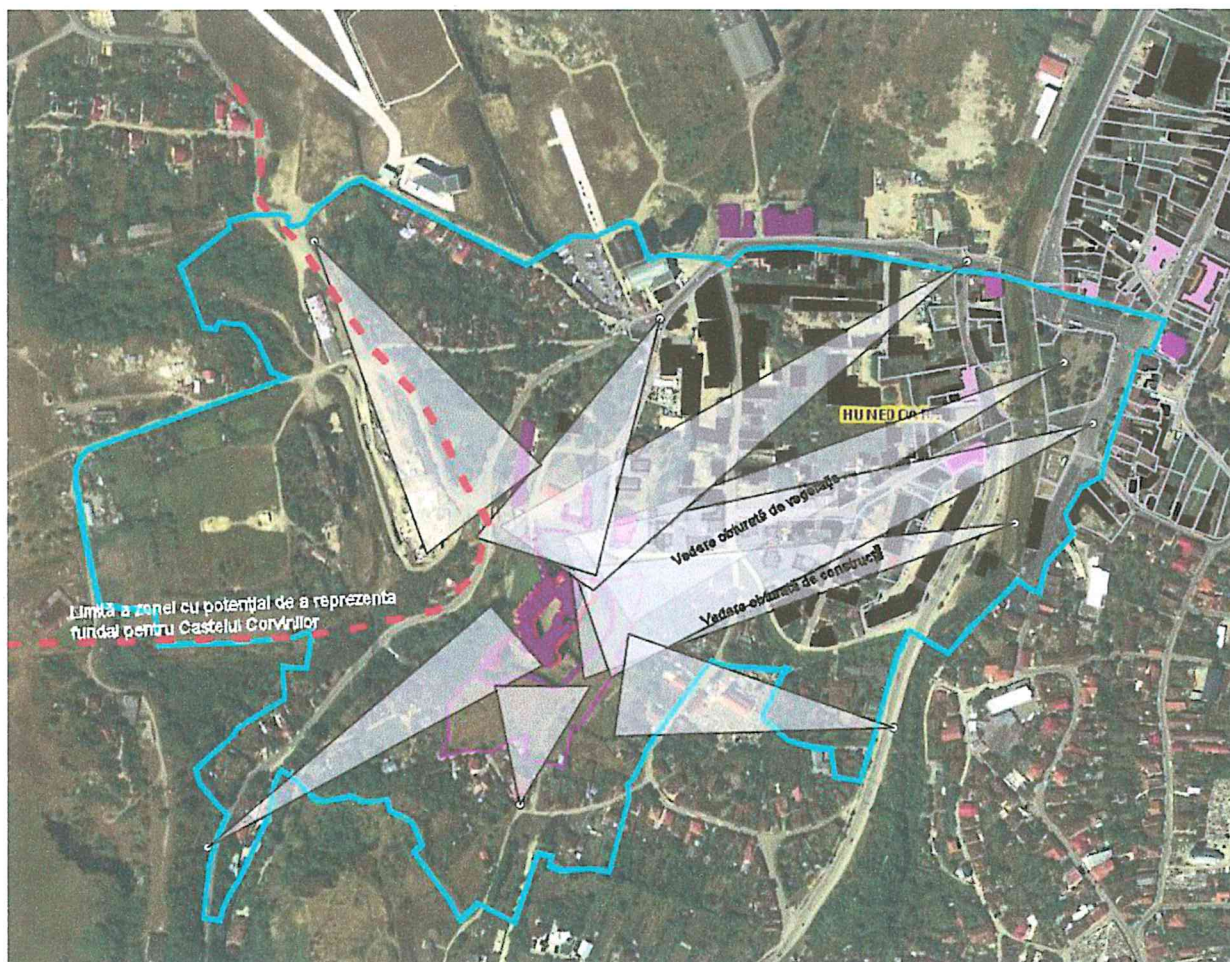
6.5 Castelul Corvinilor, 300 / HD-II-m-A-03344, Castelul Corvinilor, azi muzeu

Zona de protecție a monumentului Castelului Corvinilor a fost delimitată deoarece se află în imediata vecinătate a zonei PUZ, influențând puternic arealul. Orice intervenție poate influența percepția și integritatea monumentului grupă valorică A.

Urmărind imaginile de mai jos, se poate observa felul în care este perceput în peisaj monumentul și cum este perceput peisajul sub influența Castelului. Acesta este subordonat monumentului, atât prin poziționarea într-un punct topografic înalt, cât și prin monumentalitatea lui și arhitectura deosebită.

Monumentul are o vizibilitate foarte bună, după cum se observă în frigura de mai jos.

Figură 58 Figură 57 Coridoare de vizibilitate

Întrucât terenul urcă în partea de vest a castelului, orice intervenție devine în zona aceasta, în vecinătatea unui monument de grupă valorică A, pe o pantă ascendentă, devine extrem de sensibilă și poate provoca rupturi în peisaj.

Câteva elemente construite și de vegetație au afectat vizibilitatea Castelului Corvurilor și i-au diminuat importanța și rolul în teritoriu, după cum se vede în pozele de mai jos:

- Blocurile de pe Bulevardul Elisabeta Mărgineanu obturează perspectiva spre castel și modifică structura morfologică a întregii zone, reprezentând o intervenție brutală prin scară și stil arhitectural. Se poate astfel concluziona că zona de influență a Castelului se întinde până la acest front, și dincolo de el, în spațiul public

al malurilor de apă și al Pieței Libertății. În imaginea de la începutul secolului al XX-lea, se poate observa cum zona extinsă a frontului de vest de la baza Castelului sunt percepute împreună, ca o compoziție omogenă.

Figură 59 Vizibilitate a Castelului Corvinilor, în relație cu frontal vestic al Pieței Libertății în secolul 21, față de secolul 20

Vegetația înaltă din parcul Libertății obturează o priveliște extrem de valoroasă, a frontului vestic al Pieței, perceput împreună cu Castelul Corvinilor. Aici însă, pe malul râului Cerna, a existat dintotdeauna o vegetație înaltă. Datorită potențialului de cuprindere a unor perspective valoroase, este necesar ca spațiul public de peste râul Cerna să intre în zona de protecție a Castelului Corvinilor.

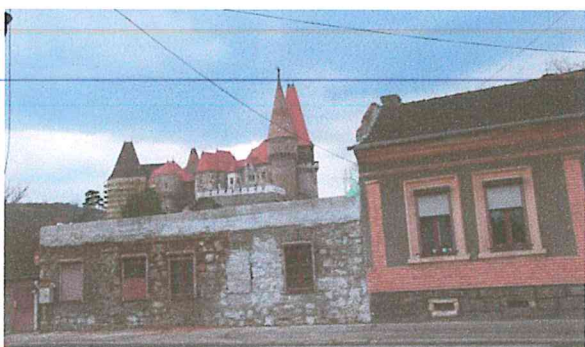

Figură 60 Priveliște spre frontal vestic al Pieței și spre Castelul Corvinilor, obturată de vegetația înaltă.

Se observă o diferență de abordare față de secolul anterior, când s-au făcut eforturi pentru ca monumentul Castelul Corvinilor să fie dominant în peisaj. În prezent, după cum se vede în pozele de mai sus, această importanță s-a diminuat, prin construirea unor clădiri ce obțin vizibilitatea acestuia și intră în conflict cu acesta. Fondul construit vechi, de locuințe cu regim de înălțime parter, P+M a ajutat la păstrarea unui caracter discret al zonei și punerea în valoare a castelului.

Castelul este o prezență extrem de puternică, manifestată pe o zona foarte extinsă, în special în zona de est a acestuia, spre Piața Libertății. El este vizibil din multe puncte ale acestei zone, după cum se observă în pozele de mai jos.

Anexa 1. Identificarea zonelor de protecție ale monumentelor Studiu Istoric de fundamentare pentru Planul Urbanistic Zonal – "Modernizarea transportului în municipiul Hunedoara, prin investiții în transportul public ecologic – Coridorul de Vest"

În parte de vest, Castelul Corvinilor începe să fie perceput de pe DJ687J, conform coridorului de perspectivă din schema de mai sus. O intervenție ieșită din scară în această zonă ar putea duce la afectarea vizibilității și a peisajului. O vizibilitatea bună se observă și de pe strada Toamnei, și intervențiile de aici putând avea un rol important.

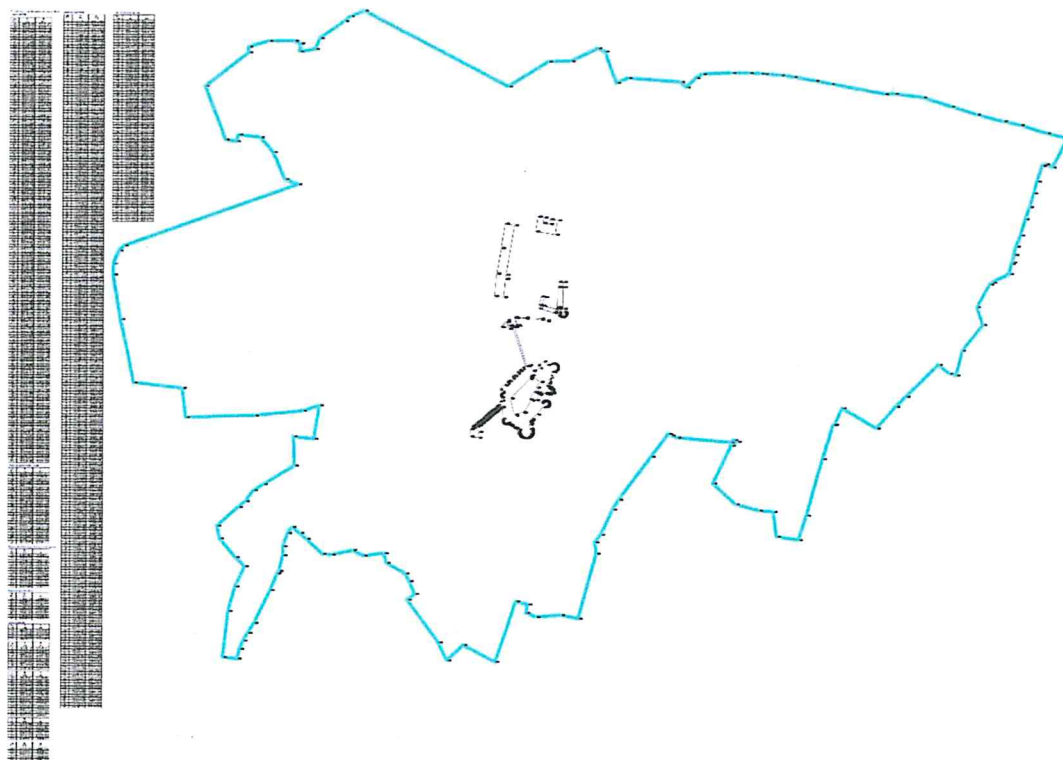
Figură 61 Vedere ascendentă spre strada Toamnei

Figură 62 Vedere din Strada Toamnei

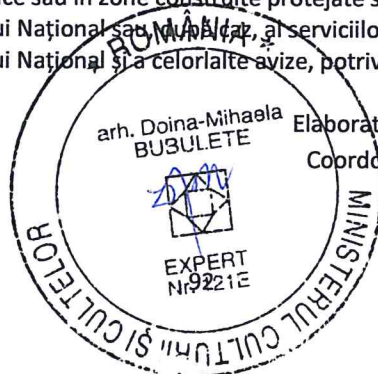
Astfel, zona de protecție a fost stabilită în așa fel încât viitoarele propuneri să nu afecteze vizibilitatea monumentului, Castelul să își păstreze monumentalitatea în raport cu zona înconjurătoare și pentru ca întreaga zonă să formeze un ansamblu unitar.

Anexa 1. Identificarea zonelor de protecție ale monumentelor Studiu Istoric de fundamentare pentru Planul Urbanistic Zonal – "Modernizarea transportului în municipiul Hunedoara, prin investiții în transportul public ecologic – Coridorul de Vest"

În zona de protecție a Pieței Libertății se vor respecta următoarele reguli:

- Obținerea unei imagini de ansamblu a zonei ce înconjoară castelul unitare, cu regim mic de înălțime (maxim P+M). Se pot admite depășiri ale regimului de înălțime doar dacă se face dovada, prin intermediul imaginilor de ansamblu, ca viitorul obiectiv nu afectează vizibilitatea și imaginea Castelului Corvinilor.
- Folosirea de materiale și culori care să se înscrie în caracterul zonei și să se armonizeze cu clădirile din jur. Se vor folosi imagini de epocă pentru redarea atmosferei zonelor.
- Folosirea de materiale naturale pentru învelitori: țiglă naturală, tradițională, în culori naturale (se interzic culorile verde, albastru, roșu, etc. pentru țiglă).
- Intervențiile în spațiile publice, de pe malul Cernei sau pe terenurile aferente pieței sau alte terenuri aparținând domeniului public vor avea în echipa de proiectare specialiști din domeniul urbanismului, arhitecturii, peisagisticii, pentru a realiza inserții potrivite contextului și pentru a se asigura că propunerile de vegetație, mobilier urban, rețele tehnico- edilitare, elemente statuare, nu afectează vizibilitatea și imaginea Castelului Corvinilor.
- Amenajările peisagistice și plantările din zona de protecție a monumentului se vor realiza în asemenea fel încât să nu afecteze vizibilitatea monumentului și a ansamblului monument.
- Pentru rețele tehnico- edilitare și elementele de rețea se vor găsi soluții de îngropare, mascare.
- Obținerea pentru orice intervenție a avizului Direcției de Cultură Hunedoara și Ministerului Culturii
- Intervențiile asupra monumentelor istorice se fac numai pe baza și cu respectarea avizului emis de către Ministerul Culturii și Patrimoniului Național sau, după caz, de către serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național.
- Intervențiile care se efectuează asupra imobilelor care nu sunt monumente istorice, dar care se află în zone de protecție a monumentelor istorice sau în zone construite protejate se autorizează pe baza avizului Ministerului Culturii și Patrimoniului Național sau, după caz, al serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național și a celorlalte avize, potrivit dispozițiilor legale în vigoare.

Elaborator: urb. Cristina-Andreea PAVELESCU
Coordonator: Arh. Doina-Mihaela BUBULETE